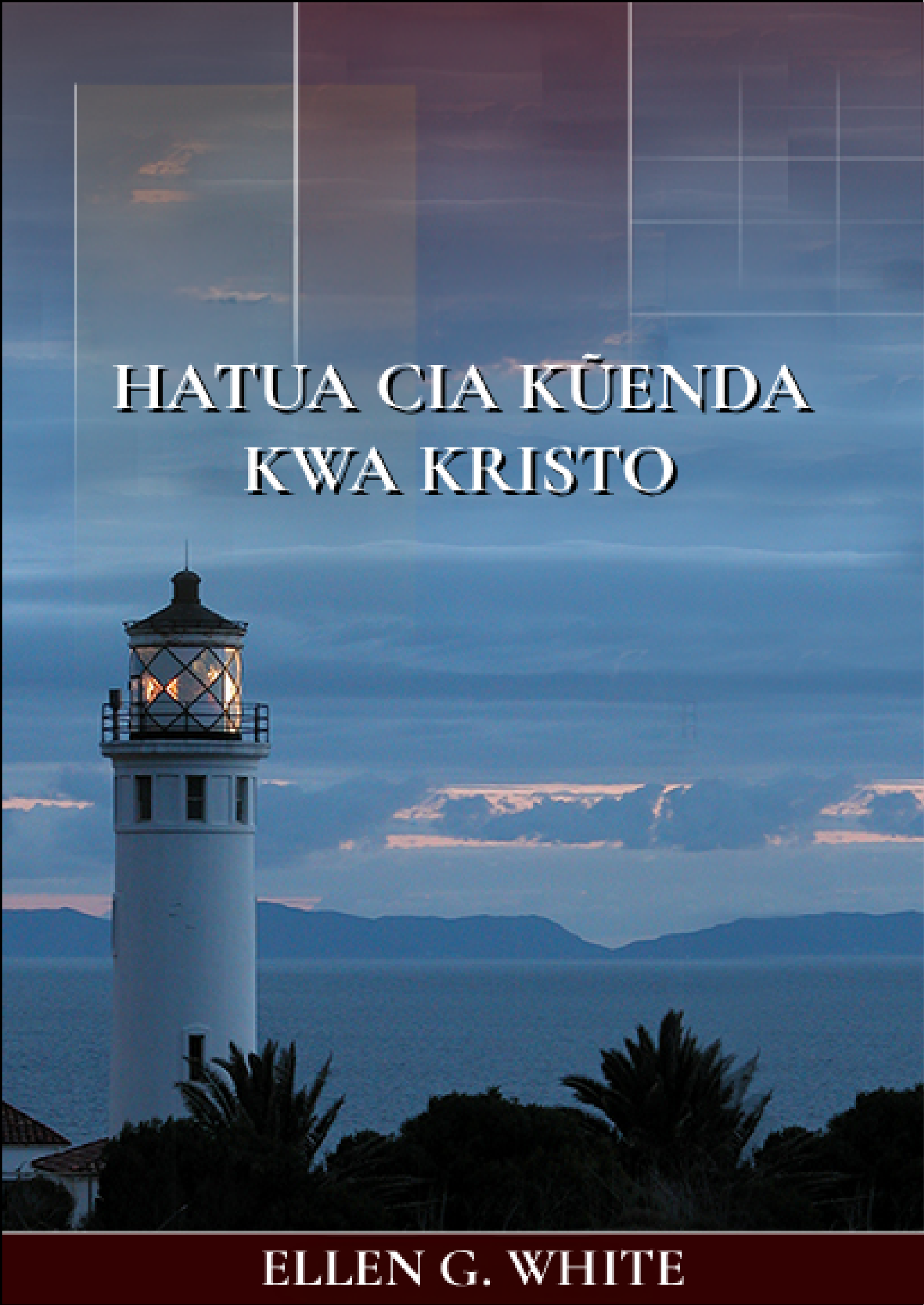

The background of the cover is a photograph of a white lighthouse with a black lantern room, situated on a cliff. The lighthouse is illuminated from within, casting a warm glow. The ocean stretches out to the horizon under a sky with soft, colorful clouds from a sunset or sunrise. In the foreground, the silhouettes of palm trees and other vegetation are visible. A semi-transparent grid pattern is overlaid on the upper right portion of the sky.

HATUA CIA KŪENDA KWA KRISTO

ELLEN G. WHITE

Hatua Cia Kũenda Kwa Kristo

Ellen G. White

1 — Wendo wa Ngai kũndũ Andũ	2
2 — Mũtĩkĩ Wa Kristo	21
3 — Kwĩthũkũa	34
4 — Kwĩthĩnĩa	51
5 — Kwĩyĩka	62
6 — Ntemo na Kwĩtĩkĩa	78
7 — Kĩeithyo Kya Kristo	98
8 — Kũkũra Tũrĩ na Kristo	125
9 — Wĩa na Muoyo	152
10 — Ũmenyo wa Ngai	174
11 — Ũseo wa Kusambĩla	194
12 — Ũndũ wa Kwĩka na Makasa	225
13 — Kũkena na Mwathani	250

<https://congressomv.org/kam>

1 — Wendo wa Ngai kũndũ Andũ

Indo na mĩongo yĩtatũ yĩandũo nĩ
Ngai, na maũndũ mothe ma Ngai,
nĩ maũndũ maneng'ete kũtwĩanĩsya
atĩ Ngai nĩendete andũ. Ithe witũ
wa nthĩ ya kũu nĩ mũũnĩ wa wĩa,
ũũgi, na kene. Taa maũndũ mothe
mũseo na mũthĩa ma nthĩ.

Kĩĩgwetie kĩa kĩndũ kĩ ũndũ
nĩkĩũmĩtwo na ũtugi na kũtunga
mĩtũkĩ ya andũ na ya nyamũ
mothe. Mũtheri na mbura
itũmanyĩsya mũseo wa Mũumbi.
Ngai nĩ ũyũ wĩ maũndũ mothe
mũthenya. O ta ũrĩa mũandĩki wa
tsĩa aĩ kĩaana:

"Maitho mothe nĩmakũrorere;

Na ũkamahe ĩrio ĩngĩ mũthenya wayo.

Ũtambũrũkĩa kĩoko kĩa ku,
Na ũkĩhe kĩa kĩndũ kĩrĩ muoyo
kĩrĩa kĩkwendaga." (Zabuli
145:15-16)

Ngai nĩũmũmbye mũndũ ũtheru na
kene. Nthĩ nzega, o ta ĩrĩa
yũmbĩtwo nĩ Mũumbi, yarĩ na
kĩndũ kĩũru kana kĩhumo. Nĩ
kũrũka kĩrĩkanĩro kĩa
Ngai—kĩrĩkanĩro kĩa
wendo—kĩarethe kĩa na kũwa. No
nĩ thathi ya kĩa, wendo wa Ngai
nĩwonekaga. Mbũgũ ĩla Ngai aaiye
nthĩ nĩ ũndũ wa mũndũ (Mbere ya
kũthĩnwa 3:17) . Mĩigua na

mĩaũ—mawĩkĩte maũndũ ma
kũthĩna—Ngai nĩaetie nĩ ũndũ wa
kũtũtha, tondũ nĩ kĩndũ kĩa
kũtũneng'era tũrĩa tũkĩrũkĩte. O na
kũrĩ ũũ, nthĩ ĩno tĩ ya kũthĩna na kĩa
tu. Indo na mĩongo ĩna mũthenya
wa kũhinyĩrĩria na kũtũmĩa. Malũa
nĩmakũrũaga gatagatĩ ka mĩaũ, na
mbarabara nĩcĩthũkũaga mĩaũ-inĩ.

Kiugo "Ngai nĩ Wendo" kĩonekaga
kũndũ kothe kũrĩa kĩũrũ kĩa malũa
kĩrĩ kĩambũrũkaga na nyeki
nyũngũ. Nyaĩnya njega ĩrĩa ĩinaga,
malũa marĩa mathuthaga mũkũũ,
na mĩtĩ mĩnene ya kĩthaka—mothe

nĩmaũmanyĩsya wendo wa Ithe
witũ na kwenda kwake kũtũtũmĩa.

Ndeto ya Ngai noyo ĩmanyanyĩtie atĩ
Ngai nĩ ũũ. Ngai mwene nĩaũtie
wendo wake na tha syake. ĩla Mose
aahoya atĩ, "Ndeithye ũthũku
waku," Mwathani aamũcokia,
"Nĩngatethe mothe ma ũseo waku
makũthĩrĩre." (Kuuma 33:18–19).
Ũndũ ũcio nĩ ũthũku wake.

Mwathani aathetĩte mbere ya Mose
na aĩthĩtwo:

"Mũwathani, Mũwathani, Ngai wa
tha na ũseo, mũcamba wa kũrakara,
na ũyũ mwene ũseo na wa ma,
ũtonya tha kũndũ ngiri, ũkĩrekana

ũũru, kũrũka kĩrĩkanĩro, na kĩa."

(Kuuma 34:6–7)

Ngai nĩ mũcamba wa kũrakara na mwene ũseo, tondũ nĩendete tha

(Yona 4:2; Mika 7:18).

Ngai nĩatũhĩte myoyo yitũ na indo nyingĩ nthĩ na kũu. Na indo na mũongo, na na wendo mũnene ũrĩa andũ metĩkĩtwo kũmenya, Ngai nĩaendete kũmenyithia we. No maũndũ maka mothe matamenyithia ũnene wa wendo wake. O na kũrĩ na ũkũmbũsyĩ, mũthũki wa ũseo nĩaatumĩtwo mũndũ anyũngũke. Andũ maambĩte kũmũtigĩra Ngai, na

kūgwĩtia atĩ nĩ mũũru na
ndarekanaga. Satani nĩatũmĩte andũ
metie atĩ ũrĩa mũnene wa Ngai nĩ
ũthingu ũrũ—o ta mũcamanĩ
mũũru na mũkĩri ũrĩa wĩ ngoro,
ũrĩa ũrĩ mbere kũrora kũndũ kothe
kũrĩa mũndũ ana-kua nĩ ũndũ wa
kwenda kũmũherithia. Nĩ ũndũ wa
kũruta kĩthũnĩ kũu, na kũmanyĩthia
nthĩ yothe wendo wa Ngai ũtarĩ na
mwĩsĩ, Yesu ookire kũtũũra na
andũ.

Mwana wa Ngai ookire kũu
kũmanyĩthia Ithe. Yesu akiuga:
"Mũndũ ndamwone Ngai o na
rĩmwe; Mwana wa Ngai ũrĩa ũrĩ na

Ithe, nĩwe wamũmanyĩthie."

(Johana 1:18)

Na rĩngĩ:

"Mũndũ ndamanyĩte Ithe, ila

Mwana, na ũrĩa Mwana akwendaga
kũmũmanyĩthia." (Mathayo 11:27)

Ĩla mũndũ wa ĩrĩa aahoya Yesu atĩ,

"Tũmanyĩthie Ithe," Yesu

aamũcokia:

"Filipo, nĩndũrĩ na inyuĩ tene, na we

ndũndamanyĩ? Ũrĩa woneire nĩwe
wonire Ithe. Nĩkĩ ũgĩcokia kwenda

atĩ, 'Tũmanyĩthie Ithe'?" (Johana
14:8–9)

O ta ũrĩa Yesu aũtie wĩa wake nthĩ,
akiuga:

"Mwathani nĩanjoithie kũhunja
andũ arĩa athĩni ũhoro mweka.
Nĩandũmĩtwo kũhonokia andũ a
myoyo mĩrũku, kũhunja andũ arĩa
marĩ ngũngũni atĩ nĩmatanangũka,
na kũrũkia andũ arĩa matũ, na
kũrekia andũ arĩa marenwetwo."
(Luka 4:18)

Ūcio nĩ ũguo wĩa wake. Kũndũ
kothe kũrĩa Yesu aagiendaga,
aatũmaga wega na kũhonokia arĩa
onthe Satani aaremetie. Mĩtũĩ ĩngĩ
yarĩ na mũndũ ũrũa; nĩ ũndũ wa
Yesu. Kĩla kĩndũ kĩrĩa aakĩaga
nĩkĩarutaga ũkũmbũsyĩ atĩ Ngai
nĩwe wamũtũmĩtwo. Wendo, tha,
na kũtha na kĩa vinya nĩvyaũtwo na

wĩa wake wothe. Ngoro yake yarĩ
nyingĩ na kũtha kũndũ andũ.

Nĩathire mũndũ na aathĩnĩka, nĩ
ũndũ wa kwenda kũng'etha mĩtũkĩ
ya andũ. Andũ arĩa athĩni na arĩa a
kũrũka nĩmaathire kũũgwĩrĩrĩa
ngoro. Anyaũ nĩmaendete
kũũthĩkũa nake, na kũĩkwata
mũtwe wake, nĩ ũndũ wa wendo
wake.

Yesu ndaahithie ũhoru, no rĩrĩa
aahunjaga ũhoru, aahunjaga na
wendo. Nĩaathĩkagĩrĩrĩa andũ na
ũũgi, wega, na kũendeka.

Ndaathũkaga, ndaakĩaga maũndũ
ma kũũru, na ndaathĩnagĩrĩrĩa
mũndũ na ngoro ĩrĩa ĩrĩ kũrũku.

Ndaathũkagĩrĩrĩa andũ nĩ ũndũ wa
kũhũa kwao. Nĩaahunjaga ũhoro,
ila ndaahunjaga na ũũru. Nĩaũrĩtie
ũhoro wa ma, no rĩrĩa aarĩtwo nĩ
kũruta kĩa, aarĩ na matũ make
matigĩra kĩa. Rĩrĩa aarĩtwo nĩ andũ
arĩa a ndua, aarũgaga, na kiugo kya
wendo nĩkĩathirĩrĩrĩa ngoro ya
andũ. Nĩaakĩrĩre Yerusalemu ngoro
nĩ ũndũ wa kwenda kũũkua, o na
aarĩ Mũhunja, na Mwathani, na
Mũoyo. Nĩathire kũruta maũndũ
ma wĩa na kũruta wĩa wa kũũkua
andũ. Ngoro yake yarĩ nyingĩ na
wendo kũndũ andũ. Ngoro yake
yarĩ nyingĩ na kwenda kũũkua

andũ. Ngoro yake yarĩ nyingĩ na
kwenda kũũkua andũ.

Ūcio nĩ mūtũkĩ wa Kristo, o ta ũrĩa
wĩa wake wamanyĩthia. Na ūcio nĩ
mūtũkĩ wa Ngai o ta ũrĩa wĩa wake
wamanyĩthia. Nĩ kuuma ngoro-inĩ
ya Ithe mĩthia ya tha ya Ngai
ĩrĩkũtie kũndũ andũ mothe. Yesu,
Mũhonokia mwega na mwene tha,
nĩ Ngai ũrĩa wonekĩtwo na mwĩrĩ
wa mũndũ (1 Timotheo 3:16).

Nĩ ũndũ wa kwenda kũtũhonokia,
Yesu aatũũrĩtwo, aathĩnĩka, na
akũa. Nĩatuĩtwo Mũndũ wa Kĩe, nĩ
ũndũ wa kwenda tũtungie kene

kĩrĩa gĩtarĩ na mwĩsĩ. Ngai nĩaarekie
Mwana wake mwene wendo,
mwene tha na ma, atĩge ũthũku wa
kũu na ookie nthĩ ĩno ĩrĩa
yathĩnĩtwo nĩ kĩa na yĩrĩ mũndũ.
Nĩaarekie atĩge kũndũ kwa wendo
na tha ya ngooci, na ookie kũthĩna,
kũtũnywa, kũthĩnwo, kũmenyithio,
na kũua.

"Kĩherithio kĩa kĩaatũnengere kĩa
nĩkĩamũherithie, na nĩ makũa make
tũhonokie." (Isaia 53:5)

Taa nake kĩaĩkanĩro, na
Gethsemane, na mũtharaba. Mwana
wa Ngai ũrĩa atarĩ na kĩa nĩaathiete
mũrigo wa kĩa mwene. We ũrĩa
aatũũraga na Ngai, nĩaathĩnĩtwo nĩ

kũthũkanwo kũrĩa kũaũtwo nĩ kĩa
pakati ka Ngai na andũ. Nĩ ũndũ
wa kĩa kũu, aagĩtie atĩ:

"Ngai wakwa, Ngai wakwa, nĩkĩ
ũndũkanĩtie?" (Mathayo 27:46)

Nĩ mũrigo wa kĩa, na kũthũkanwo
kũrĩa kũaũtwo nĩ kĩa, na kũthĩna
kũrĩa kũaũtwo, nĩ kwo kwaathũkĩte
ngoro ya Mwana wa Ngai.

No ĩno nĩ ĩyo kĩa kĩa kũruta mũndũ
andũ? Ngai nĩaendete nthĩ, na ahe
Mwana wake mwene wendo.

(Johana 3:16). Ithe nĩatũendete, ti nĩ
ũndũ wa kĩa kĩa kũruta mũndũ
andũ, no nĩ ũndũ wa kwenda kĩa
kũu. Kristo nĩwe waaũtwo nĩ ũndũ

wa kwenda Ngai athere nthĩ yothe na wendo wake. "Ngai aarĩ na Kristo, akĩrekania nthĩ na we mwene." (2 Akorintho 5:19). Ngai nĩathĩnĩtwo na Mwana wake. Rĩrĩa Yesu aarĩ Gethsemane na rĩrĩa aakuaga mũtharaba-inĩ, ngoro ya Ngai yarĩ nyingĩ na wendo kũruta ũhoru wa kũtũhonokia.

Yesu akiuga, "Nĩ ũndũ ũcio Ithe wakwa aendete, nĩ ũndũ wa kwenda kuuma wĩa wakwa." (Johana 10:17). Ũguo nĩ ũguo atĩ, "Ithe wakwa nĩaendete andũ, na nĩaendete na mũthenya mũnene nĩ ũndũ wa kwenda kuuma wĩa

wakwa nĩ ũndũ wa kwenda
kũtũhonokia. Nĩ ũndũ wa kwenda
kũtũhĩa, na kũtũruta andũ, na
kũtũruta kĩa, na kũtũhĩa, na
kũtũruta andũ."

Mũndũ ũngĩ ndaathire
kũtũhonokia, ila Mwana wa Ngai.
Nĩ we wĩ na Ithe, na nĩwe
wamũmanyĩthie. Nĩ we wĩ na
wendo wa Ngai, na nĩwe
wamũmanyĩthie. Gũtarĩ kĩa kĩa
Kristo kĩa kũruta mũndũ andũ,
gũtethire kũmanyĩthia wendo wa
Ithe kũndũ andũ.

"Ngai nĩaendete nthĩ, na ahe
Mwana wake mwene wendo."
Nĩaamũhete ti kũtũũra na andũ, na
kũthiete kĩa, na kũua nĩ ũndũ wa
kĩa. Nĩaamũhete nthĩ. Kristo
nĩaakwenda kwenda kũũkua andũ.
We ũrĩa aatũũraga na Ngai,
nĩaakwenda kũtũũra na andũ. Yesu
ndaathire kũmenyithia andũ atĩ nĩ
aũ, no nĩaathire kũmenyithia atĩ nĩ
mũndũ na nĩ mũndũ. Nĩwe Mũruta
kĩa, Mũruta andũ, na Mũruta andũ,
na nĩwe ũrĩa ũrĩ na mwĩrĩ wa
mũndũ mbere ya Ngai, na nĩwe
ũrĩa ũrĩ na andũ mothe. Na
maũndũ maka mothe nĩ ũndũ wa
kwenda andũ makũrũke na ũthũku

wa kīe, na manyithie wendo wa
Ngai na kīe.

Kīe kīa kūtūhonokia, na kīe kīa
Ngai, kīa kwenda Mwana wake
akūe nĩ ũndũ wa kīe, nĩ kīa
kūtūtūmīa tūmūnye ũrĩa tūngĩthua
na Kristo. O ta ũrĩa Johana aaaĩ na
ngoro, akiūrania wendo wa Ithe
kūndũ andũ, aakīaga na kūgwĩtia,
na aagĩa na ndeto ya kūmanyĩthia
ūnene wa wendo wake, na akiuga,
"Taa ũrĩa wendo wa Ithe nĩ mūnene,
na tũĩtwo andũ a Ngai." (1 Johana
3:1). Nĩ ũndũ ũcio, mūndũ nĩ wa
thayũ! Nĩ ũndũ wa kīe, andũ a
mūndũ matuĩtwo andũ a Satani. Nĩ

ũndũ wa kĩa kĩa Kristo, andũ a
Adamu matuĩtwo andũ a Ngai. Nĩ
ũndũ wa kwenda Kristo aĩ mũndũ,
andũ matuĩtwo andũ a Ngai. Andũ
arĩa makũrũkĩtwo, metĩkĩtwo
kũtũũra na Kristo, na matuĩtwo
andũ a Ngai.

Wendo ũcio ũtarĩ na ũndũ. Andũ a
Mwathani wa kũu! Ũhoro mwega!
Ũndũ wa kũgwĩtia! Wendo wa Ngai
ũtarĩ na mwĩsĩ, wa nthĩ ĩrĩa yarĩ na
kĩa! Ũndũ ũcio nĩ wĩ na vinya wa
kũtũmĩa mũndũ anyũngũke, na
kũtũmĩa ngoro yake ĩthĩkĩe mĩtĩ ya
Ngai. Tũrĩa tũkĩũrania Kristo na kĩa,
tũkĩmona tha, ũseo, na ũkũũ, na

tũkĩmona wendo na tha wa Ngai
ũrĩa ũrĩ na ũthingu, na tũkĩmona
wendo wake ũtarĩ na mwĩsĩ, na ũrĩa
ũrĩ mũnene gĩkuũ kũrĩ ũrĩa mayũ a
mũndũ aendete mwana wake.

2 — Mũtĩkĩ Wa Kristo

Mũndũ aarĩ na vinya na ngoro njega. Aarĩ mũseo, na aatũũraga na Ngai. Maũndũ make maarĩ megĩ, na maũndũ make maarĩ ma tha. No nĩ ũndũ wa kũthũka, vinya wake nĩwathũĩtwo, na wendo waakĩtwo nĩ kwenda we mwene. Ngoro yake yathĩnĩtwo nĩ ũndũ wa kĩa, na ndaathire kũruta kĩa na vinya wake mwene. Nĩaakamĩtwo nĩ Satani, na eethire kũtũũra o ũguo tene na tene, ila Ngai aatethekĩte. Satani aakwendaga kũthũka ũũmbi wa Ngai, na kwenda nthĩ yothe ĩthĩnĩke. Na aakwendaga

kūmanyĩthia atĩ maũndũ make
mothe ma ũũru nĩ maũndũ ma wĩa
wa Ngai.

Rĩrĩa mũndũ aarĩ na kĩa, aatũũraga
na Ngai, "ũrĩa wĩ na ũũgi na
ũmenyo." (Akolose 2:3). No rĩrĩa
aakĩa, ndaathire kũtungĩa kene na
ũtheru, na aakwendaga kũĩhitha
mbere ya Ngai. Ũcio nĩ ũguo
mũtũkĩ wa ngoro ĩrĩa ĩtarĩ na
ũtheru. Nĩ ĩrĩ na kwenda Ngai, na
ndĩrĩ na kene kũtũũra nake. Mũndũ
ũrĩ na kĩa ndaathire kũtungĩa kene
mbere ya Ngai; nĩaakwenda
kũĩhitha mbere ya andũ arĩa a
theru. Twakamwĩkĩria kũũkĩa kũu,

kene ndaathire kūtungĩa. Wendo
ũrĩa ũtũũraga kũu—ngoro yothe
ĩcokia wendo wa Ngai—ndaathire
kūtungĩa ngoro yake. Maũndũ
make, maũndũ make, na maũndũ
make, maathire kūtũũra na andũ
arĩa a theru. Nĩaathire kūtũũra o ta
kĩndũ kĩa kũũru kĩrĩa kĩrĩ na
mũgambo mũũru. Kũu nĩkũathire
kūtũũra kũndũ kwa kũthĩna;
nĩaakwendaga kũĩhitha mbere ya
Ngai. Ti ũndũ wa Ngai kwenda
kwĩthũkia andũ arĩa a ũũru; nĩ
ũndũ wa kwenda kūtũũra na andũ
arĩa a theru. Ũthũku wa Ngai
nĩwathire kūtũũra o ta mwaki.
Nĩaakwendaga kũua, nĩ ũndũ wa

kwenda kũĩhitha mbere ya Ngai,
ũrĩa wakũire nĩ ũndũ wa kwenda
kũtũhonokia.

Tũtathire kũrũka kĩa-inĩ kĩrĩa tũrĩ.
Ngoro cithũ nĩ njũru, na tũtathire
kũcithanja. "Nũũ ũngĩruta kĩndũ
kĩtheru kuuma kĩndũ kĩa ũũru?"

"Ngoro ya mwĩrĩ nĩ ĩrĩ na kwenda
Ngai; nĩ ũndũ wa kwenda
kũteithĩka na watho wa Ngai, na
ndĩrĩ na vinya." (Yobu 14:4; Aroma
8:7). Maũndũ ma ũũgi, maũndũ ma
kũthũkũa, maũndũ ma kwenda, na
maũndũ ma andũ, mothe nĩ
maũndũ ma wega, no nĩ maũndũ
ma kũruta kĩa. Nĩmakũngĩruta

maũndũ ma wega, no matathire
kũruta kĩa. Nĩkũrĩ na kĩndũ kĩrĩa
kĩkũngĩruta kĩa, na kĩndũ kĩa kũu,
mbere ya andũ makĩrũka kĩa-inĩ.
Vinya ũcio nĩ Kristo. Ngolo yake
nĩyo ĩkũngĩruta ngoro, na
kũĩkũrĩria kũndũ Ngai, na kũndũ
ũtheru.

Mũhonokia akiuga, "Mũndũ
ndangĩkua, na nĩ ũndũ wa kwenda
kũũkĩa kũu." (Johana 3:3). Mũndũ
ũrĩa wĩ na ngoro ya andũ, ndaathire
kũtungĩa maũndũ ma Mũoyo wa
Ngai; nĩ ũndũ wa kwenda
kũmanyĩa, na ndaathire kũmanyĩa,
nĩ ũndũ wa kwenda kũmanyĩa na

ngoro. "Mũndũ wa mwĩrĩ ndaathire kũtungĩa maũndũ ma Mũoyo wa Ngai; nĩ ũndũ wa kwenda kũmanyĩa, na ndaathire kũmanyĩa, nĩ ũndũ wa kwenda kũmanyĩa na ngoro." (1 Akorintho 2:14; Johana 3:7). Kristo nĩwe ũrĩa wĩ na vinya, na nĩwe ũrĩa wĩ na vinya wa andũ. Nĩwe ũrĩa wĩ na vinya wa andũ, na nĩwe ũrĩa wĩ na vinya wa andũ, na nĩwe ũrĩa wĩ na vinya wa andũ.

Gũtarĩ kũmenya ũseo wa Ngai, na kũmenya ũseo wa ngoro yake.

Gũtarĩ kũmenya ũũgi na ũthingu wa watho wake, na kũmenya atĩ nĩ wa wendo. Paulo aonire maũndũ

maka, akiuga, "Nĩngĩĩtwĩkia atĩ watho nĩ mwega." "Watho nĩ mũtheru, na mwatho nĩ mũtheru, na mũthingu, na mwega." No akiuga, "Nĩ mwĩrĩ, na nĩ ndĩ na kĩa." (Aroma 7:16, 12, 14). Aakwendaga ũtheru, na ũthingu, ũrĩa atarĩ na vinya wa kũtungĩa, na akiuga, "Nĩ mũndũ mũũru! Nũũ ũngĩtũkũra mwĩrĩ ũyũ wa kũua?" (Aroma 7:24). Ũcio nĩ mũgambo ũrĩa ũũkĩte kuuma ngoro-inĩ ya andũ mothe. Kũndũ andũ mothe, kũrĩ na mũcokia ũmwe, "Taa Mwana Ngũũ, ũrĩa ũruta kĩa kĩa nthĩ." (Johana 1:29).

Mũoyo wa Ngai nĩwĩ na ũndũ
mũingĩ wa kũmanyĩthia ũhoro ũyũ,
na kũruta andũ arĩa makwendaga
kũrũka kĩa-inĩ. Rĩrĩa Jakubu aakĩa,
na aathĩnĩtwo nĩ ũndũ wa kwenda
kũruta maũndũ ma ũũru, aarĩ na
kĩa. Aathiĩ na ũthĩni na kũrũka, na
aarĩ na kwenda kũũkĩa kũu. Ngoro
yake yarĩ na kĩa, nĩ ũndũ wa
kwenda kũũkĩa kũu. Rĩrĩa aarĩ na
kĩa, aakomire nthĩ-inĩ, na aarĩ na
matũ, na aarĩ na ũthũku wa kũu.
Rĩrĩa aakomire, aonire kĩndũ kĩa
kũmũkĩa; na taa, kuuma nthĩ-inĩ ĩrĩa
aarĩ, kĩrĩa kĩrĩ na ũthũku wa kũu, na
kĩrĩa kĩrĩ na ũthũku wa kũu, na
ngooci cia Ngai cĩathiaga na kũũka;

na kuuma kũu, mũgambo wa Ngai waiũkĩte na ũhoro wa kũmũtũmĩa. Ũguo nĩguo Jakubu aamanyĩte atĩ nĩkũrĩ na Mũhonokia. Na kene na ũseo, aonire atĩ nĩkũrĩ na nzĩa ya kwenda kũtũũra na Ngai. Kĩrĩa kĩa kũrũka kũu kĩamanyĩthia Yesu, nĩwe wĩ na nzĩa ya kwenda kũtũũra na Ngai.

Ũcio nĩ ũguo ũhoro ũrĩa Yesu aahunjire Nathanaeli, rĩrĩa akiuga, "Mũkĩona kũu kũambũrũka, na ngooci cia Ngai cĩathiaga na kũũka kũndũ Mwana wa mũndũ." (Johana 1:51). Rĩrĩa andũ maakĩe, maatigire Ngai; nthĩ yatigire kũu. Pakati ka

nthĩ na kũu, gũtarĩ na nzĩa ya
kwenda kũtũũra. No nĩ ũndũ wa
Kristo, nthĩ nĩyokĩte kũu. Kristo
nĩwe wambũrũkĩte nzĩa ĩrĩa yaũtwo
nĩ kĩa, na ngooci cia Ngai cĩathiaga
na kũũka. Kristo nĩwe wĩ na nzĩa ya
kwenda kũtũũra na andũ arĩa a
thĩni.

No maũndũ ma andũ ma kwenda
kũrũka, na maũndũ ma andũ ma
kwenda kũrũka, nĩ maũndũ ma
kũruta kĩa. "Kĩla kĩndũ kĩa wega na
kĩla kĩndũ kĩa wega" (Jakubu 1:17)
nĩ kĩa Ngai. Gũtarĩ ũndũ wa wega
wa ngoro, ila ũrĩa ũrĩ na Ngai. Na
nzĩa ĩmwe ya kwenda kũndũ Ngai

nĩ Kristo. Akiuga, "Nĩ nzĩa, na ma,
na muoyo; mũndũ ndangĩũka
kũndũ Ithe, ila nĩ ũndũ wa kwenda
kũũka." (Johana 14:6).

Ngoro ya Ngai nĩ ĩrĩ na wendo
kũndũ andũ, wendo ũrĩa ũrĩ
mũnene gĩkuũ kũrĩ kũua. Rĩrĩa
aakĩte Mwana wake, aatũnengere
kũu kothe. Muoyo wa Mũhonokia,
kũua kwake, na kũruta andũ, na
wĩa wa ngooci, na kũruta Mũoyo,
na wĩa wa Ithe, na maũndũ mothe
ma kũu, mothe nĩ maũndũ ma
kwenda kũtũhonokia.

Taa ũseo wa kīe kīa kūtūhonokia!
Tūkīrute maũndũ ma kũu, na
maũndũ ma kũu, ma kwenda
kūruta andũ, na kwenda kūruta
andũ. Maũndũ ma kũu, na maũndũ
ma kũu, nĩ maũndũ ma kwenda
kūruta andũ. Nĩ maũndũ ma
kwenda kūruta andũ?

Na kīndũ kīngĩ, kīherithio kīa Ngai
kīa kīe, na kīe, na kwenda kūruta
andũ, na kwenda kūruta andũ, nĩ
kwa Ngai kwenda kūtũũra na
andũ.

Tūtathire kūtũũra na ũseo wa Ngai?
Nĩ kīndũ kīngĩ kīrĩa kīngĩ kūruta?

Tūtũũre na Ngai, ũrĩa watũendete
na wendo mũnene. Tūtũngĩe na
maũndũ ma kwenda kũruta andũ,
na kũruta andũ, na kũruta andũ, na
kũruta andũ, na kũruta andũ, na
kũruta andũ.

3 — Kwĩthũkũa

Mũndũ angĩthua mũthingu mbere ya Ngai? Mũndũ ũrĩa ũrĩ na kĩa angĩthua mũthingu? Ni kũndũ wa Kristo tu tũngĩthua na Ngai, na kũndũ wa ũtheru; no tũngĩũka kũndũ Kristo? Andũ aingĩ nĩmakwĩthũkĩa kũũo kĩrĩa kĩa andũ aingĩ mũthenya wa Pentekoste, rĩrĩa maahũtwo nĩ kĩa, maagĩtie, "Tũkĩthua atĩa?" Kiugo kĩa mbere kĩa Petero kĩarĩ, "Kwĩthũkũa." (Milimo 2:37, 38). Rĩngĩ, thuuthu wa thikũ, akiuga, "Kwĩthũkũa, ... na kũrũka, nĩ ũndũ wa kwenda kĩa kĩanyu kĩrute." (Milimo 3:19).

Kwĩthũkũa nĩ kũrĩ na kĩa na
kũrũka. Tũtathire kũrũka kĩa, ila
tũkĩona atĩ nĩ kĩũru; na twakĩrũka
ngoro-inĩ, gũtarĩ kĩndũ kĩa
kwĩthũkũa.

Andũ aingĩ nĩmatarĩ na kwĩthũkũa.
Aingĩ nĩmakwĩthũkũa nĩ ũndũ wa
kĩa, na makĩruta maũndũ ma wega,
nĩ ũndũ wa kwenda kũthĩna. No
ũguo ti kwĩthũkũa kwa Kĩrĩkanĩro.
Makwĩthũkũa nĩ ũndũ wa kũthĩna,
ti nĩ ũndũ wa kĩa. Ũguo nĩ ũguo kĩa
kĩa Esau, rĩrĩa aonire atĩ
nĩathĩnĩtwo. Balaamu, rĩrĩa aonire
ngooci, aakĩa, akiuga, "Nĩndĩ na kĩa"

nĩ ũndũ wa kwenda kũua. No gũtarĩ kwĩthũkũa kwa kĩa, gũtarĩ kũrũka, gũtarĩ kwenda kĩa. Yuda Iskariote, rĩrĩa aathũkĩte Mwathani wake, akiuga, "Nĩndĩ na kĩa, nĩ ũndũ wa kwenda kũruta maũndũ ma wega." (Mathayo 27:4).

Kwĩthũkũa kwake nĩkwaathũkĩtwo nĩ kĩa, na nĩ ũndũ wa kwenda kũthĩna. Maũndũ ma kũthĩna nĩmamũtigĩrĩte, no gũtarĩ kĩa kĩa ngoro, nĩ ũndũ wa kwenda kũruta maũndũ ma wega. Firaũni, rĩrĩa aarĩ na kĩa, aakĩa nĩ ũndũ wa kwenda kũruta kĩa, no rĩrĩa kĩa kĩaũtwo, aakĩa nĩ ũndũ wa kwenda kũruta

kīe. Andũ aya mothe
maakwĩthũkũa nĩ ũndũ wa kīe, no
matarĩ na kīe nĩ ũndũ wa kīe.

No rĩrĩa ngoro ĩkĩtĩkĩa vinya wa
Mũoyo wa Ngai, ngoro ĩkĩũkĩa, na
mũndũ ũrĩ na kīe akĩona ũtheru wa
watho wa Ngai, ũrĩa ũrĩ na watho
wa kũu na wa nthĩ. "Kĩndũ kĩa
wega, kĩrĩa kĩrĩ na vinya wa andũ,"
nĩkĩambũrũkĩa ngoro, na maũndũ
ma kīe makĩmanyĩka. (Johana 1:9).
Kīe nĩkĩkĩra ngoro. Mũndũ ũrĩ na
kīe akĩona ũthingu wa Ngai, na
akĩtigĩra kũũkĩa mbere ya Ngai.
Akĩona wendo wa Ngai, ũtheru,

kene; akĩenda kũtherũka, na kũrũka
kũndũ kũu.

Ũhoro wa Daudi rĩrĩa aakĩe,
nĩkwĩthũkũa. Kwĩthũkũa kwake
kwarĩ kwa ngoro. Gũtarĩ kwenda
kwĩthũkũa, gũtarĩ kwenda kũrũka.
Daudi aonire kĩa kĩaake, aonire
ngoro yake, aakĩe. Gũtarĩ kũrũka tu,
no ngoro. Aakwendaga kene kĩa
ũtheru. Ũcio nĩ mũgambo wake:
"Mũndũ ũrĩa wĩ na kĩa, na kĩa kĩaake
kĩrute, nĩ mwega. Mũndũ ũrĩa
Mwathani aatarĩ na kĩa, na ũrĩa wĩ
na ngoro, nĩ mwega." (Zabuli
32:1-2).

"Ūta tha kũndũ ngoro, nĩ ũndũ wa wendo wake. Nĩ ũndũ wa wendo wake, ruta kĩa. ... Nĩ ũndũ wa kĩa, na kĩa kĩa kwa kĩrĩ mbere. ... Nĩ ũndũ wa kĩa, na kĩa kĩa kwa kĩrĩ mbere. ... Ūtherũke, na ngĩtherũka; ũthũkũe, na ngĩthua mwega. ... Ūmbĩ ngoro ĩtheru, na ũrute ngoro. ... Ūndũkanĩtie ngoro yake, na ũndũkanĩtie Mũoyo wake. ... Ūtũmĩe kene kwa kũhonoka, na ũtũmĩe vinya. ... Ūtũkũre kĩa, na ngĩkĩna." (Zabuli 51:1-14).

Kwĩthũkũa kũa ũguo, gũtarĩ vinya wa kwĩthũkũa. Nĩ kũa Kristo tu,

ũrĩa wakwĩte kũu, na ahe andũ
maũndũ.

Kũrĩ na kĩndũ kĩa kwĩthũkũa, na
andũ aingĩ nĩmakwĩthũkũa, na
matarĩ na kũhonoka. Makwĩtia atĩ
matarĩ na vinya wa kwĩthũkũa, na
kwĩthũkũa nĩkwaũtwo nĩ ũndũ wa
kĩe. Nĩ kwaũtwo nĩ ũndũ wa kĩe.
No mũndũ ũrĩ na kĩe angĩrũka
mbere ya kwĩthũkũa? Nĩ
kwĩthũkũa nĩkwo kũaũtwo nĩ ũndũ
wa kĩe? Nĩ kwĩthũkũa nĩkwo
kũaũtwo nĩ ũndũ wa kĩe?

Kĩrĩkanĩro gĩtarĩ na kwĩthũkũa, na
mũndũ ũrĩ na kĩe angĩũka kũndũ

Kristo, "Ũkai kũndũ ngoro, na ngĩkũruta." (Mathayo 11:28). Nĩ Kristo ũrĩa wĩ na vinya wa kwĩthũkũa. Petero akiuga kũndũ Isiraeli, "Ngai nĩamũtũmĩte, na nĩwe Mũhonokia, nĩ ũndũ wa kwenda kũruta kwĩthũkũa na kĩa." (Milimo 5:31). Tũtathire kwĩthũkũa, ila Kristo.

Kristo nĩwe ũrĩa wĩ na vinya. Nĩwe wĩ na vinya wa kwĩthũkũa. Kwenda ũtheru, na kwenda ũtheru, na kwenda ũtheru, nĩ kwa ũndũ wa Mũoyo wake.

Yesu akiuga, "Nĩ ũndũ wa kwenda kũrũka, nĩngĩruta andũ." (Johana 12:32). Kristo nĩaũkĩtwo nĩ ũndũ wa kĩe kĩa andũ; na tũkĩona Mwana Ngũũ mũtharaba-inĩ, maũndũ ma kũhonoka makĩambũrũka, na wendo wa Ngai nĩwĩruta kĩe. Kristo aakĩe nĩ ũndũ wa kwenda kũruta andũ. Mũndũ ũrĩ na kĩe akĩona wendo, ngoro ikĩũkĩa, na kwĩthũkũa.

Nĩ kwaũtwo atĩ andũ nĩmakwĩthũkũa, na makĩruta maũndũ ma wega, mbere ya kwĩthũkũa. No rĩrĩa makĩruta maũndũ ma wega, nĩ ũndũ wa

Kristo. Mũoyo wa Ngai nĩwĩ na vinya wa kwĩthũkũa. Na Kristo nĩaendaga kũruta andũ, nĩ ũndũ wa kwenda kũruta andũ, na kwenda kũruta andũ, nĩ ũndũ wa kwenda kũruta andũ. Mũndũ ũrĩ na kĩa nĩakĩona kĩa kĩaake, na akĩona ũthingu wa Kristo, na akiuga, "Kĩa nĩkĩa kĩndũ, nĩ ũndũ wa kwenda kĩa kĩa mũndũ? Nĩ wendo, nĩ kĩa, nĩ kwĩthũkũa, nĩ ũndũ wa kwenda tũkĩrũka kĩa?"

Mũndũ ũrĩ na kĩa nĩakĩruta wendo, na kwenda kũũka kũndũ Kristo; no twakĩruta, nĩakĩũka kũndũ Jesu; na kwenda kũhonoka nĩkwo

kũamũruta kũndũ Kristo, na
kwĩthũkũa nĩ ũndũ wa kĩa kĩa
Kristo.

Mũoyo wa Ngai nĩwĩ na vinya wa
kwĩthũkũa, na nĩwĩ na vinya wa
kwĩthũkũa. Na maũndũ ma nthĩ
matarĩ na vinya. Mũoyo wa Ngai
nĩwĩ na vinya wa kwĩthũkũa. Na
maũndũ ma nthĩ matarĩ na vinya.
Mũoyo wa Ngai nĩwĩ na vinya wa
kwĩthũkũa. Na maũndũ ma nthĩ
matarĩ na vinya. Mũoyo wa Ngai
nĩwĩ na vinya wa kwĩthũkũa. Na
maũndũ ma nthĩ matarĩ na vinya.
Mũoyo wa Ngai nĩwĩ na vinya wa
kwĩthũkũa. Na maũndũ ma nthĩ

matarĩ na vinya. Mũoyo wa Ngai
nĩwĩ na vinya wa kwĩthũkũa. Na
maũndũ ma nthĩ matarĩ na vinya.
Mũoyo wa Ngai nĩwĩ na vinya wa
kwĩthũkũa. Na maũndũ ma nthĩ
matarĩ na vinya. Mũoyo wa Ngai
nĩwĩ na vinya wa kwĩthũkũa. Na
maũndũ ma nthĩ matarĩ na vinya.
Mũoyo wa Ngai nĩwĩ na vinya wa
kwĩthũkũa. Na maũndũ ma nthĩ
matarĩ na vinya.

Inyuĩ arĩa mwenda kĩndũ kĩa wega,
kĩa ũndũ wa nthĩ, manyai atĩ ũcio nĩ
mũgambo wa Ngai. Mwĩthũkĩe, na
mwĩthũkĩe Kristo, na mwĩthũkĩe
wendo wake, na mwĩthũkĩe ũtheru

wake. Kristo nĩwe wĩ na vinya wa
kwĩthũkũa. Tũkĩona Kristo, tũkĩona
kĩe kĩa ngoro cithũ.

Tũngĩkwĩtia tũrĩ andũ a wega, o ta
Nikodemo, na tũngĩtia atĩ tũtarĩ na
kĩe, no tũkĩona Kristo, tũkĩona kĩa.
Tũkĩona kĩa kĩa ngoro cithũ, na
tũkĩona kĩa kĩa Kristo. Na tũkĩona
atĩ ũthingu witũ nĩ wa ũũru, na kĩa
Kristo nĩkĩo kĩa kũtũtherũka.

Ūtheru wa Kristo, ũtheru wa Kristo,
ũtheru wa Kristo, ũtheru wa Kristo,
ũtheru wa Kristo, ũtheru wa Kristo,
ũtheru wa Kristo, ũtheru wa Kristo,
ũtheru wa Kristo, ũtheru wa Kristo,

ũtheru wa Kristo, ũtheru wa Kristo,
ũtheru wa Kristo.

Daniele rĩrĩa aonire ngooci, aarĩ na
kĩe, na akiuga, "Gũtarĩ vinya, na
ũseo wakwa nĩwathũĩtwo."

(Daniele 10:8). Ngoro ĩkĩũkĩa nĩkwo
kũaũtwo nĩ ũndũ wa kwenda
kwĩthũkũa, na kwenda kwĩthũkũa,
na kwenda kwĩthũkũa, na kwenda
kwĩthũkũa.

Paulo akiuga atĩ, "Nĩ ũndũ wa kĩe,
ndĩ na kĩe." (Afilipi 3:6). No rĩrĩa
aonire kĩe, aonire atĩ nĩ mũndũ ũrĩ
na kĩe. Akiuga, "Nĩndĩ na kĩe, na kĩe
nĩkĩũkĩte." (Aroma 7:9). Rĩrĩa aonire

kĩe, kĩe nĩkĩaũtwo, na kwĩtia kwake
kwaũtwo.

Ngai ndaarekania kĩe kĩa ũũru; kĩe
nĩkĩaũtwo. No kĩe kĩa ũũru nĩ kĩa
ũũru. Mũndũ wa kĩe nĩaũtwo, na
ũthingu, na kwenda kĩe, nĩkwo
kwaũtwo. Mũndũ ũrĩa wĩ na kĩe
nĩaũtwo, na ũthingu, na kwenda
kĩe, nĩkwo kwaũtwo. Mũndũ ũrĩa
wĩ na kĩe nĩaũtwo, na ũthingu, na
kwenda kĩe, nĩkwo kwaũtwo.

Mũndũ ũrĩa wĩ na kĩe nĩaũtwo, na
ũthingu, na kwenda kĩe, nĩkwo
kwaũtwo.

Mũndũ wa kĩa nĩaũtwo, na ũthingu,
na kwenda kĩa, nĩkwo kwaũtwo.

Mũndũ wa kĩa nĩaũtwo, na ũthingu,
na kwenda kĩa, nĩkwo kwaũtwo.

Mũndũ wa kĩa nĩaũtwo, na ũthingu,
na kwenda kĩa, nĩkwo kwaũtwo.

Mũndũ wa kĩa nĩaũtwo, na ũthingu,
na kwenda kĩa, nĩkwo kwaũtwo.

Mwĩthũkĩa, mwĩthũkĩa Kristo,
mwĩthũkĩa wendo wake,
mwĩthũkĩa ũtheru wake.

Tũngĩkwĩtia tũrĩ andũ a wega,
tũngĩtia atĩ tũtarĩ na kĩa, no tũkĩona
Kristo, tũkĩona kĩa. Tũkĩona kĩa kĩa
ngoro cithũ, na tũkĩona kĩa kĩa
Kristo. Na tũkĩona atĩ ũthingu witũ

nĩ wa ũũru, na kĩa Kristo nĩkĩo kĩa
kũtũtherũka.

4 — Kwĩthĩnĩa

“Ũrĩa ũhithaga kĩa kĩaake
ndakũrũka; no ũrĩa ũcokaga na
ũrũkaga, nĩakehĩrĩrĩwa.” (Nthimo
28:13).

Mĩtũkĩ ya kwĩthĩnĩwa nĩ Ngai nĩ
nyũmbu, na ĩrĩ na ũthingu.
Mwathani ndatũhoya kũruta kĩndũ
kĩa ũũru nĩ ũndũ wa kwenda
tũrekewe kĩa. Tũtathiĩ na mũgambo
wa kũu, na tũtathĩnĩka nĩ ũndũ wa
kwenda tũtungĩe ũseo; no ũrĩa
ũcokaga na ũrũkaga nĩakehĩrĩrĩwa.

Mūtūmwa akiuga, “Cokai kīe
kīanyu kūndū mūndū, na
mūhoyane, nī ūndū wa kwenda
mūhonoke.” (Jakubu 5:16). Cokai
kīe kīanyu kūndū Ngai, ūrīa wī na
vinya wa kūreka; na kīe kīanyu
kūndū mūndū. Twakīruta ūūru
kūndū mūndū, nītwīkīrītīe kūruta
ūūru, na nī ūndū wa kwenda
kūreka. Buno twīhoye Ngai, nī
ūndū wa kwenda mūndū aūtwo nī
Ngai. Ndeto īno īkīrītītwo mbere ya
Mūruta andū, Mūthīnwa Mukata,
ūrīa wī na vinya wa kūtherūka.
(Ahebelu 4:15).

Andũ arĩa matarĩ na kwĩthĩnĩa
mbere ya Ngai, matarĩ na mūtũkĩ
wa kwĩthĩnĩwa. Twakĩrũka, na
kwĩthĩnĩa, na kwĩthĩnĩa, na
kwĩthĩnĩa, na kwĩthĩnĩa, na
kwĩthĩnĩa, na kwĩthĩnĩa, na
kwĩthĩnĩa, na kwĩthĩnĩa, na
kwĩthĩnĩa, na kwĩthĩnĩa. Nĩ ũndũ
wa kwenda kwĩthĩnĩa, na kwenda
kwĩthĩnĩa, na kwenda kwĩthĩnĩa. Nĩ
ũndũ wa kwenda kwĩthĩnĩa, na
kwenda kwĩthĩnĩa, na kwenda
kwĩthĩnĩa. Nĩ ũndũ wa kwenda
kwĩthĩnĩa, na kwenda kwĩthĩnĩa, na
kwenda kwĩthĩnĩa.

Ndeto ñno ñrĩ na vinya wa
kwĩthĩnĩa. Mwathani nĩ we wa
andũ arĩa a ngoro, na nĩwe
ũhonokia arĩa a ngoro. (Zabuli
34:18). Kwĩthĩnĩa kwa kĩa nĩkwa kĩa.
Kwĩthĩnĩa kwa kĩa nĩkwa kĩa.
Kwĩthĩnĩa kwa kĩa nĩkwa kĩa.
Kwĩthĩnĩa kwa kĩa nĩkwa kĩa.
Kwĩthĩnĩa kwa kĩa nĩkwa kĩa.

Mũthenya wa Samweli, Isiraeli
maarĩ na kĩa. Maarĩ na kĩa, na maarĩ
na kwĩthĩnĩa. Mbere ya kũrũka,
maakĩa, "Nĩtwĩkĩrĩtie kĩa." (1
Samweli 12:19). Kĩa kĩa ũũru kĩa
kwĩthĩnĩa. Kwĩthĩnĩa kwabo

nĩkwaaũtwo nĩ ũndũ wa kwenda
kũrũka.

Kwĩthĩnĩa kũtarĩ na kwĩthĩnĩa,
kũtarĩ na kwĩthĩnĩa. Mũtũkĩ wa
kwĩthĩnĩa nĩ ũũ: "Therũkai, na
mũtherũke; rutanĩ ũũru; manyai
wega; rutanĩ kĩa; rutanĩ kĩa." (Isaia
1:16-17). "Twakĩruta ũũru, nĩakĩruta
ũũru; twakĩruta wega, nĩakĩruta
wega." (Ezekieli 33:15). Paulo
akiuga, "Nĩ ũndũ wa kwenda kĩa,
mwakwĩthĩnĩa; na mwĩthĩnĩa, na
mwĩthĩnĩa, na mwĩthĩnĩa." (2
Akorintho 7:11).

#

Rĩrĩa mĩhianano ya meyo yaitwa nĩ
ũrĩa wa mĩhianano, mũkĩhĩtia
ndaroraga mĩhĩtia ya mũtwe wake
kana akamenya ũkũrũ wa ũũru ũrĩa
akenete; na kĩrĩa agĩtĩkĩra mũtugo
wa Roho Mũtheru ũmũrekerere,
agũtũraga arĩ na kĩhĩtio kĩa gũtirĩ
kũmenya mũhĩtia wake. Matooro
make matirĩ ma maũndũ ma kĩnene
na ma kũnyiitĩka. Kuri kila kwĩtĩkia
kũhĩtia kwake, ongeaga ũrĩa wa
kũjĩrĩra mĩtugo yake, akĩrora atĩ nĩ
maũndũ mamwe maingĩ nĩmo
mamũtũmĩte kwĩkĩra ũũru ũcio, na
atĩ ũtari wa ciĩra icio ndarĩkĩire

kũka kwĩka kĩndũ kũu kana kĩngĩ
kĩrĩa arogwo nĩ kũũ.

Mũthango wa Adam na Eve wa
kũrĩa tunda rĩa kũrĩgithwa, mĩoyo
yao yaiyũrĩtwo nĩ thoni na wĩtĩkio.
Mbere, ũrĩa wa kũhĩtĩrĩa wa meyo
mao warĩ wa kũrora ũrĩa
mangĩgũtiga hĩtia yao na kũhonoka
kĩrĩro kĩa gĩkũndi kĩa gĩkuũ. Rĩrĩa
Mwathani aarĩirie meyo mao,
Adam akĩmũcookeria, akĩiga kĩhĩtio
kĩa thimo kimwe kĩa kũrĩa Ngai na
kimwe kĩa mũtumia
wake:**“Mũtumia ũrĩa wanjĩhe
agĩtũũra na nĩwe wandĩhe tunda rĩa
mũtĩ, nĩngĩrĩa.”**Mũtumia nawe

akīiga kīhītio kīa nyoka,
akīuga:**“Nyoka
nīyandamūkīrīrie, nīngīrīa.”**
Kīambīrīro 3:12, 13.Nī kīī kīatumire
ūumba nyoka? Nī kīī kīatumire
ūmūrekerere aingire Edeni? Aya
nīmo maūria maathimīrīrwo nī
kīhītio kīa mūtumia kūrī hītia yake,
akīiga Ngai mūtugo wa gūkūrūka
kwao.Mūtugo wa kwītheria na
kwījīrīra waratire kūrī mūtangi wa
maheeni, na nīūmenyagwo kūrī
aana a Adam a arume na atumia.
Kwītīkia kwa mūtugo uyu gūtirī
kūrīa kuumaga kūrī Roho wa Ngai,
na gūtirī kūkīrīrwo nī Ngai.Kwīrīria
kwa ma na kūrīa kūrī kwa mūoyo

nĩkũgĩtũma mũndũ aitĩkĩre kĩhĩtio
gĩake mwene na akĩmenyithie atarĩ
na ũhoro wa kũjĩrĩra kana ũrĩa wa
kũhĩtĩrĩa. Ta mũhuthu wa bũrũri
ũrĩa waombaga, atarĩ kũinũka
maitho make matũũke igũrũ,
nĩagooka akĩuga:**“Ngai,
ndĩrekerere nĩgũkũrũkĩra, nĩ
mũhĩtia.”**Na arĩa amenyanaga
hĩtia yao nĩo magĩtũũrwo arĩ
athingu, tondũ Yesu nĩagũtũũrĩa
thakame yake nĩ ũndũ wa mũoyo
ũrĩa wĩrĩire.

Ndeto cia Ngai cĩonanĩtie ũrĩa
kwĩthĩnĩa na kwĩthĩnĩa kwa kĩa
kũrĩ. Paulo ndaakwendaga

kwĩhitha; aonanĩtie kĩe kĩaake, na
ndaakwendaga kwĩthĩnĩa. Akiuga,
"Aingĩ a andũ a theru nĩndaatĩkĩte,
na nĩ ũndũ wa kwenda kũruta kĩe,
na rĩrĩa maakuaga, nĩndaatĩkĩte. Na
nĩndaatĩkĩte, na nĩndaatĩkĩte, na
nĩndaatĩkĩte." (Milimo 26:10-11).

Ndakwĩthĩnĩa, akiuga, "Kristo Yesu
ookire nthĩ-inĩ nĩ ũndũ wa kwenda
kũhonokia andũ arĩa a kĩe, na nĩwe
mũnene." (1 Timotheo 1:15).

Ngoro ĩrĩa ĩrĩ na kwĩthĩnĩa, ĩrĩa ĩrĩ
na kwĩthĩnĩa, nĩyo ĩrĩ na vinya wa
kwĩthĩnĩa. Nĩyo ĩrĩ na vinya wa
kwĩthĩnĩa. Nĩyo ĩrĩ na vinya wa
kwĩthĩnĩa. Nĩyo ĩrĩ na vinya wa

kwĩthĩnĩa. Nĩyo ĩrĩ na vinya wa
kwĩthĩnĩa. Nĩyo ĩrĩ na vinya wa
kwĩthĩnĩa. Nĩyo ĩrĩ na vinya wa
kwĩthĩnĩa. Nĩyo ĩrĩ na vinya wa
kwĩthĩnĩa.

Nĩ kwaũtwo, "Twakĩthĩnĩa, nĩwe
mũthingu na mwega, nĩ ũndũ wa
kwenda kũreka kĩe kĩitũ, na
kũtũtherũka kĩe-inĩ." (1 Johana 1:9).

5 — Kwĩyĩka

Ndeto ya Ngai nĩ ãtũvĩsya,
“Nĩmwĩkanaĩ, na nĩmũng'ana,
ĩngĩva mũũkanaĩ na ngoro cenyu
ciothe.” Yelemiya 29:13.

Ngoro yothe ãtĩkĩtwo ãyathĩwe kwa
Ngai, nĩ kana mũndũ aĩthĩwe,
nĩkũndũ twĩkĩtwo tũtavĩka
kwĩthyũa nĩ ũndũ wa kũtũka ũtana
na mũndũ. Kwa mĩtũo, tũkĩtenga
na Ngai. Mũoyo Mũtheru
nĩwĩtavya ũtũ waĩ na andũ nĩ atĩ:
“Nĩmũkwĩte nĩ ũkwĩ na ũtungata;”
“mũtwe wothe nĩ ũthũku, na ngoro
yothe nĩ ãthela;” “kũndũ kũothe

kũthũku.” Nĩtwĩkĩtwo twĩ na ngia
ya Syaitani, “twĩkĩtwo twĩ ata nĩ
ũndũ wa kwenda kwake.” Aefeso
2:1; Isaya 1:5, 6; 2 Timotheo 2:26.

Ngai nĩ aenda kũtũthukũa,
kũtũkũua. No nĩkũndũ ũũ nĩwenda
kĩthyũo kĩtheu, kũthyũa mĩitwa
yothe ĩnene, nĩtũtĩkĩa kwĩyathĩa
kũndũ kwake wothe.

Mbaĩ yĩtavana na mwene nĩyo mbaĩ
nene mũno ĩtavanyĩtwo. Kwĩyathĩa
mwene, kũtĩkĩa vinya wothe kwa
kwenda kwa Ngai, nĩkwenda mbaĩ;
no mũoyo nĩwenda kwĩtĩkĩa kwa
Ngai mbere ya kũthyũa nĩ ũtheru.

Ūtawani wa Ngai ūtethe ūla
Syaitani aenda kūwona, nĩ
witikĩtwo nĩ kūtĩkĩa kwa kĩma, kana
ūtawani ūtathĩkĩawa na ngoro.
Ūtawani ūyũ nĩwĩta ngoro na
ngelekanyĩo. “Ĩkai twii, na tũeke
ngelekanyĩo” nĩyo ngwatanĩ ya
Mũũmbi kwa andũ aũmbyĩte. Isaya
1:18. Ngai ndakasa kwenda kwa
viumbwa vake. Ndaeĩ kūtĩkĩa ūtĩkĩo
ūtetheke nĩ kwenda kwa ngoro
kana ūtavĩkĩtw’e na ngelekanyĩo.
Kūtĩkĩa kwa ngiathĩko kwongu
kūkũũngĩya kūthĩna kwothe kwa
ngoro kana mĩtĩo; kūũmbya
mũndũ ata kĩndũ kītavĩka
kĩvathũkany’a. Ūũ ūtethe ĩthayũ wa

Mũũmbi. Aenda atĩ mũndũ, ũla mũno wa viumbwa vyake vyothe, athiĩ mbere mũno. Atũthaa mbere ya ũtui wa kĩthimo kũla aenda kũtũvika kwa īthekũ yake. Atweta tũtĩkĩe kwake, nĩ kana eke kwenda kwake kwa tũthe. Nĩtwĩ na kwĩthĩawa kũthuua kana nĩtũkũkũua nĩ ũkwĩ, kũthĩna na kwĩthĩawa kwaa kĩthimo kya andũ a Ngai.

Ĩngĩva tũkĩyathĩa kwake Ngai, nĩtwenda kũleka vyothe ivĩta tũteng'ane nake. Nĩ ũndũ ũsu Mũkũũni aasya, “Kila mũndũ ũla ũtaleĩkye vyothe vaa nake, ndaeĩ kũthĩwa mũnana wakwa.” Luka

14:33. Kĩndũ kyothe kĩaenda
kũtũkũũa ngoro kuuma kwa Ngai
nĩkĩtĩkĩwa kĩlekw'e. Ũtai nĩ
kĩmũmbi kya andũ aingĩ. Kwenda
mbia, kwenda ũtai, nĩ mũkongo wa
thahabu ũmekĩte na Syaitani.
Ĩthayũ na ũtui wa nthĩ nĩ kĩmũmbi
kya andũ angĩ. Mĩtĩño wa kwĩthũkĩa
na kwĩkĩa kũtavĩka na ũtungata nĩ
kĩmũmbi kya andũ angĩ. No nziu
ĩsu ya ũkwĩ ĩtĩkĩwe ĩnang'we.
Nĩtũtavĩka nĩ a Ngai nusu na a nthĩ
nusu. Tũtavĩka aana a Ngai ĩngĩva
tũtetheĩ ake wothe.

Kũlĩ na angĩ maĩtavya atĩ
nĩmatavika Ngai, no nĩmathananga

na vinya wao mwene kūvika
ūtawani wake, kūvika na mĩtĩio
mũseo, na kūthũkũa. Ngoro ciao
nĩtethethĩtwo nĩ kwenda kwa Kristo
kwa nda, no nĩmekĩa mĩtũkĩ ya
mĩtĩio ya kĩkĩsto ata ũla Ngai aenda
kuma kwao nĩ kana mekĩwe nthĩ ya
kũthĩna. Ũtua ũsu wa dini ndũkĩ na
kĩthĩno. Īngĩva Kristo aĩ thĩĩ ngoro,
mũoyo nĩwĩthĩawa na kwenda
kwake, na kĩkeno kya kūonana
nake, na nĩũkakwatĩkana nake; na
ĩngĩva nĩwamekya, mwene
nĩkavandĩkanwo. Kwenda Kristo
nĩko kūkathĩwa kĩandĩko kya
mĩtũkĩ. Andũ ũla mavĩkĩtwo nĩ
kwenda kwa Ngai kūmathĩnĩa,

matakũũya atĩ nĩ kĩĩ kĩnini
kĩngataĩkwa kũvika kwa kwenda
kwa Ngai; matakũũya ũtawani
mũnini, no nĩmathananga kũvika
wothe kwa kwenda kwa Mũkũũi
wao. Na kwenda kwa ngoro,
nĩmaiyathĩa vyothe na kũonethya
kwenda kũlingana na kĩthĩno kya
kĩndũ kĩla mekũũya. Kwĩtavya
Kristo ũtathĩtwo na kwenda kũu
kwa nda nĩ kwonania kwĩthĩawa,
na mĩtũkĩ ĩtethĩtwo na ngoro, na
mĩkoyo ĩthela.

Ĩngĩva nĩwona atĩ nĩ kĩthũku kĩnene
mũno kwĩyathĩa vyothe kwa
Kristo? ĩkĩe kĩũlyo, “Kristo

nĩwanyĩthĩie kĩĩ?” Mũnana wa Ngai
nĩwayathĩie vyothe—mũoyo,
kwenda, na kũthĩna—nĩ ũndũ wa
kũtũkũua. Na ĩngĩva tũthe na
kĩthĩno, tũtethĩtwo nĩ kwenda kũu
kũnene, ĩkana twĩe ngoro ciothe
kuuma kwake? Kila saa ya mĩoyo
yithe tũkĩthĩna na kĩthimo kya
ĩthekũ yake, na nĩ ũndũ ũsu
nĩtũtavĩka kũvĩkĩa mũno ĩthayũ na
kũthĩna kũla twĩkũũtwo. ĩkana
twamake ũla twathũkĩte nĩ
mĩtethya yithe, na tũkende kũnyũa
kwenda kwake kwothe na kĩthũkĩ
kĩake? Tũkĩwona ũtethĩa wa Mwene
ũtui wa nthĩ, ĩkana twĩe kĩlĩlo

nĩkĩndũ tũngavika mũoyo-inĩ
kwĩthĩawa nĩ kũthĩna na kwĩtethĩa?

Kũũlya kwa andũ aingĩ a ngoro
nene nĩ, “Nĩkĩ ndakwenda kũthĩna
na kwĩtethĩa mbere ya kũvĩkĩa atĩ
nĩnĩtĩkĩtwo nĩ Ngai?”

Nĩngakwongela Kristo. Athe na
ũthũku, na nginya ũsu, nĩwe
Mwene wa nthĩ; no nĩ ũndũ wa
andũ, nĩwe ũtethie ũthũku wa
andũ. “Nĩtavĩkĩtwo na andũ a
kũvanda ũtawani; na nĩethĩie
ũthũku wa andũ aingĩ, na nĩ ĩthekũ
ya andũ a kũvanda ũtawani.” Isaya
53:12.

No nĩkĩ twĩleka, ãngĩva twĩleka
vyothe? Ngoro ãthũkĩtwo nĩ
ũthũku, nĩ kana Yesu aĩthũe, aĩthee
na thakame yake mwene, na
aũkũue na kwenda kwake
kũtavĩkana. Na andũ nĩmawona atĩ
nĩ kĩthĩno kwĩleka vyothe!
Nĩmwona ũthoni kũvoya ũũ,
ũthoni kũũvanda.

Ngai ndatwenda tũleke kĩndũ
kyothe kĩthekĩte kĩtũseo. Vyothe
vĩla ãkĩa, nĩmathananga ũseo wa
aana ake. Nĩkana andũ othe
matathũuĩte Kristo mevĩkĩe atĩ nĩ e
kĩndũ kĩthekĩte mũno kũvapĩa kũla
mekũũya mwene. Mũndũ nĩwĩkĩa

ũthũku na kũthĩna mũno ngoro
yake ãngĩva nĩmewona na kwĩkĩa
kũtavĩkana na kwenda kwa Ngai.
Kĩkeno kĩa kwa ãtĩkĩo nĩkĩthũkĩtwo
nthĩnĩ wa mũkongo ũla ũkũũtwo
nũ ũla wĩvĩkĩte kĩthekĩte na ũla
wandĩkĩte ũseo wa viumbwa vyake.
Mũkongo wa kũvanda ũtawani nĩ
mũkongo wa kũthĩna na
kũnangĩka.

Nĩ kwona kũthũku kwona atĩ Ngai
nĩakena kũwona aana ake
makĩthĩna. Nthĩ yothe ya ãtũnĩ nĩ
ĩkũũya kĩkeno kya mũndũ. Ithe
witũ wa ãtũnĩ ndaĩthĩa mũoyo ya
vyũmbya vyake vyothe. Maũndũ

ma Ngai matweta tũekĩe kũĩthĩa
kũla kũngatũvika na kũthĩna na
kũtetha, kũngatũthĩa mũoyo ya
kĩkeno na ĩtũnĩ. Mũkũũi wa nthĩ
nĩwooka andũ ata me, na mbere ya
kwenda kwothe, ũthũku, na ũnethi;
na ndakĩthaa ũthũku kwĩthĩawa na
nĩkavapĩa kũũkũuo nĩ thakame
yake, no nĩkakũthisya kwenda kwa
ngoro kwa andũ othe mekĩtĩkĩa
kwĩthĩa nĩ nzĩa yake, kwĩthĩa nĩ
mũkoyo wake. Nĩkĩthayũo kwake
kũvapĩa ũtune na kũtũma andũ
othe mekũũya kũake kĩrĩo kya
mũoyo. Atwenda tũĩkie mĩtũkĩ ĩrĩa
yothe ĩngatũtethea mbere ĩthayũ
kũla andũ a kũtavĩka matavĩkĩtwo.

Mũoyo wa kwa ãtĩkĩo na kĩkeno nĩ
kũthĩwa Kristo aũmbyĩtwo nthĩnĩ,
na nĩ kĩthayo kya ũtui.

Andũ aingĩ nĩmekũũya, “Nĩkũũ
nĩngakwĩyathĩa kwa Ngai?”

Nĩwenda kwĩyathĩa kwake, no nĩwe
mũnethi kwa vinya wa mĩtĩo, nĩ
ũkwĩ wa kũtethya, na nĩwatawĩtwo
nĩ mĩtĩo ya mũoyo waku wa
ũthũku. Ngwatanĩ syaku na nzĩa
syaku nĩ ata mũthemba wa
mũthanga. Nũtavĩka kũtawĩa
mewonanĩo maku, mĩtethya yaku,
na kwenda kwaku. Ũvĩkĩi wa
ngwatanĩ syaku sya kũnangwo na
ngwatanĩ syaku sya kũtethea

nĩwĩthia kwĩtĩkĩa kwa kwa ĩtĩkĩo
yaku mwene, na nĩkũũmbya wone
atĩ Ngai ndaeĩ kũkũtĩkĩa; no ndũkĩa
kũtetha. Kĩla wenda kũvĩkĩa nĩ
vinya wa kwa ĩtĩkĩo wa kwa ĩtĩkĩo.
Ũsu nĩ ũtawani wa mũoyo wa
mũndũ, vinya wa kwĩthũua, kana
kwĩthũua. Vyothe nĩvĩtavĩkana nĩ
kwĩkĩa kwa kwa ĩtĩkĩo kwa kĩthĩno.
Vinya wa kwĩthũua Ngai
nĩwavapĩie andũ; nĩwa wao
kwĩthĩa. Nũtavĩka kũthyũa ngoro
yaku, nũtavĩka kwĩyathĩa kwenda
kwake kwaku; no nũkwĩthũua
kũmũtavika. Nũmũvapĩa kwenda
kwaku; nake nĩkakwĩthĩa nthĩnĩ
waku kwenda na kwĩkĩa kũlingana

na kwenda kwake kīthekīte. Tondũ
ũsu, mītĩño yaku yothe nīkītawīttwo
nĩ Mũoyo wa Kristo; kwenda
kwaku nīkũkathīttwo kwake, na
mewonanĩo maku nīkakathĩwa
kũlingana nake.

Kwenda ũseo na ũtheru nĩ kīthĩno
ata kwenda kwothe kũvika; no
ĩngĩva nĩũtũma kũu, kũthekĩ
kīthĩno. Andũ aingĩ nĩmakanangĩka
ĩngĩva nĩmekwenda na kwenda
kũthĩwa akĩristiano. Matavĩkīttwo
kũvika kwa kwĩyathĩa kwenda
kwao kwa Ngai. Matathũuīttwo
kũthĩwa akĩristiano.

Kwĩthĩa kwa kwa ĩtĩkĩo kwa
kĩthĩno, kĩthyũo kĩtheu kĩngavikana
mũoyo-inĩ waku. Kwĩyathĩa
kwenda kwaku kwa Kristo,
nĩwĩkĩtanya na vinya ũla ũtavĩkana
na vinya wothe na ũtawani.

Nĩũkavĩkĩa na vinya kuuma ĩtũnĩ
kũkũthĩa mũnyamĩ, na tondũ ũsu,
kwĩyathĩa kwothe kwa Ngai,
nĩũkavĩkĩa kũthĩa mũoyo mũnana,
ĩthe mũoyo wa kwĩtĩkĩa.

6 — Ntemo na Kwĩtĩkĩa

Tondũ ũkwĩthĩawa nĩ Mũoyo
Mũtheru, nĩwone ũũku wa kĩthĩno,
nguvo yakyo, ngwatanĩ ya kĩthĩno,
na ũthĩna wayo; na ũkĩkĩthũa nĩ
ũkĩ. Ũwĩthĩawa nĩ kĩthĩno
kĩkwatanĩie na Ngai, atĩ nĩwĩ
mĩtungata ya nguvo ya ũũku. O na
ũngĩthimba kũmũnyaa, nĩwone atĩ
ndũngĩvya kũũkĩa. Mieyo yaku nĩ
ĩtheu; ngoro yaku nĩ ĩtakatifu.
Ũwona atĩ wĩa waku wothe nĩ wa
kũĩthũa na kĩthĩno. Ũsũvĩa
kũneetewaa, kũtherũo, kũtiganĩwo.
Ũtawanyu na Ngai, ũkwana

nake—nĩ kīndũ kīũ kīngĩvya
kūvoya?

Kīndũ kīla ũkwenda nĩ
ūtawanyu—Kūneetewaa nĩ Mbiũ
na ūtawanyu na wendo ngoro-inĩ.
Mbia ndĩvoya kūkīgũra, ũũgĩ
ndũkĩvoya, ũvanyi ndũkītua;
ndũngĩvya na mūtĩkĩo wa kwĩthĩa
nĩ ngũvo yaku mwene ũkītua. Īndĩ
Ngai nĩkũheana kīu kwa vata, “kwa
vata na kwa theu.” Isaya 55:1. Nĩ
kĩaku ũngĩtanaya moko na
kūkĩvoya. Mwathani ekuuga, “O na
ingĩ kĩthĩno kĩa ku kĩtheu ta
ng’ombe, kĩkathera ũtheru ta theu;
o na ingĩ kĩtheu ta ng’ombe ndune,

kĩkathera ũtheru ta ũvutha wa
ng'ondũ." Isaya 1:18.

"Nĩngũkũheana ngoro nzau, na
mũoyo mũnau nĩngũkwĩka
mwoyo-inĩ waku." Ezekieli 36:26.

Ũneneetie kĩthĩno kĩa ku, na
ngoro-inĩ ũkĩtiganĩie. Ũkwĩthĩie
mũthia wa kũĩheana kwa Ngai.
Tĩngĩa, ĩndĩ ĩtavye atĩ akũthee
kĩthĩno kĩa ku na akũhe ngoro nzau.
Tũthyũ ũtĩkĩie atĩ nĩetĩkĩa ũũ tondũ
nĩwaũthie. Ũũ nĩwo mwĩao ũla
Yesũ wamanyĩisya vaa nthĩ, atĩ
kĩheo kĩa Ngai atwĩthĩa, nĩtwĩkĩĩa
atĩ nĩtwakĩvoya, na nĩkĩaku kĩtw'ĩ.
Yesũ nĩwathũkie andũ kĩthĩno-inĩ

ĩngĩ makĩtĩkĩa nguvo yakwe;
nĩwamathĩmũthie kĩndũ-inĩ kĩa
mavonasya, na ũũ nĩwamathethee
kũmũtĩkĩa kĩndũ-inĩ kĩa
matavonasya—kwonanyisya atĩ
nĩmũtĩkĩie nguvo yakwe ya kũneeta
kĩthĩno. Ũũ nĩwonekanyĩte
ũtethyani wa mũndũ ũla
ũtanathimbĩka: “Tondũ mũndũ
mũtone atĩ Mwana wa mũndũ nĩĩ
nguvo vaa nthĩ ya kũneeta kĩthĩno,
(tũthyũ ekĩtha mũndũ ũla
ũtanathimbĩka,) Thimũka, voya
kitanda kĩa ku, ũthĩe nyũmba yaku.”
Mathayo 9:6. O na ũũ Yohana
mũtumi wa Mbũa Nzau ekuuga,
atĩa wĩao wa Yesũ, “Mawandĩkwo

makũ, nĩ kũgeelwa atĩ mwĩtĩkĩe atĩ
Yesũ nĩ Kristũ, Mwana wa Ngai; na
tondũ wa kwĩtĩkĩa mwĩthĩwe na
wĩthĩvo kwa ĩtawa lyakwe.” Yohana
20:31.

Kuma kwa mawandĩko maye wa
ĩkalĩ ya kũvoa Yesũ wathũkĩie
atanatheeka, tũngĩvya kwĩmanyĩa
kĩndũ kĩa kũmũtĩkĩa kũneetewaa
kĩthĩno. Twendee kwa ĩkalĩ ya
mũndũ ũtanathimbĩka wa Beteseda.
Mũndũ ũla mũthĩna
nĩwathimbĩkĩte; nĩwathimbĩkie
moko na nguo wĩ mĩaka ĩtatũ na
ĩnya. Īndĩ Yesũ nĩwamwĩie,
“Thimũka, voya kitanda kĩa ku,

ũtambye.” Mũndũ ũla nĩwene
kũuga, “Mwathani, ãngĩũkĩthya
ngũkũvitha ũla nĩũkĩthye.” Ìndĩ,
aaa, nĩwetĩkĩie kĩthito kĩa Kristũ,
etĩkĩie atĩ nĩakĩthĩawa, na
nĩwathimũkie tene, nĩwĩthĩie
mũthia wa kwĩtambya, na
nĩwatambĩtie. Nĩwathimĩkie na
kĩthito kĩa Kristũ, na Ngai
nĩwamũheane nguvo.
Nĩwakĩthĩawa.

O ũũ nĩwe mũndũ ũla wĩ na
kĩthĩno. Ndũngĩvya kũthea kĩthĩno
kĩaku kya tene; ndũngĩvya kũthia
ngoro yaku na kwĩka mũtheru. Ìndĩ
Ngai nĩetwĩthĩa atĩ akakũheana vata

ũũ kwa Yesũ. Ũtĩkĩĩa ũla mũthia.
Ũneneeta kĩthĩno kĩaku na
kwĩheana kwa Ngai. Ũĩ na mũthia
wa kũmũtavya. O tondũ ũũ
nĩũtĩkĩĩa, Ngai nĩakeetha kĩthito
kĩake kwa ĩw'ĩ. Ũngĩtĩkĩĩa ũla
mũthia,—ũtĩkĩe atĩ nĩũneetewee na
ũkĩtherũo—Ngai nĩaheana kĩndũ
kĩla kĩtĩkĩiawa; nĩwĩthĩiawa na
ũtheru, o tondũ Yesũ wamũheane
mũndũ ũla ũtanathimbĩka nguvo
ya kwĩtambya ĩngĩ mũndũ ũla
etĩkĩĩe atĩ nĩakĩthĩiawa. Nĩ ũtĩkĩio
ũtethya atĩ nĩ vata.

Ndũkavethee ũtung'ĩe atĩ
nĩwĩthĩiawa na ũtheru, ĩndĩ uuge,

“Nĩntĩkĩĩa; nĩ vata, ti tondũ
nĩndũwona, ĩndĩ tondũ Ngai
nĩwetwĩthĩa.”

Yesũ ekuuga, “Kĩla kĩndũ kĩla
mwendaa ĩngĩ mĩtavya, tĩkĩĩai atĩ
nĩmwakĩvoya, na mũkakĩthĩwa.”

Mako 11:24. Kĩu kĩheo kĩ na
kĩthito—atĩ twatava o tondũ wa
kwenda kwa Ngai. ĩndĩ kwenda
kwa Ngai nĩ kwĩkĩthya kĩthĩno
kĩtw'ĩ, kwĩtũka aana make, na
kwĩtũtethya kwĩthĩa na wĩthĩvo
mũtheru. Tondũ ũũ tũngĩtava vata
ũũ, na tũtĩkĩe atĩ nĩtwakĩvoya, na
kũmũtheya Ngai tondũ
nĩtwakĩvoya. Nĩ ngĩvo yĩtũ kũthĩa

kwa Yesũ na kũtherũo, na kwĩthĩa mbere ya watho vata wa kũmenya na kũthĩĩna. “Tondũ ũũ ũthũku ndwaĩ kwa andũ ala makwĩ Kristũ Yesũ, ala matatambya kwa mwĩĩ thayũ, ĩndĩ kwa Mũoyo.” Aloma 8:1.

Kuma rĩngĩ, ti anyu mwene; mwagũrĩtwo na ũndũ wa ngũvo nene. “Mwatagũrĩtwo na kĩndũ kĩla kĩũkĩka, ta mbia no kĩthemba; ... ĩndĩ kwa mũthangĩ wa Yesũ Kristũ wa ngũvo nene, ta kwa mwana wa ng’ondũ ũtatavĩka na ũtana na kĩla.” 1 Petero 1:18, 19. Tondũ wa wĩa ũyũ mũnyinyi wa kwĩtĩkĩa

Ngai, Mũoyo Mũtheru
nĩwonekanyĩte mũoyo mũnau
ngoro-inĩ yaku. Ũli ta mwana
ũvoothe kĩvathũko-inĩ kya Ngai, na
nĩwendete o ta ũla wendete Mwana
wake.

Rĩngĩ tondũ ũĩheanĩie kwa Yesũ,
ndũkathimũke, ndũkanae nake,
ĩndĩ mũthenya na mũthenya uuge,
“Nĩ wa Kristũ; nĩnĩheanĩie kwa
Yesũ;” na ũmũtave amũhe Mũoyo
wake na akũvũta kwa ũtugi wake.
Tondũ kwa kwĩheana kwa Ngai na
kwĩtĩkĩa, nĩwo mwĩtũka mwana
wake, o ũũ nĩkwĩthĩa naye.
Mũtumwa ekuuga, “O tondũ

mwatĩkĩie Kristũ Yesũ Mwathani,
tambyai nake.” Akolose 2:6.

Angĩ maoneka atĩ nĩmeethĩwa na
mbere ya kũtethyawa, na
nĩmathĩawa na mũthia wa
kwonanyĩsa Mwathani atĩ
methĩthĩte, nĩvo mathĩ na mbere ya
kwĩtava kĩheo kyake. Īndĩ mathĩ na
mbere ya kwĩtava kĩheo kya Ngai
rĩngĩ. Methĩawa na ũtugi wake,
Mũoyo wa Kristũ, wa
kũmathĩmũthia, ĩngĩ matathemba
kũũkia ũũku. Yesũ nĩwendete
kũtwĩtavya tondũ tũli, na kĩthĩno,
na kũtetawa nĩ mũndũ. Tũngĩthĩa
na ũtheu wothe, na ũũku, na

kĩthĩno kĩtw'ĩ, na kũgwĩa thĩ kwa
nguo yakwe kwa kũthĩna. Nĩ
ũthayũ wake kwĩtũvũngĩa na moko
ma wendo wake na kũthoo tha
kĩthĩno kĩtw'ĩ, na kwĩtũtherya kuma
kĩthĩno-inĩ kyothe.

Vava nĩvo andũ ngili manathĩawa;
matatĩkĩa atĩ Yesũ nĩmeeta kĩthĩno
kĩao mũndũ na mũndũ wene.

Matavoya kĩthito kĩa Ngai. Nĩ ngĩvo
ya andũ ala othe matũĩia kĩthito
kwĩmanyĩa wene atĩ kũneetewaa
nĩkũheanĩwa kĩthĩno kĩthethe.

Tiganĩa na kũtĩkĩa atĩ ũla mũthia wa
Ngai ti wa ĩw'ĩ. Nĩ wa mũndũ
wothe ũthĩnĩte na kwĩthya kĩthĩno.

Nguvo na ũtugi nĩkĩheanĩtwo kwa
Kristũ na kũreanĩwa nĩ athĩkĩwa
kwa mũoyo wothe ũtĩkĩe. Ndwaĩ
mũndũ ũla ũkĩthĩna mũno ata ũndũ
ũngĩvoya ũtethyo, na ũtheru, na
ũthayũ kwa Yesũ ũla wathĩie tondũ
wao. Nĩwethete kũmatanĩa nguo
syao syothe sya kĩthĩno, na kwĩvika
nguo nzau sya ũthayũ; nĩwamaĩa
atĩ mayĩthĩe na matakwiã.

Ngai ndatũkĩia ta andũ
atũkĩiananĩa. Ũwĩio wake nĩ wa
ũthayũ, na wendo, na kũtha
kũnene. Ekuuga, “Mũndũ ũũku
atiganĩe na njĩa yake, na mũndũ
ũthayũ wene atiganĩe na ũwĩio

wake: na akathimũka kwa
Mwathani, nake akanee ũthayũ; na
kwa Ngai wĩtũ, tondũ nĩakaneeta
mũno.” “Nĩnathiiie, ta itũ kĩthĩno
kĩaku, na ta ĩtũ kĩthĩno kĩaaku.”
Isaya 55:7; 44:22.

“Ndi na wendo wa kũkua kwa
mũndũ ũkũa, nĩ ũu Mwathana
Ngai ekuuga: tondũ ũũ thimũkĩai,
na mũyĩthĩe.” Ezekieli 18:32.

Nthenya nĩwethete kũvoya kĩheo
kĩa Ngai kĩa kĩnene. Nĩwendete
kwĩvoya kĩndũ kyothe kĩa ũtĩkĩo na
kĩndũ kyothe kĩa ũtheru kuma
ngoro-inĩ; ĩndĩ ndũkĩmũtavya ũũ.
Ndũkavitha kĩthito kya mũkĩndũ,

ĩndĩ uuge, “Yesũ nĩwathĩie nĩ kwo
atĩ ngayĩthĩa. Nĩwendete, na
ndendete atĩ nganinĩke. Nĩ na ĩse
wa mbĩũ ũla nĩ ũthayũ; na o na
nĩnathũkĩie wendo wake, o na
kĩheo kĩa wamũheanĩie
nĩkĩnathithanĩa, nĩngathimũka, na
nĩngathĩa kwa ĩse, na nĩngwĩĩa,
‘Nĩnathĩnĩte mbiũ-inĩ na mbere
yaku, na ndinĩ mwana waku
ũtathela: nĩũka o ta ũndũ wa
athĩkĩwa aku.’” ĩkalĩ
nĩkũkwonanyĩsa atĩ ũthĩni ũkavoya:
“Na nake athethye thĩ, ĩse wake
nĩwone na nĩwaaũthũ, na
nĩwathimba, na nĩwakwĩa

thingo-inĩ, na nĩwamũvuta.” Luka
15:18-20.

Ĩndĩ o na ĩkalĩ ĩno, na ĩla nĩ ĩtheu na
ĩla yatethea ngoro, ndĩtua
kũonanyĩsa ũthayũ wa ĩse wa mbĩũ
ũla ũtakwĩa. Mwathani ekuuga kwa
mũtumi wake, “Nĩngwendete na
wendo wa tene: tondũ ũũ
nĩndũkwethee na ũthayũ.” Yeremia
31:3. Mũndũ ũthĩnĩte na o angĩyĩ
kũthĩa na mũthenya mũseo wa
nyũmba ya ĩse, na akĩthitha kĩndũ
kyake kĩnene nthĩ ĩngĩ, ngoro ya ĩse
nĩyethete; na kĩla kĩndũ kĩla kĩũkĩte
ngoro-inĩ ya mũndũ ũthĩnĩte kĩa
kwĩthimũkĩa kwa Ngai ti ũndũ

ũngĩ ãndĩ Mũoyo wake wendete, na
kũthimũkĩa, na kũkwethea ũthĩni
kwa ngoro ya ãse wa wendo.

Na ũla mũthia mũseo wa Baibolu
mbere yaku, ũngĩvya na mũthemba
wa kwĩtĩkĩa? Ũngĩtĩkĩa atĩ mũndũ
ũthĩnĩte na kwenda kwĩthimũkĩa,
na kwenda kũtiganĩa na kĩthĩno
kyake, Mwathani nĩwamũkĩtia atĩ
ndatana kũgwĩa kwa nguo yake
kwa kwĩthya kĩthĩno? Tiganĩa na
ũwĩno ũũ! Ndwaĩ kĩndũ kĩngĩ
kĩnene kĩngĩthũka mũoyo waku ta
kũwona ãse wĩtũ wa mbĩũ o ũũ.
Nĩathũa kĩthĩno, ãndĩ nĩwendete
mũndũ ũthĩnĩte, na nĩwĩheanĩie

mwene kwa Kristũ, atĩ andũ othe
mathĩie na makathĩawa na
ũtawanyu wa tene ĩkũmba-inĩ ya
ũthayũ. Nĩ ũla mũthia ũngĩtua
mũno, no ũtheu mũno, ũla
wathuũkie kwonanyĩsa wendo
wake kwa ĩtũ? Ekuuga,
“Ndatũkĩwa mũtumia kũĩthwa
mwana wake ũtavoothe, atanee
ũthayũ mwana wa ĩsyoyake? O na
angĩ kũĩthwa, ĩndĩ nĩngakũĩthwa.”
Isaya 49:15.

Taa mũno, inywĩ mũthete na
mwĩtĩkĩa; tondũ Yesũ nĩmũthĩie na
nĩatũthombe. Mũtheye Ngai
tondũ wa kĩheo kya Mwana wake

mwendete na mūtave atĩ akwĩa
vata. Mũoyo nĩwamwĩtavya rĩngĩ.
Thĩai na ngoro yanyu yothe kwa
Yesũ, na mũngĩvoya kĩheo kyake.

Ũngĩsoma ũla mũthia, ĩw'ĩ atĩ nĩ
kionanyĩso kya wendo na ũthayũ
ũtakwĩa. Ngoro nene ya Wendo
ũtakwĩa nĩyathetete kwa mũndũ
ũthĩnĩte na ũthayũ ũtakwĩa. “Nĩtwĩ
na kũgũrũo kwa mũthangĩ wake,
kũneetewaa kĩthĩno.” Aefeso 1:7. Īĩ,
tĩkĩa atĩ Ngai nĩ mūtethya waku.
Nĩwendete kwĩthya mwĩanano
wake wa mũoyo wa mũndũ.
Ũngĩthĩa nake kwa kwĩthya kĩthĩno

na kwĩthimũkĩa, nake akathĩa naku
kwa ũthayũ na kũneeta.

7 — Kĩeithyo Kya Kristo

“Ũngĩthĩwa mũndũ nĩ wa Kristũ, nĩ
kĩvathũko kĩnau: kĩa tene kĩthĩite;
taa, kĩla kĩndũ nĩkĩthĩawa kĩnau.” 2
Akolintho 5:17.

Mũndũ angĩvya ndangĩvya
kwĩmanyĩsya mũthenya no
kĩthũku, no nzĩa, no kũvoya
ũtethyo wothe wa maũndũ ala maĩ
mbere ya kwĩthimũkĩa; ĩndĩ ũũ
ndũkũonanyĩsa atĩ
nĩmũtakwĩthimũkĩa. Yesũ
nĩwamwĩie Nikodemo, “Mbeũ
nĩĩvũũka kũla yendete, na ũiguana
mũgongo wayo, ĩndĩ ndũũĩ kũla

yũkĩte na kũla yathĩite: o ũũ nĩ
mũndũ wothē ũvoothe nĩ Mũoyo.”
Yohana 3:8. Ta mbeũ, ĩla
ĩtavononeka, ĩndĩ wĩa wayo
ũwononeka na ũiguoneka, nĩ ũu
Mũoyo wa Ngai ũthĩtavya ngoro-inĩ
ya mũndũ. Nguvo ĩyo ya kwĩthya
mũnau, ĩla ndĩvya kwoneka na ĩtho
ya mũndũ, nĩyo ĩvoota mũoyo
mũnau ngoro-inĩ; nĩyo ĩvumba
kĩvathũko kĩnau kĩa kĩkwana na
mwĩanano wa Ngai. O na wĩa wa
Mũoyo ũthĩtavya o ta kĩĩthũ
kĩtavonekana na kĩtaviw'ũa, ĩndĩ
mau make nĩmawononeka. Ĩngĩ
ngoro nĩneneethĩtwo nĩ Mũoyo wa
Ngai, wĩthĩvo nĩwũkũonanyĩsa

ũndũ ũu. O na tũtavya kũthia
ngoro yĩtũ no kwĩtũmĩa tũtawanye
na Ngai; o na tũtetĩkĩe ũndũ wothe
kwa ĩtũ wene no kwa wĩa wĩtũ
mũseo, wĩthĩvo wĩtũ
nĩwũkũonanyĩsa ingĩ ũtugi wa Ngai
nĩwĩ mwoyo-inĩ wĩtũ. Mĩanano
nĩyonekana mĩoyo-inĩ, na ngĩvo-inĩ,
na maũndũ-inĩ ala twendete.
Kwĩthĩawa na mwĩanano mũseo
thaũ inĩ wa ũla maĩ na ũla
methĩawa.

Nĩ vata atĩ kwĩthĩa na mwĩao mũseo
wa nze vata na nguvo ya kwĩthya
mũnau ya Kristũ. Wendo wa
kũtũawa na andũ na kwenda

kwĩthĩawa na kĩthĩo kĩnene no
ũtũmĩe twĩthĩe na wĩthĩvo mũnau.
Kwĩthĩa na kĩthĩo kĩnene kĩa ĩtũ
wene no kītūtethee tũkĩũkia ũndũ
ũla wonekana ta ũũku. Ngoro ya
kwĩthĩa na wendo wa ĩtũ wene no
yĩka wĩa wa kwĩheana. Na ũũ, nĩ
kĩndũ kĩũ kĩngĩtūtetethya
kwĩmanyĩa atĩ nĩ twĩ na kũla?

Nĩũ who ngoro? Ũwĩño wĩtũ nĩ wa
ũ? Nĩũ ũla twendete kwonania
naye? Nĩũ ũla twendete mũno na
nĩũ ũla tũheania nguvo yĩtũ ĩnene?
Ĩngĩ tũli twa Kristũ, ũwĩño wĩtũ nĩ
na Yesũ, na ũwĩño wĩtũ mũseo
mũno nĩ wa Yesũ. Kĩla kĩndũ kĩa

tũĩ na kĩa tũli nĩkĩheanĩtwo kwa
Yesũ. Twendete kwĩthĩa na
mwĩanano wake, na kwĩthĩa na
mũoyo wake, na kwĩka kwenda
kwake, na kũmũtawanya kĩa
kĩndũ.

Andũ ala methĩawa kĩvathũko
kĩnau kwa Kristũ Yesũ nĩmakavoota
mau ma Mũoyo, “wendo, ũkethyo,
ũtawanyu, ũtugi, ũtheu, ũseo,
ũtĩkĩo, ũnyenyetheo, kwĩvitha.”

Akagalatia 5:22, 23. Matakathĩa o ta
ũla mũthia wa tene, ĩndĩ kwa ũtĩkĩo
wa Mwana wa Ngai nĩmakathĩa
nzĩanĩ yake, na makonanyĩsa
mũoyo wake, na kwĩtherya ta ũla

mũtheru. Kĩndũ kĩla maathũĩte tene
nĩkĩmwendete rĩngĩ, na kĩla
maendete tene nĩkĩmũthũa. Alĩ ala
maĩ na mwĩtĩkĩo wa wene na
kwĩtũma methĩawa aanyenyethete
na aũkũmũkũmu ngoro-inĩ. Alĩ ala
maĩ na wĩtĩo na wĩvuku methĩawa
aũkũmũkũmu na matakwenenda
kwonanyĩsya. Alĩ ala manathĩaa
methĩawa aĩ na ũvinyu, na alĩ ala
manathũa methĩawa aĩ na ũtheru.
Ngĩvo na mĩao ya nthĩ ĩtiganĩtwo.
Akristũ matakwenenda “ũtheru wa
nze,” ĩndĩ “mũndũ ũthatĩkĩte
ngoro-inĩ, ũla wĩ na ũtheru
ũtatũkĩka, ta ũtheu wa mũoyo wa

ũnyenyetheo na ũtawanyu.” 1
Petero 3:3, 4.

Ndwaĩ kĩonanyĩso kĩa kwĩthya
kĩthĩno kĩa vata ãngĩ matakwĩthya
wĩa wao. ãngĩ nĩwooya kĩndũ kĩa aĩ
na kĩa mũndũ, na ãngĩ nĩwooya
kĩndũ kĩa aĩ na kĩa mũndũ, na ãngĩ
nĩwooya kĩthĩno kyake, na ãngĩ
nĩwendete Ngai na andũ
aũmbanĩte, mũndũ ũthĩnĩte nĩatĩkĩĩe
atĩ nĩathĩĩte kuma kũkua-inĩ na
kwĩthĩa na wĩthĩvo.

ãngĩ, ta andũ ala maĩ na ũũku,
tũthĩa kwa Kristũ na tũkathĩa na
kĩheo kyake kya kũneeta, wendo

nĩũũka ngoro-inĩ. Mũtũkũ wothe nĩ
mũnini, tondũ nthenya ĩla Kristũ
atwĩka nĩ mũseo. Wĩa nĩwĩthĩawa
kĩndũ kĩa kũtawanya, na kĩheo
nĩkĩthĩawa kĩndũ kĩa kũtawanya.
Nzĩa ĩla yonekana ta ĩthatĩkĩte nĩ
ithekanĩte na mwanya wa ĩtava ya
ũthayũ.

Ūtheu wa mũoyo wa Kristũ
nĩwonekana kwa atĩkĩa make. Nĩ
kĩndũ kĩa endete kwĩka kwenda
kwa Ngai. Wendo kwa Ngai, na
kwenda ũthayũ wake, nĩkĩo
kĩathimũkĩte wĩthĩvo wa Mũkũũli
wĩtũ. Wendo nĩwatũmĩte mau make
othe maĩ me mũseo na methĩawa

ma kīthĩo kīnene. Wendo nĩ wa Ngai. Ngoro ĩla ĩtaneethĩtwo ndĩngĩvya kwĩvoota wendo. Wendo wononekana ngoro-inĩ ĩla Yesũ athanate. “Twendete, tondũ nĩwendete tene.” 1 Yohana 4:19. Ngoro-inĩ ĩla neneethĩtwo nĩ ũtugi wa Ngai, wendo nĩwo ũthithanĩa mau. Wendo nĩwo ũthia mũoyo, na ũtũa mũthia ya mũoyo, na ũtũa ũthũku, na ũtũma wendo ũthĩawa wa kīthĩo kīnene. Wendo ũyũ, ũthithanĩie ngoro-inĩ, nĩwo ũtũma wĩthĩvo ũthĩawa mũseo na ũkareanĩa ũtheru kũla kwothe.

Nĩ na metho maũ ala maũmbanĩte
na Ngai—mũno ala maĩ na mbere
ya kwĩtĩkĩa ũtugi wake—mathĩawa
na mbere ya kwĩvitha metho maũ.
Metho ma mbere, ala twananĩe
nayo tene, nĩ ũu wa kwĩtĩkĩa wĩa
wao mwene, na kwĩtĩkĩa kĩndũ
kyothe kĩa mangĩvya kwĩka, nĩ
kwo akĩtũmĩa tũtawanye na Ngai.
Mũndũ ũla ũthimba kwĩthĩa
mũtheru kwa wĩa wake mwene
kwa kwĩvitha watho, nĩ ũthimba
kĩndũ kĩa kĩtavya kwĩkĩka. Kĩa
kĩndũ kĩa mũndũ angĩvya kwĩka
vata na Kristũ nĩkĩthĩawa na ũũku
na kĩthĩno. Nĩ ũtugi wa Kristũ

wene, kwa ũtĩkĩo, ũngĩtũtethya
kwĩthĩa aatheru.

Metho ma kelĩ no nĩ makũũ, no nĩ
ma thayũ, nĩ ũu wa kwĩtĩkĩa atĩ
kwĩtĩkĩa Kristũ nĩkũtiganĩa na
kũvitha watho wa Ngai; atĩ tondũ
kwa ũtĩkĩo wene twĩthĩawa na
kĩheo kya Kristũ, wĩa wĩtũ ndũkĩna
kĩndũ na kwĩgũrũo kwĩtũ.

Ĩndĩ taa kũu kĩa kĩthito: kwĩvitha ti
kũtũmĩa nze wene, ĩndĩ nĩ wĩa wa
wendo. Watho wa Ngai nĩ
kionanyĩso kya mũoyo wake
mwene; nĩ kĩvathũko kya ũyu wa
wendo, na tondũ ũũ nĩwo mũtĩ wa

ūtūa wake mbĩũ-inĩ na nthĩ-inĩ. Īngĩ
ngoro yītũ nīneneethĩtwo ta Ngai,
ĩngĩ wendo wa Ngai nĩwĩvoote
ngoro-inĩ, ingĩ watho wa Ngai
ndũkathithanĩwa wĩthĩvo-inĩ? Īngĩ
ũyu wa wendo ũvoote ngoro-inĩ,
ĩngĩ mũndũ nīneneethĩtwo ta ũla
wamũvumba, ũla mũthia wa kĩthito
kĩnau nĩũkethĩawa, “Nĩngĩvika
watho waku ngoro-inĩ yao, na
ngoro-inĩ yao nĩngũmawandĩka.”
Aibulania 10:16. Na ĩngĩ watho
ũwandĩkĩtwo ngoro-inĩ,
ingũndũkathithanĩwa wĩthĩvo-inĩ?
Kwĩvitha—wĩa na wendo—nĩkĩo
kĩonanyĩso kĩa vata kĩa ũtĩkĩa. Ũũ
ndĩandĩko ekuuga, “Wendo wa

Ngai nĩ ũũ, atĩ twĩvitha mawatho make.” “Ũla uuga atĩ nĩmũmanyĩ, na ndakwĩvitha mawatho make, nĩ mwĩthĩa, na vata ndwaĩ mwoyo-inĩ wake.” 1 Yohana 5:3; 2:4. Mũndũ ndatiganĩwa na kwĩvitha tondũ wa kwĩtĩkĩa; ĩndĩ nĩ ũtĩkĩo, na ũtĩkĩo wene, ũtũmĩa twĩthĩa na kĩheo kya Kristũ, kĩla kītūtethya kwĩvitha.

Nditwĩyĩa wĩthĩvo kwa kwĩvitha kwĩtũ; tondũ wĩthĩvo nĩ kĩheo kĩa vata kĩa Ngai, kĩatĩkĩtwo kwa ũtĩkĩo. ĩndĩ kwĩvitha nĩ mau ma ũtĩkĩo. “Mwĩmanyĩ atĩ nĩwononekana nĩ kwo akĩvoya kĩthĩno kĩtw’ĩ; na mwoyo-inĩ wake

ndwaĩ kĩthĩno. Wothe ũthithanĩie
naye ndakĩthĩna; wothe ũkĩthĩna
ndamwonĩe, ndamũmanyĩ.” 1

Yohana 3:5, 6. Vava nĩyo kĩthio kĩa
vata. Ĩngĩ tũthithanĩie na Kristũ,
ĩngĩ wendo wa Ngai wĩ mwoyo-inĩ
wĩtũ, mĩthia yĩtũ, ũwĩio wĩtũ,
mĩtĩkĩo yĩtũ, na mau mĩtũ
nĩmekwĩthĩa na kwenda kwa Ngai
ta kũla kwonanyĩtwo kwa mawatho
make aatheru. “Aana angũ, mũndũ
ndamwĩthĩa; ũla ũkĩka ũthayũ nĩ
mũthayũ, ta ũla mũthayũ.” 1

Yohana 3:7. Ũthayũ nĩwonekana
kwa mwĩao wa watho wa Ngai
mũtheru, ta ũla wonanyĩtwo kwa

mawatho kũmĩ na mavathũku ala
maheanĩtwo kĩma-inĩ ka Sinai.

Ũtĩkĩo ũla ũkĩtawa wa Kristũ ũla
ũkĩtawa atĩ nĩũtiganĩa na kwĩvitha
watho wa Ngai, ti ũtĩkĩo, ĩndĩ nĩ
kũĩthĩa. “Tondũ wa ũtugi
nĩmwĩthĩawa kwa ũtĩkĩo.” ĩndĩ
“ũtĩkĩo, ĩngũndũũka na wĩa, nĩ
mũkua.” Aefeso 2:8; Yakobo 2:17.

Yesũ nĩwĩĩie ũndũ wake mwene
mbere ya kwĩthĩa nthĩ-inĩ,
“Nĩkũtawanya kwĩka kwenda
kwaku, Ngai waku: vata, watho
waku nĩ mwoyo-inĩ mwa ngoro
yakwa.” Zabuli 40:8. Na mbere nini
ya kwĩthimũkĩa mbĩũ-inĩ nĩwĩĩie,

“Nĩnĩvithĩte mawatho ma ĩse wakwa, na nĩthithanĩie na wendo wake.” Yohana 15:10. Ndĩandĩko ekuuga, “Ũũ tũmanyĩ atĩ nĩtũmũmanyĩ, ĩngĩ tũkĩvitha mawatho make.... Ũla uuga atĩ nĩthithanĩie na Yesũ, nĩathĩawa na mũthia wa kwĩtambya ta ũla watambĩtie.” 1 Yohana 2:3-6.

“Tondũ Kristũ nĩwathĩie tondũ wa ĩtũ, na kwĩtũtiganĩa mwĩao, atĩ mũtambye nzĩa yake.” 1 Petero 2:21.

Kĩthito kya wĩthĩvo wa tene rĩngĩ nĩkĩu kĩla kĩthĩte tene,—kĩla kĩthĩte Paradiso-inĩ mbere ya kwĩa aĩkĩa aĩtũ,—kwĩvitha watho wa Ngai

wothe, ũthayũ wothē. Ĩngĩ wĩthĩvo
wa tene waheanĩtwo na kĩthito kĩa
ũndũ ũngĩ, tũthyũ ũkethyo wa
vathũku wothē nĩwũkathĩawa na
thayũ. Nzĩa nĩyonekana ya kĩthĩno,
na mau make othe ma ũthĩna,
kwĩthĩa ma tene.

Ĩthĩkĩa Adamu, mbere ya kwĩa,
nĩwathĩite na mbere ya kwĩvumba
mũoyo mũthayũ kwa kwĩvitha
watho wa Ngai. Ĩndĩ nĩwathũkĩte
kwĩka ũũ, na tondũ wa kĩthĩno
kyake mũoyo yĩtũ nĩyathũkĩte na
tũtavya kwĩthĩa aatheru. Tondũ tũli
na kĩthĩno, tũtakatifu, tũtavya
kwĩvitha watho mũtheru wothē.

Ndwaĩ ũthayũ wĩtũ wene wa
kwĩtũmĩa kũtũmĩa watho wa Ngai.
Ĩndĩ Kristũ nĩwathũkĩte nzĩa ya
kũtũkũũa. Nĩwathĩite nthĩ-inĩ kati
ka metho na makyũngũ ta ala
tũkũtũkana nayo. Nĩwathĩite na
wĩthĩvo vata wa kĩthĩno. Nĩwathĩie
tondũ wa ĩtũ, na rĩngĩ nĩetwĩthĩa atĩ
nĩakavoya kĩthĩno kĩtw'ĩ na
nĩakũtũheana ũthayũ wake.
Ũngĩheana kwa Yesũ, na ũmũtĩkĩe
ta Mũkũũli waku, tũthyũ, o na
wĩthĩvo waku wothe nĩ wa kĩthĩno,
tondũ wa Yesũ, nĩũtĩkĩtwo atĩ nĩ
mũthayũ. Mũoyo wa Kristũ
nĩwonekana ta mũoyo waku, na

nĩwĩtĩkĩtwo mbere ya Ngai ta
ũngĩĩthĩa na ũtanathĩna.

Na ĩkũmba ya kũu, Kristũ nĩwathia
ngoro. Nĩthithanĩie ngoro-inĩ yaku
kwa ũtĩkĩo. Nĩwĩthĩa na ũtawanyu
ũyũ na Kristũ kwa ũtĩkĩo na
kwĩheana kwa kwenda kwaku kwa
Yesũ; na o tondũ ũũ nĩũtĩkĩa,
nĩakwĩka kwenda kwake
mwoyo-inĩ waku. Tondũ ũũ
ũngĩũga, “Wĩthĩvo ũyũ ũndwĩthĩa
mwĩĩ-inĩ, nĩndwĩthĩa kwa ũtĩkĩo wa
Mwana wa Ngai, ũla wandete, na
nĩwĩheanĩie tondũ wa ngoro
yakwa.” Akagalatia 2:20. Tondũ ũũ
Yesũ nĩwamwĩĩie atĩkĩa make, “Ti

inywĩ mũkĩuga, ĩndĩ Mũoyo wa ĩse wanyu nĩwe ũkĩuga mwoyo-inĩ mwanyu.” Mathayo 10:20. Tũthyũ, na Kristũ ũkĩthita mwoyo-inĩ waku, nĩũkonanyĩsa mũoyo ũu wene na kwĩka mau ma ũthayũ—mau ma ũthayũ, kwĩvitha.

Tondũ ũũ ndwaĩ kĩndũ mwoyo-inĩ wĩtũ kĩla tũngĩitawa nĩkĩo. Ndwaĩ mũtĩkĩo wa kwĩtũtwa. Mũtĩkĩo wĩtũ wene nĩ wa ũthayũ wa Kristũ ũtũkĩtĩkĩtwo, na ũla ũkĩthita kwa Mũoyo wake mwoyo-inĩ na kwa ĩtũ.

Īngĩ tũkĩuga ũndũ wa ũtĩkĩo, nĩ
kĩthito kĩa tũthĩawa na mbere ya
kwĩw'ĩa. Kwĩ na mũthemba wa
kwĩtĩkĩa ũla ũkĩthĩawa na kwĩthĩa
kwothe na ũtĩkĩo. Kwĩthĩa na nguvo
ya Ngai, na vata wa kĩthito kyake,
nĩ maũndũ ala o na Nthenya na
athĩkĩa make matavya kwĩthĩa nayo
mwoyo-inĩ. Baibolu ekuuga atĩ
“nzoka nĩtũtĩkĩa, na nĩtũmetya;”
ĩndĩ ũũ ti ũtĩkĩo. Yakobo 2:19. Kũla
kwĩ na ti kwĩtĩkĩa kĩthito kya Ngai
wene, ĩndĩ kwĩheana kwa kwenda
kwake; kũla ngoro nĩheanĩtwo kwa
Yesũ, na wendo ũthithanĩie naye,
nĩkwo kwĩ na ũtĩkĩo—ũtĩkĩo
ũkĩthita kwa wendo na ũkĩtherya

mũoyo. Kwa ũtĩkĩo ũyũ ngoro
nĩneneethĩtwo ta Ngai. Na ngoro ĩla
ĩtanethĩtwo ndĩkĩvitha watho wa
Ngai, na ndĩngĩvya kwĩvitha, rĩngĩ
nĩyendete mawatho make aatheru,
na kwĩuga ta mũvandi wa zabuli,
“Nĩndendete watho waku ata ũu!
nĩndwĩw'ĩa mũthenya wothe.”
Zabuli 119:97. Na ũthayũ wa watho
nĩwũkethĩwa mwoyo-inĩ wĩtũ, “ala
matatambya kwa mwĩĩ, ĩndĩ kwa
Mũoyo.” Aloma 8:1.

Kwĩ na andũ ala mamanyĩte wendo
wa Yesũ wa kũneeta na ala mendete
vata kwĩthĩa aana a Ngai, ĩndĩ
meona atĩ mũoyo wao ndũwothe,

wĩthĩvo wao nĩ na metho, na
methĩawa na mbere ya kwĩtĩkĩa atĩ
ngoro yao nĩneneethĩtwo nĩ Mũoyo
Mũtheru. Kwa andũ ũũ nĩngũuga,
Mũkatiganĩe na ũtĩkĩo. Tũkathĩa na
mbere nyingĩ ya kũinama na kwĩa
kwa nguo ya Yesũ tondũ wa metho
na makethyo mĩtũ, ĩndĩ
tũkatiganĩwa na ũkwathĩo. O na
ĩngĩ nthenya akĩtũũkia, tũtiganĩtwo,
tũtiganĩwa na tũtathĩĩtwo nĩ Ngai.
Aaa; Kristũ nĩ aĩ kuũ wa ũmĩthĩ wa
Ngai, ũla ũkĩtũthombe. Yohana
mwendete ekuuga, “Maũndũ ũu
nĩngũmawandĩka kwa ĩnyu, atĩ
mũkathĩna. Na ĩngĩ mũndũ wothe
ũkĩthĩna, nĩtwĩ na mũteti kwa ĩse,

Yesũ Kristũ mũthayũ.” 1 Yohana
2:1. Na mũkatiganĩa na kĩthito kĩa
Yesũ, “Ĩse mwene nĩwendete.”
Yohana 16:27. Nĩwendete
kwĩmũthimũkĩa kwa Yesũ, na
kwona ũtheru wake na ũtheru wake
wonanyĩtwo mwoyo-inĩ waku. Na
ĩngũndũ ũngĩheana kwa Yesũ, ũla
wathimũkĩte wĩa mũseo mwoyo-inĩ
waku nĩakawethya mbere nginya
mũthenya wa Yesũ Kristũ. Tava na
ũkethi mũno; tĩkĩa mũno. ĩngũndũ
twathimba kwĩtĩkĩa nguvo yĩtũ
wene, tũtĩkĩe nguvo ya Mũkũũli
wĩtũ, na tũkamũtheya ũla
ũkĩtũtethya.

Ūngĩthĩa na Yesũ mũno, ũkĩwona
mũno atĩ nĩ wa kĩthĩno mũno;
tondũ kwona kwaku nĩkũkathera
ũtheru, na metho maku
nĩmekoneka kwĩthĩa na mwĩanano
na ũtheru wake. Kĩu nĩ kĩonanyĩso
atĩ ũthũku wa Nthenya
nĩwathũkĩte; na nguvo ya Mũoyo
wa Ngai ĩkũũkĩte nĩyokũneng'asya.

Wendo wa vata wa Yesũ ndũngĩvya
kwĩthĩa ngoro-inĩ ĩla ndĩkwĩmanyĩa
kĩthĩno kyayo wene. Mũoyo ũla
neneethĩtwo nĩ ũtugi wa Kristũ
nĩũkatamĩa mũoyo wake wa kĩthĩo
kĩnene; ĩndĩ ĩngĩ tũtawona ũũku
wĩtũ wene, nĩ kĩonanyĩso kĩla

kītavya kwĩthĩa na mbere ya kwona
ũtheu na ũthayũ wa Kristũ.

Ũngĩtũawa mũnini mũno kwĩthĩa
na kĩthĩo kītũ wene, nĩtũkamwona
mũno ũtheru na ũtheu wa Mũkũũli
wītũ. Kwona kĩthĩno kītwe'ĩ
nĩkũtũtũa kwa Yesũ ũla ũngĩneeta;
na ĩngĩ mũoyo, ũkĩwona ũtheu
wake, nĩwothavoya Kristũ, na Yesũ
nĩekĩonanyĩsa kwa nguvo.
Ũngĩthĩwa na kwenda kwītũ
kũtũtũa kwa Yesũ na kwa kĩthito
kya Ngai, nĩtũkamwona mũoyo
wake wa kĩthĩo kĩnene, na
nĩtũkakwona mwĩanano wake
mũno.

8 — Kũkũra Tũrĩ na Kristo

Ūthia wa ngoro ũla tūtũmĩa twĩthĩa aana a Ngai, Baibolu nĩyũuga ta kũvoota. Nao, nĩkwĩanĩsya na kũmeya kwa mũbemba mũseo ũla mũlimi wamĩte. O ũu nĩ ala aũnĩ matethĩtwo kwa Kristo, “ta aana aũnĩ,” methĩawa na mbere ya “kũkũra” nginya methĩawa thayũ ta andũkũmi ala methĩite na Kristo Yesũ. 1 Petero 2:2; Aefeso 4:15. No ta mũbemba mũseo ũmĩtwo kĩvandĩni, methĩawa na mbere ya kũkũra na kwĩvoota mau. Isaya ekuuga atĩ nĩmak “kĩtawa ĩtĩ ya ũthayũ, kĩvathũko kya Mwathani, nĩ kwo akĩthĩawa na ũthayũ.” Isaya

61:3. Tondũ ũu, kuma kwa wĩthĩvo
wa kĩvathũko, mĩanano
nĩyavoytwo, ya kũtũtethya
kwĩmanyĩa ũũku wa vata wa
wĩthĩvo wa mũoyo.

Ũũgĩ wothe na ũvanyi wa mũndũ
ndũngĩvya kwĩvoota wĩthĩvo
kĩndũ-inĩ kĩnini mũno kĩa
kĩvathũko. Nĩ kwa wĩthĩvo ũla Ngai
mwene waheanĩie, kĩvathũko no
kĩthĩe na wĩthĩvo, na nyamũ no
yĩthĩe na wĩthĩvo. Tondũ ũu, nĩ kwa
wĩthĩvo wa kuma kwa Ngai wene,
wĩthĩvo wa mũoyo ũvoota
ngoro-inĩ ya mũndũ. Īngĩ mũndũ
aũnĩ “kuma ngulu,” ndangĩvya

kwĩthĩa na kĩheo kya wĩthĩvo ũla
Yesũ wookĩe kwĩheana. Yohana 3:3.

Ta ũu nĩ wĩthĩvo, nao nĩ kũkũra. Nĩ
Ngai ũtũmĩa kĩũa kĩaandũke na kĩũa
kĩvoote mau. Nĩ kwa nguvo yake
mũbemba ũkũra, “mbere nĩnyeki,
tũthyũ nĩ kĩthũa, tũthyũ nĩ
mũkũma wa kĩthũa-inĩ.” Mako 4:28.
Na mūtumi Hosea ekuuga wa
Isiraeli, atĩ “akakũra ta ũũa wa
kĩlĩli.” “Makathĩa ta ngano, na
makakũra ta mũthambũ.” Hosea
14:5, 7. Na Yesũ nĩwĩtũĩia “kũtĩkĩa
ũũa wa kĩlĩli ũkũra ata.” Luka 12:27.
Ĩtĩ na ũũa ndĩkũra kwa kwĩvitha
kwawene no kwĩtũngĩa no

kwĩthimba, ĩndĩ kwa kwĩvoya kĩa
Ngai aheanĩie kya kwĩvitha wĩthĩvo
wakyō. Mwana ndangĩvya, kwa
kwĩtũngĩa no nguvo yake mwene,
kwĩongerera ũthayũ wake. O ũu,
ndũngĩvya, kwa kwĩtũngĩa no
kwĩthimba kwaku, kwĩthĩa na
kũkũra kwa mũoyo. Ītĩ, mwana,
ũkũra kwa kwĩvoya kuma kwa kĩa
kĩndũ kĩa kĩrĩ kũmũtethya—mbeũ,
mũtherya wa ĩtava, na ĩo. Ta ũu nĩ
kĩheo kya kĩvathuko kĩa nyamũ na
ĩtĩ, tondũ ũu nĩ Kristo kwa ala
mamũtĩkĩa. Nĩ “mwanya wao wa
tene,” “ĩtava na ngo.” Isaya 60:19;
Zabuli 84:11. Akathĩa ta “kĩtheo
kwa Isiraeli.” “Akathithĩka ta mbũa

ĩthithĩkĩte nyeki ĩtethĩtwo.” Hosea 14:5; Zabuli 72:6. Nĩ mũĩ wa wĩthĩvo, “ĩo ya Ngai ... ĩkĩthithĩka kuma mbĩũ-inĩ, na ĩkĩheana wĩthĩvo nthĩ-inĩ.” Yohana 6:33.

Kwa kĩheo kĩa Mwana wake, Ngai nĩawũthĩte nthĩ yothe na mbeũ ya ũtugi ta ũla mbeũ ĩrĩ kũvĩthĩka nthĩ yothe. Andũ othe ala methuũa na mbere ya kwĩvoya mbeũ ĩno ya kwĩheana wĩthĩvo makathĩa na wĩthĩvo na makakũra nginya methĩawa thayũ ta andũkũmi ala methĩite na Kristo Yesũ.

Ta ũũa ũkĩthimũkĩa kwa ĩtava, nĩ
kwo mũtherya wake mũseo
ũkĩtũmĩa ũtheu wake na ũthayũ
wake wothe wononeka, tondũ ũu
nĩtwĩthĩa na mbere ya kwĩthimũkĩa
kwa ĩtava ya Ũthayũ, nĩ kwo
mũtherya wa mbĩũ ũkĩtũtherya, na
mũoyo wĩtũ ũkĩvumbĩka ta
mwĩanano wa Kristo.

Yesũ nĩwamanyĩsya kĩndũ kĩa
kimwe ĩngĩ ekuuga, “Thithanĩai
mwoyo-inĩ mwakwa, na
nĩngathithana mwoyo-inĩ mwanyu.
Ta ũla mũthambũ ndũngĩvya
kwĩvoota mau ũkethĩte na
mũthambũ; o ũu nanyu mũngĩvya

kwĩvoota mau ũkethĩte mwoyo-inĩ
mwakwa.... Vata na ngoro yakwa
ndũngĩvya kwĩka kĩndũ.” Yohana
15:4, 5. Nĩwĩ na kwenda kwaku
kwa Kristo, nĩ kwo ũthĩe na wĩthĩvo
mũtheru, ta ũla mũthambũ ũkũrĩte
na mũthambũ nĩ kwo ũvoote mau.
Vata na Kristo ndwaĩ wĩthĩvo waku.
Ndwaĩ nguvo ya kwĩũkia
makyũngũ no kwĩkũra ũtugi-inĩ na
ũtheru-inĩ. Ũthithanĩe na Yesũ,
ũngĩthi. Ũkĩvoya wĩthĩvo kwa Yesũ,
ndũkũthea no kwĩthĩa na mau.
Ũkathĩa ta ĩtĩ ĩmĩtwo ndĩ-inĩ ya mũĩ.

Andũ angĩ mewona atĩ nĩmeethĩwa
na mbere ya kwĩka wĩa wingĩ wene.

Nĩmatĩkĩĩte Kristo tondũ wa
kũneetewaa kĩthĩno, ĩndĩ rĩngĩ
methimba kwa nguvo yao wene
kwĩthĩa na wĩthĩvo mũseo. ĩndĩ
kwĩthimba kwothe kwa ũu
nĩkũthũkĩa. Yesũ ekuuga, “Vata na
ngoro yakwa ndũngĩvya kwĩka
kĩndũ.” Kũkũra kwĩtũ ũtugi-inĩ,
ũkethyo wĩtũ, ũthayũ
wĩtũ,—vyothe nĩvĩ na mbere ya
kwĩthĩa na ũtawanyu wĩtũ na
Kristo. Nĩ kwa kwĩthĩa naye
mũthenya na mũthenya, saa na
saa,—kwa kwĩthithana
naye,—tũkũkũra ũtugi-inĩ. Ti we
wene wa kwĩthimũkĩa, ĩndĩ nao
nĩwe ũkũthya ũtĩkĩo wĩtũ. Nĩ Kristo

wa mbere na wa mũthia na tene.
Nĩathĩa na ĩtũ, ti mbere na mũthia
wa nzĩa yĩtũ wene, ĩndĩ nzĩanĩ
yothe. Daudi ekuuga, “Nĩngĩthĩa na
Mwathani mbere yakwa tene: tondũ
nĩ aĩ kuũ wakwa wa ũmĩthĩ,
ndingĩthimbĩka.” Zabuli 16:8.

Ũkĩũya, “Ningĩthithana ata na
Kristo?” O ta ũla wamũtĩkĩite
mbere. “O tondũ mwatĩkĩĩie Kristo
Yesũ Mwathani, tambyai nake.”
“Mũndũ mũthayũ nĩakathĩa kwa
ũtĩkĩio.” Akolose 2:6; Aibulania
10:38. Nĩwĩheanĩie kwa Ngai, atĩ nĩ
wa Yesũ wothe, wa kũmũtavya na
kũmũvitha, na nĩwamũtĩkĩite Kristo

ta Mũkũũli waku. Ndũngĩvya
mwene kũthea kĩthĩno kĩa ku no
kwĩthia ngoro yaku; ĩndĩ
ũngĩheana kwa Ngai, nĩũtĩkĩa atĩ
Ngai tondũ wa Kristo
nĩwamũheanĩie vata ũu wothe. Kwa
ũtĩkĩo nĩwĩthĩawa wa Kristo, na
kwa ũtĩkĩo nĩwĩthĩawa na mbere ya
kũkũra naye—kwa kwĩheana na
kwĩvoya. Nĩwĩthĩia na mbere ya
kwĩheana vyothe,—ngoro yaku,
kwenda kwaku, wĩa
waku,—kwĩheana kwa Yesũ nĩ kwo
ũvithĩe kĩa kĩa eendete; na
nĩwĩthĩia na mbere ya kwĩvoya
vyothe,—Kristo, ũthayũ wa kĩheo
kyothe, nĩ kwĩthĩia ngoro-inĩ yaku,

atĩ nĩ nguvo yaku, ũthayũ waku,
mũtethya waku wa tene,—nĩ
kwĩkũheana nguvo ya kwĩvitha.

Ĩheane kwa Ngai ĩtavathũkũ; ĩka
kĩu kĩa mbere mũno. Tava ĩno yaku,
“Nĩũka, Mwathani, ũndũka ta ũngĩ
waku wothe. Nĩngĩvika mĩtĩkĩo
yakwyothe kwa nguvo yaku.
Nĩngĩthia rĩngĩ wĩa-inĩ waku.
Thithana na ngoro yakwa, na
ũtũmĩe wĩa wakwa wothe
ũthithane mwoyo-inĩ mwaku.” Kĩu
nĩ kĩndũ kĩa mũthenya na
mũthenya. ĩtavathũkũ ĩheane kwa
Ngai tondũ wa mũthenya ũu.
Heana mĩtĩkĩo yaku yothe kwa

Yesũ, nĩ kwo ĩkethĩwe no ĩtiganĩwe
ta ũla ũkũtethya wake
ũkĩonanyĩsya. Ũũ mũthenya na
mũthenya ũngĩthia wĩthĩvo waku
moko-inĩ ma Ngai, na ũũ wĩthĩvo
waku nĩũkavumbĩka ta wĩthĩvo wa
Kristo.

Wĩthĩvo mwoyo-inĩ wa Kristo nĩ
wĩthĩvo wa ũtawanyu. Kwĩthĩa na
mũtethyo wa kĩthĩo kĩnene, ĩndĩ
nĩkwĩthĩa na ũtĩkĩo wa ũtawanyu
na ũthayũ. Ũtĩkĩo waku ti kwa ĩtũ
wene; nĩ kwa Kristo. Ũtheu waku
nĩwĩthĩa na nguvo yake, ũũku
waku na ũũgĩ wake, ũtheu waku na
nguvo yake ya tene. Tondũ ũu

ndũkĩtĩkĩa kwa ãtũ wene,
ndũkĩtũmĩa ũwĩio ũthane na ãtũ,
ĩndĩ ũtĩkĩe Kristo. Tũmĩa ũwĩio
ũthane na wendo wake, na ũtheu,
na ũthayũ wa mũoyo wake. Kristo
kwa kwĩheana mwene, Kristo kwa
ũnyenyetheo wake, Kristo kwa
ũtheru wake na ũthayũ wake,
Kristo kwa wendo wake
ũtakwĩa—kĩu nĩkyo kĩndũ kĩa
mũoyo wĩthĩa na mbere ya kwĩw'ĩa.
Nĩ kwa kũmũenda, kũmwĩga,
kwĩtĩkĩa Yesũ wothe, nĩwo
ũkavumbĩka ta mwĩanano wake.

Yesũ ekuuga, “Thithanĩai
mwoyo-inĩ mwakwa.” Kĩthito kũũ

kītũmĩa ũwĩio wa ũtawanyu,
ũthayũ, ũtĩkĩo. Nao ekuuga, “Thĩai
kwa ngoro yakwa,... na
nĩngũkũheana ũtawanyu.”
Mathayo 11:28. Kĩthito kya
mũvandi wa zabuli nĩkĩonanyĩsa
kĩu kimwe: “Ũthane na Mwathani,
na ũmwĩthe ũtĩkĩo.” Na Isaya
nĩaheana ũtĩkĩo, “Kwa ũtawanyu na
ũtĩkĩo nĩwo ũthayũ wanyu.” Zabuli
37:7; Isaya 30:15. Ũtawanyu ũyũ
ndwonekana kwa kwĩthĩa vata wa
wĩa; tondũ kwa kwĩtawa kwa
Mũkũũli, ũtawanyu nĩwĩthĩa na
kwĩtawa kwa wĩa: “Voyai nthenya
yakwa ... na mũkavoya ũtawanyu.”
Mathayo 11:29. Ngoro ĩla ĩtĩkĩite

mũno Kristo nĩyo ãkathĩa na
kwenda kũnene na wĩa mũno
tondũ wa Yesũ.

Ingĩ ũwĩo ũthana na ãtũ, nĩũtiganĩa
na Kristo, ũla nĩ mũvoya wa nguvo
na wĩthĩvo. Tondũ ũu, nĩ wĩa wa
Nthenya wa tene kũtũma ũwĩo
ũtiganĩe na Mũkũũli na ũũ nĩ
kwĩtũma ũtawanyu wa mũoyo na
Kristo ũtatũkĩka. Kĩndũ kĩa
kũtawanya nthĩ, kwĩtũngĩa na
maũndũ ma wĩthĩvo na mathĩna,
metho ma andũ angĩ, no metho
maku wene na ũtheu waku—kwa
kĩu kyothe nĩakathimba kwĩtũma
ũwĩo ũtiganĩe. Mũkatiganĩwa na

ũthũku wake. Andũ angĩ ala
methĩawa na ngoro ya vata, na ala
mendete kwĩthĩa tondũ wa Ngai,
nthenya nĩamathitaga ngoro yao
metho na ũtheu wao, na ũũ kwa
kwĩmatiganĩa na Kristo ethĩa na
mũtĩkĩo wa kwĩtũũkia. Tũkatũmĩa
ĩtũ wene tuĩ mũtĩ na kwĩtũngĩa na
ũtĩkĩo na kwĩtĩa ingĩ tũkũkwĩthĩwa.
Vyothe ũũ nĩvĩtiganĩa mũoyo na
Mũvoya wa nguvo yĩtũ. Heana
kwĩvitha kwa mũoyo waku kwa
Ngai, na ũtĩkĩe Yesũ. Uga na ũwĩĩe
Yesũ. Tũmĩa ĩtũ wene ũthane
mwoyo-inĩ wa Yesũ. Tiganĩa na
kwĩtĩkĩa kwothe; tiganĩa na ũtĩa
waku. Uga ta mũtumwa Paulo,

“Ndithĩa; ĩndĩ ti ngoro yakwa, ĩndĩ
Kristo nĩwe ũthithanĩie mwoyo-inĩ
mwakwa: na wĩthĩvo ũyũ
ũndwĩthĩa mwĩ-inĩ, nĩndwĩthĩa
kwa ũtĩkĩo wa Mwana wa Ngai, ũla
wandete, na nĩwĩheanĩie tondũ wa
ngoro yakwa.” Akagalatia 2:20.
Ūthane na Ngai. Nĩĩ na nguvo ya
kwĩvitha kĩla kĩndũ kĩla
ũmũheanĩie. Īngũndũ ũngĩheana
moko-inĩ make, nĩakakũtũa, na
ũkathĩa na kĩthũnĩ mũno kwa Yesũ
ũla ũwendete.

Īngĩ Kristo wavoya mĩoyo ya andũ,
nĩwĩthithanĩie andũ na Yesũ kwa
ngo ya wendo ĩla ndĩngĩvya

kwĩtiganĩwa nĩ nguvo ĩngĩ ĩndĩ
ĩthuũo ya mũndũ wene. Nthenya
nĩakathimba kwĩheana kĩndũ kĩa
kwĩtũtha nĩ kwo twĩtiganĩe na
Kristo—kwĩthuũa kwĩtiganĩa na
Yesũ. Vava nĩvo twĩthĩa na mbere ya
kwĩvitha, na kwĩthimba, na
kwĩtava, atĩ kĩndũ kĩndũ kitũtethee
kwĩthuũa mũtũa ũngĩ; tondũ nĩtwĩ
na mbere ya kwĩka ũũ. ĩndĩ tũtithie
metho mũtũ kwa Kristo, na Yesũ
nĩakatũvitha. Tũkĩtĩkĩa Yesũ, nĩtwĩ
na ũthayũ. Ndwaĩ kĩndũ kĩngĩvoya
kuma moko-inĩ make. Tũkĩmwona
mũthenya na mũthenya, nĩtũ
“kavumbĩka ta mwĩanano ũu wene
kuma ũthayũ-inĩ nginya ũthayũ-inĩ,

ta ũu wa Mwathani Mũoyo.” 2
Akolintho 3:18.

Ũũ nĩwo atĩkĩa a mbere maĩ na
mwĩanano wa Mũkũũli mwendete.
Ĩngĩ atĩkĩa ala maiguĩte kĩthito kĩa
Yesũ, meona kwenda kwao kwa
Yesũ. Nĩmamũthuũite,
nĩmamũvoyite, nĩmamũtambĩte.
Nĩmaĩ naye nyũmba-inĩ, methĩte,
kĩthũku-inĩ, kївandĩni. Nĩmaĩ naye
ta anyuũ na mwanyĩsya, mũthenya
na mũthenya makĩvoya kuma kwa
kaanũ kake mwĩao wa vata wa
ũtheru. Nĩmamũtĩkĩite, ta athĩkĩwa
kwa mũtũa wao, nĩ kwo manyĩe
wĩa wao. Atĩkĩa ala maĩ andũ “ala

methĩawa na mĩthia ta ĩtũ.” Yakobo
5:17. Nĩmaĩ na kĩthĩno kĩla kimwe
kya kwĩthimba na kĩthĩno.

Nĩmethĩawa na ũtugi ũla ũmwe, nĩ
kwo methĩe na wĩthĩvo mũtheru.

O na Yohana, atĩkĩa mwendete, ũla
wonanyĩte mũno mwĩanano wa
Mũkũũli, ndaĩ na mũoyo ũu wa
ũtheu kuma kĩvathũko-inĩ. Ti we
wene wendete kwĩtũma na kwenda
kĩthĩo kĩnene, ĩndĩ nao nĩwaĩ wa
kũũka na kwĩthĩa na ũthũku ĩngĩ
mũndũ ũmũthũkĩa. ĩndĩ ĩngĩ
mũoyo wa Yesũ wonanyĩtwo kwa
Yesũ, nĩwone ũtheu wake wene na
nĩwanyenyetheka kwa kwĩmanyĩa.

Nguvo na ũtugi, nguvo na ũtheu,
ũthayũ na ũnyenyetheo, ala
maonĩte wĩthĩvo-inĩ wa mũthenya
na mũthenya wa Mwana wa Ngai,
nĩmathethisye mũoyo wake na
wendo. Mũthenya na mũthenya
ngoro yake nĩyathavoyĩte Kristo,
nginya akĩĩthwa naye wene kwa
wendo wa Mũtũa wake. Mũoyo
wake wa kwĩthũa na kwenda kĩthĩo
nĩwaheanĩtwo kwa nguvo ya Kristo
ĩla ĩvumbĩka. Nguvo ya Mũoyo
Mũtheru ya kwĩthya mũnau
nĩyaneneethĩe ngoro yake. Nguvo
ya wendo wa Kristo nĩyavumbĩte
mũoyo wake. Kĩu nĩkyo mau ma
ũtawanyu na Kristo. Ĩngĩ Kristo

ũthithanĩie ngoro-inĩ, mũoyo wothe
nĩwavumbĩka. Mũoyo wa Kristo,
wendo wake, nĩwo ũtũma ngoro
ĩthĩa ĩtheu, na ũtũa mũoyo, na
kwĩtũma ũwĩño na kwenda
kwĩtũmũkĩa kwa Ngai na mbĩũ.

Ĩngĩ Kristo wathimũkĩte mbĩũ-inĩ,
ũwĩño wa kwĩthĩa naye
nĩwathithanĩie na atĩkĩa make. Nĩ
ũwĩño wa kwĩthĩa naye wene, wothe
wa wendo na ũtheru. Yesũ,
Mũkũũli, ũla watambĩte na wanane
nayo na wavatavĩte, ũla wanane
nayo ũtĩkĩo na kũvatethya
ngoro-inĩ, nĩwathimũkĩte kuma
kwao nginya mbĩũ-inĩ, na mũgongo

wa kīthito kyake kya ūtawanyu
ūkīthithīka, na mbeū ya athīkīa
īngīmūvoya—“Taa, nīngīthīa na
īnyu mūthenya wothe, nginya
mūthia wa nthī.” Mathayo 28:20.

Nīwathimūkīte mbīū-inī na
mwīanano wa mūdū. Nīmamanyī
atī nīaī mbere ya kīthīno kīa Ngai,
Mūtethya wao na Mūkūūli wao o
rīngī; atī ūthayū wake ndwathūkīte;
atī o rīngī nīwīthithanīe na andū
ala methīawa na mathīna. Nīaī
akīonanyīsa mbere ya Ngai ūthayū
wa mūthangī wake wa ngūvo nene,
akīonanyīsa moko make na nguo
syake sya mathatho, nī kwo akīw'īa
ngūvo īla waheanīe tondū wa ala

aamũkũũite. Nĩmamanyĩ atĩ
nĩwathimũkĩte mbĩũ-inĩ nĩ kwo
akĩmatethea kĩthũku, na atĩ akooka
rĩngĩ na akĩmavoya kwa Yesũ wene.

Ĩngĩ methanĩte tũthyũ wa
kwĩthimũkĩa, nĩmathavoyĩte ĩse
kwa ĩtawa lya Yesũ. Na ũtĩa
mũnene methimĩte kũtava,
makĩthimũkĩa ũtĩkĩo, “Kĩla kĩndũ
kĩla mwendaa kĩtava kwa ĩse kwa
ĩtawa lyakwa, nĩakamũheana.
Nginya rĩngĩ mũtavĩte kĩndũ kwa
ĩtawa lyakwa: tavai, na mũkĩvoya,
nĩ kwo ũkethyo wanyu ũthĩe
wothe.” Yohana 16:23, 24.
Nĩmathanĩie moko ma ũtĩkĩo

methĩawa methimũkĩte na ũtetheo
mũnene, “Nĩ Kristo wathĩie, vata,
na nĩwathimũkĩte, ũla aĩ kuũ wa
ũmĩthĩ wa Ngai, na nĩatũthombeke.”
Aloma 8:34. Na Pentekoste
nĩyavoyĩte kwĩthĩa na Mũtethya,
ũla Yesũ waũthie, “akathĩa
mwoyo-inĩ mwanyu.” Nao waũthie,
“Nĩ kĩndũ kĩa kũmũtethya atĩ
ngathĩa; tondũ ãngũndũ ngathĩa,
Mũtethya ndooka; ãndĩ ãngũndũ
ngathĩa, nĩngũmũtũma kwa ãnyu.”
Yohana 14:17; 16:7. Kuma rĩngĩ, kwa
Mũoyo, Kristo nĩwathithanĩie
ngoro-inĩ ya aana make tene.
Ũtawanyu wao na Yesũ nĩwaĩ
mũno kuũ wa ãngĩ aĩ nao wene.

Ūtheru, na wendo, na nguvo ya
Kristo ūthithanĩie mwoyo-inĩ mao
nĩyonanyĩtwo kwao, tondũ andũ
makĩona, “makĩtũngĩa; na
makĩmamanyĩa atĩ maĩ na Yesũ.”
Mĩa 4:13.

Kĩla kĩndũ kĩa Kristo aĩ kwa atĩkĩa,
nĩwendete kwĩthĩa kwa aana make
rĩngĩ; tondũ kwa tava ĩno ya
mũthia, na kĩkundi kĩnini kya atĩkĩa
kĩthithanĩie naye, ekuuga,
“Ndĩtavĩte aũ nĩ kĩkundi kĩkĩ wene,
ĩndĩ nao nĩ ala makũtĩkĩa kwa
kĩthito kyāu.” Yohana 17:20.

Yesũ nĩwatawĩte tondũ wa ĩtũ, na
nĩwatawĩte atĩ twĩthĩe na mũoyo
ũmwe na Yesũ, ta ũla aĩ na ũmwe
na ĩse. Kĩu nĩkyo ũtawanyu mũseo!
Mũkũũli nĩwĩĩie ũndũ wake
mwene, “Mwana ndangĩvya kwĩka
kĩndũ kwa ngoro yake wene;” “Ĩse
ũthithanĩie mwoyo-inĩ mwakwa,
nĩwe ũkĩka wĩa.” Yohana 5:19;
14:10. Tũthyũ, ĩngĩ Kristo
ũthithanĩie ngoro-inĩ yĩtũ,
nĩakathita mwoyo-inĩ wĩtũ
“kwenda na kwĩka tondũ wa
kwenda kwake.” Afilipi 2:13.
Nĩtũkathita ta ũla wathĩte;
nĩtũkakonanyĩsa mũoyo ũla ũmwe.
Na ũũ, kwa kũmũenda na

kwĩthithana naye, nĩtũkakũra
“mwoyo-inĩ wake kĩla kĩndũ, ũla nĩ
mũtĩ, nao nĩ Kristo.” Aefeso 4:15.

9 — Wĩa na Muoyo

Ngai nĩwe mũvoya wa wĩthĩvo na
ũtheru na ũkethyo kwa vathũku
vyothe. Ta mũtherya wa ĩtava, ta
mũĩ ũthithĩkĩte kuma kwa kĩvoya
kya wĩthĩvo, vata nĩvĩthithĩka kuma
kwa Yesũ kwa vathũku vyothe. Na
kũla kwothe kũla wĩthĩvo wa Ngai
wĩ ngoro-inĩ ya andũ, nĩwũthithĩka
kwa andũ angĩ kwa wendo na vata.

Ūkethyo wa Mũkũũli wītũ nĩ wa
kūtũmũkĩa na kwĩkũũa andũ ala
maĩ. Tondũ wa kũu nĩwathĩie vata
wa wĩthĩvo wake mwene, ĩndĩ
nĩwavithĩte mũthamba, na ũthĩna
wake nĩwamwonekana ta kĩndũ kĩa
kĩthĩo kĩnini. Tondũ ũu, athĩkĩa
nĩmethĩawa na wĩa wa ũkethyo wa
andũ angĩ. Kũu nĩkyo ũkethyo wao.
Wĩa ũla andũ a ngoro ya kwĩenda
maona ta wĩa wa kũnyenyethea, wa
kūtethya ala methĩawa na ũthĩna na
ala matalĩ na kĩthĩo kĩnene, nĩwo
wĩa wa athĩkĩa ala matana na
kĩthĩno. Mũoyo wa wendo wa
Kristo wa kwĩheana mwene nĩwo

mũoyo ũthithanĩie mbĩũ-inĩ na
nĩwo ũkethyo wake wene. Ũyũ
nĩwo mũoyo ũla atĩkĩa a Kristo
makathĩa nao, na ũyũ nĩwo wĩa
makwĩka.

Ĩngĩ wendo wa Kristo ũthithanĩie
ngoro-inĩ, ta kĩndũ kĩa ngũvo nzau,
ndũngĩvya kwĩthĩa kĩsītĩ. Nguvo
yake mũtheru nĩĩguoneka nĩ andũ
othe ala tũthithanĩie nao. Mũoyo wa
Kristo ngoro-inĩ nĩ ta kĩvoya
kĩthithĩkĩte nthaka-inĩ, kĩthithĩka
kwītũmĩa vyothe vithĩe na wĩthĩvo
na kwītũma ala methĩawa na mbere
ya kwĩkua, methĩawa na kwenda
kwĩvoya mũĩ wa wĩthĩvo.

Wendo kwa Yesũ nĩwũkonanyĩka
kwa kwenda kwĩka wĩa ta ũla waĩ
kwĩka wa vata na kwĩtũmũkĩa
andũ. Nĩwũtũa na wendo, na
ũtheu, na ũthayũ kwa vathũku
vyothe ala ĩse wĩtũ wa mbĩũ aĩ na
mbere ya kwĩvitha.

Wĩthĩvo wa Mũkũũli nthĩ-inĩ ti wa
ũtawanyu na kwĩheana kwa Yesũ
wene, ĩndĩ nĩwathimĩte na wĩa wa
ũkethi, wa kwĩthimba, wa vata wa
kwĩthimba, tondũ wa wĩthĩvo wa
andũ ala mathĩte. Kuma kwa
kĩthũku kya kwĩvoota nginya
Kalivari, nĩwatambĩte nzĩa ya

kwĩheana mwene na ndaathimba
kwĩtiganĩwa na wĩa mũseo, na nzĩa
ĩtheu, na wĩa ũthithanĩie na
kwĩtũngĩa. Ekuuga, “Mwana wa
mũndũ ndookĩte kũtethyawa, ĩndĩ
kwĩtethya, na kwĩheana wĩthĩvo
wake ta kĩheo tondũ wa andũ
angĩ.” Mathayo 20:28. Kĩu nĩkyo
kĩndũ kĩa kĩnene kĩa wĩthĩvo wake.
Kĩa kĩndũ kĩngĩ nĩkĩa kĩa kelĩ na kĩa
kwĩtũmĩa. Nĩ kĩndũ kĩa kwĩo na
kwĩvoya kwĩka kwenda kwa Ngai
na kwĩthya wĩa wake. Ītũ wene na
kwenda kwake ndaĩ na kĩthũku
wĩa-inĩ wake.

Tondũ ũu, ala ala methĩawa na
kĩheo kya Kristo nĩmakathĩa na
mbere ya kwĩheana kĩheo kyothe, nĩ
kwo andũ angĩ ala wathĩie tondũ
wao makathĩe na kĩheo kĩa mbĩũ.
Makwĩka vyothe vya nguvo yao nĩ
kwo nthĩ ĩthĩe ĩseo tondũ wa
kwĩthĩa kwao. Mũoyo ũyũ nĩwo
mau ma mũoyo ũthimũkĩte vata.
Mũndũ ũthimũkĩte kwa Kristo tene,
ngoro-inĩ nĩyavoota kwenda
kũmanyĩsya andũ angĩ kĩheo kĩa aĩ
na kĩa Yesũ; vata wa wĩthĩvo na
ũtheru ndũngĩvya kwĩthĩa kĩaĩtĩ
ngoro-inĩ. Īngĩ twĩvĩkĩtwo na
ũthayũ wa Kristo na nĩtwĩthethisye
na ũkethyo wa Mũoyo wake

ũthithanĩie mwoyo-inĩ, ndũngĩvya kwĩthĩa na mbere ya kwĩthĩa na mũkũmũ. Īngĩ twanathĩa na twona atĩ Mwathani nĩ mũseo, nĩtwĩ na kĩndũ kĩa kwĩuga. Ta Filipu ĩngĩ wavoyĩte Mũkũũli, nĩtwĩtawa andũ angĩ nĩ kwĩthĩa mbere yake.

Nĩtũkathimba kwĩonanyĩsa wendo wa Kristo na maũndũ ma vata ala matavononeka wa nthĩ ĩkooka.

Nĩkũthĩawa na kwenda kũnene kwa kwĩtambya nzĩanĩ ĩla Yesũ watambĩte. Nĩkũthĩawa na kwenda kũnene kwa ala tũthithanĩie nao atĩ makĩ “mwona Mwana wa Ng’ondũ ũla wavoya kĩthĩno kĩa nthĩ.”

Yohana 1:29.

Na kwĩthimba kwa kwĩtethya andũ
angĩ nĩkũtũthimũkĩa vata kwa ĩtũ
wene. Kĩu nĩkyo kwenda kwa Ngai
kwa kwĩtũheana kĩthũku kĩa twĩ
na kĩthũku kĩa kwĩkũũa.

Nĩwaheanĩie andũ kĩheo kya
kwĩthĩa na kĩheo kya mũoyo wake
na kwa kũheana vata kwa andũ
aũmbanĩte nao. Kĩu nĩkyo kĩthĩo
kĩnene mũno, ũkethyo mũnene
mũno, ũla Ngai angĩvya kwĩheana
andũ. Alala athĩthĩte na wĩa wa
wendo methĩawa na mbere ya
Mũvumba wao.

Ngai nĩangĩheanĩie ũkwata wa
mbũa nzau, na wĩa wothe wa
wendo, kwa athĩkĩa a mbĩũ.

Nĩangĩtũmĩie nzĩa ĩngĩ ya kwĩthya
kwenda kwake. Īndĩ kwa wendo
wake ũtakwĩa nĩwethuũite
kwĩtũtũmĩa tũthĩe na wĩa na Yesũ,
na Kristo, na athĩkĩa, nĩ kwo
tũkathĩe na kĩheo, na ũkethyo, na
kwĩtũmũkĩa kwa mũoyo, ũla
ũkĩthĩka kwa wĩa ũyũ wa
kwĩheana.

Nĩtwĩthĩa na ũthayũ na Kristo kwa
kwĩthĩa na mathĩna make. Kĩla wĩa
wa kwĩheana tondũ wa wĩthĩvo wa
andũ angĩ nĩwongera mũoyo wa

kwĩheana ngoro-inĩ ya ũheani, na
kũmwĩthithanĩa mũno na Mũkũũli
wa nthĩ, ũla “waĩ na ũthayũ, ĩndĩ
tondũ wa ĩnyu ... wĩthĩa mũthĩna, nĩ
kwo ĩnyu kwa ũthĩna wake mũthĩe
na ũthayũ.” 2 Akolintho 8:9. Na nĩ
ĩngĩ tũkĩthya kwenda kwa Ngai
kwa kĩvathũko kītũ, wĩthĩvo
nĩwũkathĩa vata kwa ĩtũ.

Ũngĩthimba wĩa ta ũla Kristo
eendete atĩ atĩkĩa make makwĩka,
na kwĩvoya mũoyo tondũ wa Yesũ,
nĩũkũwona kwenda kwa ũkethi
mũnene na kwenda kwĩmanyĩa
mũno maũndũ ma Ngai, na
nĩũkathĩa na njala na ũthũ kwa

ũthayũ. Nĩũkavoya na Ngai, na
ũtĩkĩo waku nĩwũkakũra, na mũoyo
waku nĩwũkavoya mũno mũĩ-inĩ
wa wĩthĩvo. Kwĩũkĩana na metho
na mathĩna nĩkũkũtũa kwa Baibolu
na kwa tava. Nĩũkakũra ũtugi-inĩ
na kwĩmanyĩa Kristo, na
nĩũkavumbĩka na ũkethi mũnene.

Mũoyo wa kwĩheana na wĩa tondũ
wa andũ angĩ nĩwo ũheana mũoyo
wa kũthĩa, na ũthayũ, na ũtheu ta
Kristo, na nĩwo ũheana ũtawanyu
na ũkethyo kwa ũla ũnao. Kwenda
nĩkũtũmũkĩa. Ndwaĩ kĩthũku kya
ũtheu no kwĩthĩa na kwĩenda. Alala
ala mathitha ũtugi wa Kristo ũũ

makakũra na makathĩa na nguvo ya
kwĩthĩa na wĩa tondũ wa Ngai.
Makathĩa na kwona kwa mũoyo
kũtheu, ũtĩkĩo ũkũra, na nguvo
ĩnene ya tava. Mũoyo wa Ngai,
ũkĩthita mũoyo wao, nĩwo ũtũma
mũoyo wao wothe ũiguane na
mũoyo wa Ngai. Alala ala methĩa
na wĩa wa kwĩheana tondũ wa
wĩthĩvo wa andũ angĩ, nĩo methĩa
na mbere ya kwĩthya wĩthĩvo wao
wene.

Nzĩa ĩla wene ya kũkũra ũtugi-inĩ
nĩ kwĩka vata wĩa ũla Kristo
watũĩie—kwĩthimba, kwa nguvo
yĩtũ yothe, kwa kwĩtethya na

kwĩheana vata kwa ala methĩawa
na kwenda ũtethyo ũla tũngĩvya
kwĩheana. Nguvo ĩkĩthĩka kwa
kwĩthimba; kwĩthimba nĩkyo
kĩthito kĩa wĩthĩvo. Alala ala
methimba kwĩvitha wĩthĩvo wa
Kĩristũ kwa kwĩvoya vata ala
makĩthĩka kwa nzĩa ya ũtugi, na
vata wa kwĩka kĩndũ tondũ wa
Kristo, nĩo methimba kwĩthĩa kwa
kwĩo vata na kwĩthimba. Na
mũoyo-inĩ ta nthĩ-inĩ, ũyũ nĩwo
ũtũmĩa kĩndũ kĩthee na kĩkũe.
Mũndũ ũngĩtiganĩa na kwĩthimba
moko make nĩwathiĩa nguvo yothe
ya kwĩmatũmĩa. Tondũ ũu, Mkristũ
ũla ndakwĩthimba nguvo ya Ngai

ĩla aheanĩtwo, ti ũkathĩa na mbere
ya kũkũra na Kristo wene, ĩndĩ
nĩakathĩa o na nguvo ĩla aĩ nayo.

Kanisa wa Kristo nĩwo wĩa ũla Ngai
wathuũite wa wĩthĩvo wa andũ.
Wĩa wake nĩ wa kwĩtũma mbũa
nzau ĩthĩe nthĩ yothe. Na wĩa ũyũ nĩ
wa akristũ othe. Kĩla mũndũ, kwa
nguvo na kĩthũku kĩa aĩ nakyo,
nĩathĩawa na mbere ya kwĩthya wĩa
wa Mũkũũli. Wendo wa Kristo,
wonanyĩtwo kwa ĩtũ, nĩwo
ũtũtũmĩa tũthĩe na ngatanĩ kwa
andũ othe ala matamũmanyĩ. Ngai
nĩatũheanĩie ũtheru, ti tondũ wa ĩtũ

wene, ãndĩ nĩ kwo tũkĩũheana
kwao.

Ingĩ atĩkĩa a Kristo makĩũkĩa wĩa
wao, nĩkũthĩawa na ngili kũla kwaĩ
na mũndũ ũmwe rĩngĩ ũkĩkwata
mbũa nzau nthĩ-inĩ ya andũ ala
matamanyĩ Ngai. Na andũ othe ala
matangĩvya kwĩthimba wĩa-inĩ
wene, nĩmakawethya wĩa ũu kwa
vata yao, na ũthayũ wao, na tava
yao. Na nĩkũthĩawa na wĩa mũnene
mũno wa kũvoya mũoyo nthĩ-inĩ ya
andũ ala aĩ akristũ.

Nditwĩthiĩa nthĩ ya andũ ala
matamanyĩ Ngai, no kwĩthiĩa na

mbere ya kwĩtiganĩa na nyũmba
yĩtũ, ãngũndũ kũu nĩkwo kwĩthĩa na
wĩa wĩtũ, nĩ kwo twĩke wĩa tondũ
wa Kristo. Tũngĩvya kwĩka kũu
kĩvathũko-inĩ kĩtũ, kanisa-inĩ, kati
ka ala tũthithanĩie nao, na ala
tũkĩthia nao wĩa.

Kĩnene kya wĩthĩvo wa Mũkũũli
wĩtũ nthĩ-inĩ nĩkĩathithanĩie na wĩa
wa kwĩthia mbaũ Nazareti-inĩ.

Athĩkĩa methĩawa na Mwathana wa
wĩthĩvo ãngĩ atambĩte na alimi na
athĩkĩa, matamũmanyĩ na
matamũheanĩa kĩthĩo.

Nĩwathithanĩie na vata wĩa wake
ãngĩ aĩ na wĩa wake mũnini ta ũu ta

ĩngĩ wathũkĩie atanatheeka no ĩngĩ
atambĩte mũĩ-inĩ wa Galilaya
ũkũkĩta. Tondũ ũu, wĩa-inĩ wa
kũnyenyethea mũno na kĩthũku-inĩ
kĩa kũnyenyethea mũno kya
wĩthĩvo, tũngĩtambya na kwĩka wĩa
na Yesũ.

Mũtumwa ekuuga, “Kĩla mũndũ, o
kũla kwĩtawa, athane na Ngai kũu.”
1 Akolintho 7:24. Mũndũ wa wĩa
nĩangĩthia wĩa wake kwa nzĩa ĩla
ĩkĩheana ũthayũ kwa Mũtũa wake
tondũ wa ũtĩkĩo wake. ĩngũndũ nĩ
atĩkĩa wa vata wa Kristo, nĩakavoya
ũtugi wake kĩa kĩndũ kĩa akĩka na
kwĩonanyĩsa andũ mũoyo wa

Kristo. Mũthĩa mbaũ nĩangĩthĩa
mũtethya na mũtĩkĩa wa Yesũ ũla
wathimĩte wĩa mũnini kĩma-inĩ ka
Galilaya. Kĩla mũndũ ũkĩtawa
ĩtawa lya Kristo nĩathĩawa na mbere
ya kwĩka wĩa atĩ andũ angĩ,
makĩona wĩa wake mũseo,
matũmĩke kwĩheana ũthayũ kwa
Mũvumba wao na Mũkũũli wao.

Andũ angĩ nĩmeĩtiganĩie kwa
kwĩheana vata yao kwa wĩa wa
Kristo tondũ andũ angĩ maĩ na
kĩheo na vata kĩnene. Ũwĩño
nĩwathithanĩie atĩ ala aĩ na kĩheo
kĩnene wene nĩo methĩawa na
mbere ya kwĩheana vata yao kwa

wĩa wa Ngai. Nĩkwĩthĩawa na
ũwĩño kwa andũ angĩ atĩ kĩheo
nĩkĩheanĩtwo kwa kĩkundi kĩthũkũ
wene nĩ kwo andũ angĩ o na vata
matakĩtawa kũthia na wĩa no
kwĩthĩa na vata. Īndĩ ti ũũ
wonanyĩtwo kwa ĩkalĩ. Īngĩ mũtũa
wa nyũmba wĩtawa athĩkĩa make,
nĩwaheanĩie kĩa mũndũ wĩa wake.

Na mũoyo wa wendo tũngĩthia
maũndũ makuũ mũno ma wĩthĩvo
“ta kwa Mwathani.” Akolose 3:23.
Īngĩ wendo wa Ngai wĩ ngoro-inĩ,
nĩwũkonanyĩka wĩthĩvo-inĩ. Ngũvo
nzau ya Kristo nĩyĩtũvũngĩa, na

nguvo yītū nīyītūmūkīa na kūheana
vata.

Ndūkavethee maūdū manene no
nguvo nene mbere ya kwīthimba
wīa tondū wa Ngai. Ndūkathīawa
na kwenda kwīw'īa atī nthī
īkūwona ata. Īngūdū wīthīvo
waku wa mūthenya na mūthenya nī
ūkīonanyīsa ūtheru na ūtīkīo wa
ūtīkīo waku, na andū angī
makītīkīa atī nīwendete kwīmath
ethya, kwīthimba kwaku
nīkūkathīa na mau.

Atīkīa a Yesū ala aūkūmūkūmū
mūno na athīna mūno nīmangīvya

kwĩthĩa vata kwa andũ angĩ.
Mangĩvya kwĩthĩa na ũtavya atĩ
nĩmakĩka vata mũseo, ĩndĩ kwa
nguvo yao ĩla matamanyĩ,
mangĩthimũkĩa mũĩ wa vata ũla
ũkakũra na ũkathĩa mũnene, na
mau make maseo mangĩthĩa
matamanyĩka nginya mũthenya wa
kĩheo kĩa mũthia. Matiguana no
meone atĩ nĩmakĩka kĩndũ kĩnene.
Matakĩtawa nĩ kwĩtũngĩa na ũtĩa wa
kwĩthũkĩa. Methĩawa na mbere ya
kwĩthia mbere na ũtawanyu,
makĩka wĩa wa vata ũla ũkĩtũmĩa
kĩthũku kya Ngai, na wĩthĩvo wao
ndũkathĩa vata. Mĩoyo yao wene
nĩyĩkakũra na kwĩthĩa ta Kristo; nĩo

athĩkĩa na Ngai wĩthĩvo ũyũ na nĩo
kwĩthea wĩa wa ngulu na ũkethyo
ũtakwĩa wa wĩthĩvo ũkooka.

10 — Ũmenyo wa Ngai

Nzĩa nyingĩ nĩsyo Ngai ekwĩthĩa na mbere ya kwĩtonanyĩsa kwa ĩtũ na kwĩtūtũa tũthĩe na ũtawanyu naye. Kĩvathũko nĩkĩtũuga tene na tene kwa kĩtho kītũ. Ngoro ĩla ĩkĩthũkũka nĩĩkaĩthĩwa na wendo na ũthayũ wa Ngai ta ũla wonanyĩtwo kwa wĩa wa moko make. Kĩtho kĩa kĩiguana nĩkĩngĩigua na kwĩmanyĩa ũkwata wa Ngai kwa maũndũ ma kĩvathũko. Mĩgũnda ĩtheu, ĩtĩ nene, kĩũa na mau, itũ ĩthithĩka, mbũa ĩthithĩka, kĩvoya kĩũmba, ũthayũ wa mbĩũ, nĩvĩtũuga ngoro-inĩ yītũ,

na nĩvĩtũtawā twĩthĩe na ũmenyo
na ũla wavumba vyothe.

Mũkũũli wĩtũ nĩwĩthithanĩie mwĩao
wake wa ngũvo nene na maũndũ
ma kĩvathũko. Ītĩ, nyũnĩ, kĩũa kya
mĩtĩ, kĩma, ĩia, na mbĩũ nzau, na
maũndũ ma wĩthĩvo wa mũthenya
na mũthenya, vyothe nĩvĩthithanĩie
na kĩthito kya vata, nĩ kwo mwĩao
wake ũkĩw'ĩka mũthenya na
mũthenya, o na kati ka wĩa mũseo
wa wĩthĩvo wa mũndũ.

Ngai nĩwendete atĩ aana make
mathimĩe wĩa wake na kũtawanya
ũtheu na ũtawanyu ũla

wathithanĩie nyũmba yĩtũ ya nthĩ.
Nĩwendete ũtheu, na ũtheu wa
mũoyo nĩwo wendete mũno;
nĩwendete tũkũme ũtheru na
ũnyenyetheo, ũtheu wa ũũa.

Ĩngũndũ tũkĩthĩa na mbere ya
kwĩigua, kĩvathũko kĩa Ngai
nĩkĩtũmanyĩsya mwĩao wa vata wa
kwĩvitha na ũtĩkĩo. Kuma kwa
nzota ĩla ĩtambĩte nzĩa yayo vata wa
kũvĩthĩka, nginya kĩndũ kĩnini
mũno, maũndũ ma kĩvathũko
nĩmavitha kwenda kwa Mũvumba.
Na Ngai nĩĩĩ na mbere ya vyothe na
nĩavitha vyothe ala avumbĩte. Ũla
ũvitha nthĩ nyingĩ nyingĩ mũno, o

rĩngĩ nĩĩĩ na mbere ya kwenda kwa
kanyũnĩ kanini kathũu kanyũmba
nyĩmbo yako vata wa ũtĩa. Ĩngĩ
andũ methĩa wĩa-inĩ wao wa
mũthenya na mũthenya, no ĩngĩ
methĩa tava-inĩ; ĩngĩ methĩa ũtukũ,
na ĩngĩ methimũkĩa ĩtavathũkũ; ĩngĩ
mũndũ wa ũthayũ akĩo nyũmba-inĩ
yake nene, no ĩngĩ mũthĩna akĩvooa
aana make methĩte mathĩte, kĩa
mũndũ nĩĩĩ na mbere ya ĩse wa
mbĩũ. Ndwaĩ kĩa kĩthithĩka kĩa
Ngai atavya kwona. Ndwaĩ kĩa
kĩtheo kĩa atavya kwona.

Ĩngũndũ tũngĩtĩkĩa kĩu wothe,
kwĩtũngĩa kwothe kũkathĩa na

mbere ya kwĩtiganĩwa. Wĩthĩvo
wĩtũ ndũkathĩa na ũkwathĩo ta
rĩngĩ; tondũ kĩla kĩndũ, kĩnene no
kĩnini, nĩkĩkathĩwa moko-inĩ ma
Ngai, ũla ndatũngĩka nĩ ũingĩ wa
maũndũ, no nguvo yake. Tũkathĩa
na ũtawanyu wa mũoyo ũla andũ
angĩ matanamanya tene.

Ĩngĩ kĩtho kĩaku nĩkĩtawanya ũtheu
wa nthĩ, ĩw'ĩa nthĩ ĩkooka, ĩla
ndĩkavya kwona kĩthĩno na kũkua;
kũla ũtheu wa kĩvathũko ndũkathĩa
na kĩthĩno kya kĩthũku. Tũmĩa
ũwĩĩo waku kwĩvumba nyũmba ya
ala akũkwĩthĩwa, na ĩw'ĩa atĩ
nĩkũkathĩa na ũthayũ mũno ũla

ũwĩño waku mũseo mũno
ndũngĩvya kwĩvumba. Kwa kĩheo
kĩa Ngai kĩa kĩvathũko, nĩtwona
mũtherya wake mũnini mũno.
Ndĩandĩko ekuuga, “Ĩtho ndĩonĩte,
na kĩtho ndĩguĩte, na ngoro ya
mũndũ ndĩwĩĩte, maũndũ ala Ngai
aatheanĩie ala mamwendete.” 1
Akolintho 2:9.

Mũvandi wa nyĩmbo na mũvandi
wa kĩvathũko nĩmawĩ na maũndũ
maimba ma kĩvathũko, ĩndĩ nĩ
Mkristũ ũtawanya ũtheu wa nthĩ na
ũkethyo mũnene, tondũ nĩwona
wĩa wa ĩse wake na kwona wendo
wake kwa kĩa na kĩthĩa na ĩtĩ.

Ndwaĩ mũndũ ũngĩvya kwona vata
wa kĩma na kĩthithĩ, mũĩ na ĩia, ũla
ndakwona ta kionanyĩso kya
wendo wa Ngai kwa mũndũ.

Ngai nĩatũuga kwa wĩa wake wa
kwĩtũtethya na kwa nguvo ya
Mũoyo wake ngoro-inĩ. Kwa
maũndũ ma wĩthĩvo wĩtũ na kũla
twĩ, na metho ala methĩawa
mũthenya na mũthenya, tũngĩvoya
mwĩao wa vata ĩngũndũ ngoro yĩtũ
ĩkĩthũkũka kwawona. Mũvandi wa
zabuli, ĩngĩ athimba wĩa wa Ngai,
ekuuga, “Nthĩ nĩyĩthethisye na ũseo
wa Mwathani.” “Ũla ũkĩ na ũũgĩ,
na akĩw’ĩa maũndũ ũu,

nĩakamanyĩa ũthayũ wa
Mwathani.” Zabuli 33:5; 107:43.

Ngai nĩatũuga kwa kĩthito kyake.
Vava nĩtwona kwonanyĩsa kwake
kũtheu kwa mũoyo wake, na wĩa
wake na andũ, na wĩa mũnene wa
kwĩkũũa. Vava mbere yĩtũ
nĩkwonanyĩtwo ĩkalĩ ya mũtumia na
athĩkĩa na andũ angĩ aatheru a tene.
Maĩ andũ “ala methĩawa na mũthia
ta ĩtũ.” Yakobo 5:17. Nĩtwona ata
methimĩte kwa ũkwathĩo ta ũla
wĩtũ, ata methũkĩte kwa makyũngũ
ta ũla tũthũkĩte, nao o rĩngĩ
makĩvoya ũkethi na kwĩtũũkia kwa
ūtugi wa Ngai; na tũkĩona,

nĩtwĩthethiswa na kwĩthimba kwĩtũ
kwa ũthayũ. Īngũndũ tũsoma
ũkethi mũseo ũla maheanĩtwo, na
ũtheru na wendo na vata kĩa maĩ
na kĩaheo kya kwĩtawanya, na wĩa
ũla maĩ nao kwa ũtugi ũla
maheanĩtwo, mũoyo ũla
wamathimũkĩte nĩwo ũkĩtũma
ngoro yĩtũ yothē ĩthĩe na ũkethi na
kwenda kwĩthĩa ta ao—ta ao
kwĩtambya na Ngai.

Yesũ nĩwĩĩie ũndũ wa Ndĩandĩko ya
Kĩthito kya Tene,—na nĩ ata mũno
kĩa Kĩnau,—“Nĩsyō ũtethya ũndũ
wa ngoro yakwa,” Mũkũũli, ũla
ũtĩkĩo wĩtũ wa wĩthĩvo wa tene

wĩthithanĩie naye. Yohana 5:39. Īĩ,
Baibolu yothe nĩyĩuga ũndũ wa
Kristo. Kuma kwa mawandĩko ma
mbere ma kĩvathũko—tondũ “vata
na Yesũ ndwaĩ kĩndũ kĩa kwĩka kĩa
kĩkĩtwo”—nginya ũtĩkĩo wa
mũthia, “Taa, nĩngũoka tene,”
nĩtwĩsoma wĩa wake na kwĩigua
mũgongo wake. Yohana 1:3;
Kũvumbulwa 22:12. Ũngĩkwenda
kwĩmanyĩa Mũkũũli, soma
Ndĩandĩko Nzau.

Theya ngoro yaku yothe na kĩthito
kya Ngai. Nĩ mũĩ wa wĩthĩvo,
ũkũthimia njala yaku ĩkĩvya. Nĩ ĩo
ya wĩthĩvo ĩthithĩkĩte mbĩũ-inĩ. Yesũ

ekuuga, “Ĩngũndũ mũtathĩa nyama
ya Mwana wa mũndũ, na kwĩvoya
mũthangĩ wake, ndwaĩ wĩthĩvo
mwoyo-inĩ mwanyu.” Nao ekuuga,
“Kĩthito kĩa ngũuga kwa ĩnyu, nĩ
Mũoyo, na nĩ wĩthĩvo.” Yohana
6:53, 63. Mĩoyo yĩtũ nĩyĩkũra kwa
kĩa twĩo na twĩvoya; na ta ũu nĩ
kwa mũoyo, nĩ kĩa twĩw’ĩa
kĩtũheana mũoyo na nguvo kwa
mũoyo wĩtũ.

Ũndũ wa kwĩkũũa nĩ ũmwe ũla
athĩkĩa mendete kwona; nĩwĩkathĩa
ũvanyi na nyĩmbo ya ala
akũkwĩthĩwa kwa tene na tene ya
wĩthĩvo. Nĩ ndũkĩthĩa na mbere ya

kwĩw'ĩa na kwĩmanyĩa rĩngĩ?
Ũthayũ na wendo wa Yesũ ũtakwĩa,
kĩheo kĩaĩtwo tondũ wa ĩtũ,
nĩkĩtũtawa kwĩw'ĩa na kwĩthĩa na
ũkethi. Nĩtwĩthĩa na mbere ya
kwĩw'ĩa mũoyo wa Mũkũũli wĩtũ
mwendete na Mũteti wĩtũ.
Nĩtwĩthĩa na mbere ya kwĩw'ĩa wĩa
wa Yesũ ũla wookĩte kwĩkũũa andũ
make kuma kĩthĩno-inĩ. Īngũndũ
tũkĩw'ĩa maũndũ ma mbĩũ ũu,
ũtĩkĩo wĩtũ na wendo nĩwũkakũra,
na tava yĩtũ nĩĩkaĩthĩwa mũno na
Ngai, tondũ nĩĩkathĩa na ũtĩkĩo na
wendo. Nĩĩkathĩa na ũũgĩ na ũkethi.
Nĩkũthĩawa na ũtĩkĩo mũnene kwa
Yesũ, na ũkethi wa mũthenya na

mũthenya wa nguvo yake ya
kwĩkũũa ala othe ala methĩa kwa
Ngai kwa Yesũ.

Ĩngũndũ tũkĩw'ĩa ũthayũ wa
Mũkũũli, nĩtũkakwenda kwĩthia na
kwĩthya ta ũtheru wake.

Nĩkũthĩawa na njala na ũthũ wa
mũoyo wa kwĩthĩa ta Yesũ ũla
twendete. Ũingĩ wa ũwĩño wĩtũ
ũthana na Kristo, nĩtũkamwĩuga
andũ angĩ na kũmũonanyĩsa
nthĩ-inĩ.

Baibolu ndĩwandĩkĩtwo tondũ wa
mũvandi wene; ĩndĩ, nĩwandĩkĩtwo
tondũ wa andũ othe. Vata wa

ũthayũ ũla ũkĩthĩawa nĩwonekana
ta mũtherya wa mũthenya; na
ndwaĩ mũndũ ũkathĩa na
mũthemba no kwĩthia nzĩa yake
wene kũmũa nzĩa ĩla wonanyĩtwo
ya kwenda kwa Ngai.

Nditwĩtĩkĩa ũtethyo wa mũndũ
wothe wa maũndũ ala Ndĩandĩko
ĩmanyĩsya, ĩndĩ nĩtwĩthĩa na mbere
ya kwĩsoma kĩthito kya Ngai wene.
Ĩngũndũ tũkĩtĩkĩa andũ angĩ nĩ
mathiĩa kwĩw'ĩa kwa ĩtũ, nĩtũkathĩa
na nguvo ĩtheu na ũvanyi ũtheu.
Nguvo nene ya ũwĩño ĩngĩthia
ũthayũ kwa kwĩthimba vata wa
kwĩthia maũndũ ma ngũvo nene,

nginya ãthiã nguvo ya kwona ãũku
wa kãthito kya Ngai. ãwãõ
nãũkakũra ãngũndũ ãkãthimba
ũtawanyu wa mãũndũ ma Baibolu,
kwãanãsya Ndãandãko na Ndãandãko
na mãũndũ ma mũoyo na mãũndũ
ma mũoyo.

Ndwaã kãndũ kãngã kã kwõtũmã
ũwãõ ãkũre ta kwãsoma
Ndãandãko. Ndwaã kãtabũ kãngã kã
nguvo ta kũ kya kwõtũmũkã
ũwãõ, kwãheana nguvo kwa
ũvanyi, ta vata wa ãthayũ wa
Baibolu. ãngũndũ kãthito kya Ngai
kãsometwo ta kãla kãsũã, andũ
nãmakathã na ãwãõ mũnene, na

mũoyo wa kĩthĩo kĩnene, na
kwenda kũthĩa na ũthayũ ũla
utavonekana mũno nthĩ-inĩ.

Ĩndĩ ndwaĩ vata mũnene wa
kwĩsoma Baibolu kwa ũũkũ.

Mũndũ nĩangĩsoma Baibolu yothe
na akathĩa na mbere ya kwona
ũtheu wake no kwĩmanyĩa ũũku
wake ũthatĩkĩte. Kĩthito kĩmwe
kĩsometwo nginya vata wake
ũkonekana ũwĩĩo-inĩ na ũtawanyu
wake na mũtĩkĩo wa wĩthĩvo
ũkonekana, nĩkĩa ngũvo mũno kuũ
wa kwĩsoma nthoo nyingĩ vata wa
kwenda kũtheu na vata wa mwĩao
mũseo. Voya Baibolu yaku na ĩw'e.

Ũngĩthĩa na kĩthũku, ĩsoma; ĩka
kĩthito ngoro-inĩ yaku. O na
ĩngũndũ ũkĩtambya nzĩanĩ,
ũngĩsoma kĩthito na kwĩw'ĩa nakyo,
na ũũ kũkĩthia ngoro-inĩ.

Nditũngĩvya kwĩvoya ũũgĩ vata na
kwĩtĩkĩa na kwĩsoma kwa tava.
Kĩthito kĩngĩ kya Ndĩandĩko
nĩkĩtheu mũno nginya ndũngĩvya
kwĩthia na mũthemba, ĩndĩ kĩngĩ
vata wake ndũkonekana nze ũũkũ.
Ndĩandĩko nĩsĩthĩawa na mbere ya
kwĩanĩsya na Ndĩandĩko. Nĩkwĩthĩa
na mbere ya kwĩthimba na kwĩtĩkĩa
na kwĩw'ĩa. Na kwĩsoma kwa ũũ
nĩkũkathĩa na kĩheo kĩnene. Ta

mũlimi ũvoya ũthayũ wa kĩthemba
kĩthatĩkĩte nthĩ-inĩ, tondũ ũu nĩ ũla
ũkĩthimba kĩthito kya Ngai ta
ũthayũ ũthatĩkĩte nĩakavoya vata
wa ngũvo nene, ũla ũthatĩkĩte kwa
ala methimba na ũtheu. Kĩthito kya
Mũoyo, kĩw'ĩtwo ngoro-inĩ,
nĩkĩkathĩa ta mũĩ ũthithĩkĩte kuma
kwa kĩvoya kya wĩthĩvo.

Baibolu ndĩsĩthĩawa na tava. Mbere
ya kwĩthũkũka nthũkũ syayo
nĩtwĩthĩa na mbere ya kwĩtava
ũtheru wa Mũoyo Mũtheru, na
nĩwũkĩheanĩwa. Ĩngĩ Natanaeli
wookĩe kwa Yesũ, Mũkũũli
nĩwamwĩĩe, “Taa, Muisiraeli wa

vata, ũla ndwaĩ ũthũku!” Natanaeli ekuuga, “Ũndũmanyĩ ata?” Yesũ ekuuga, “Mbere ya Filipu kwĩkũtawa, ĩngũndũ waĩ mũtĩ-inĩ wa kĩũa, nĩngũkwona.” Yohana 1:47, 48. Na Yesũ nĩakatũona o rĩngĩ kĩthũku-inĩ kĩa tava ĩngũndũ tũkamũthuũa nĩ kwo atũhe ũtheru wa kwĩmanyĩa vata. Athĩkĩa kuma nthĩ ya ũtheru nĩmakathĩa na ala methĩa na ngoro ya ũnyenyetheo methimba ũtũa wa Ngai.

Mũoyo Mũtheru nĩwo ũtũmũkĩa na ũheana ũthayũ kwa Mũkũũli. Wĩa wake nĩ wa kwĩonanyĩsa Kristo, ũtheru wa ũthayũ wake, na wĩthĩvo

mūnene ũla twĩ nao kwa Yesũ. Yesũ ekuuga, “Nĩakavoya kĩa ngoro yakwa, na akĩkĩonanyĩsa kwa ĩnyu.” Yohana 16:14. Mũoyo wa vata nĩwe mwanyĩsya wa vata wene wa vata wa Ngai. Ngai nĩendete andũ ata, tondũ nĩwaheanĩie Mwana wake kwĩkua tondũ wao na nĩwathuũite Mũoyo wake kwĩthĩa mwanyĩsya wao na mūtũa wao wa tene!

11 — Ūseo wa Kusambĩla

Kwa kīvathũko na kũvumbulwa,
kwa wĩa wake wa kwĩtũtethya, na
kwa nguvo ya Mũoyo wake, Ngai
nĩatũuga. Īndĩ kũu nĩkĩtheu; twĩthĩa
na mbere nayo ya kwĩthĩthĩa ngoro
yĩtũ kwa Yesũ. Nĩ kwo twĩthĩe na
wĩthĩvo wa mũoyo na nguvo,
nĩtwĩthĩa na mbere ya kwĩthĩa na
ũtawanyu wa vata na ĩse wĩtũ wa
mbĩũ. Ūwĩño wĩtũ nĩũngĩthavoywa
kwa Yesũ; tũngĩw'ĩa wĩa wake,
ũthayũ wake, vata wake; ĩndĩ kũu ti,
kwa ũũ wothe, kwĩthĩa naye. Nĩ
kwo twĩthĩe na ūtawanyu na Ngai,
nĩtwĩthĩa na mbere ya kwĩuga

kĩndũ kwa Yesũ tondũ wa wĩthĩvo
wĩtũ wa vata.

Kwĩtava nĩ kwĩthũkũka ngoro kwa
Ngai ta kwa mũtethya. Ti tondũ nĩ
kĩthito nĩ kwo ũmanyĩe Ngai atĩ tũli
ata, ĩndĩ nĩ kwo ũtũtethee
twĩmũtĩkĩe. Kwĩtava ndũkũtũa
Ngai kwa ĩtũ, ĩndĩ nĩkũtũtũa kwa
Yesũ.

Ĩngĩ Yesũ wathĩite nthĩ-inĩ,
nĩwamanyĩsye atĩkĩa make ata
kwĩtava. Nĩwamatũmĩie kwĩheana
kwenda kwao kwa mũthenya na
mũthenya mbere ya Ngai, na
kwĩheana kwĩtũngĩa kwothe kwa

Yesũ. Na ũtĩkĩo ũla waheanĩie atĩ
tava yao nĩĩkaiguoneka, nĩ ũtĩkĩo o
rĩngĩ kwa ĩtũ.

Yesũ mwene, ĩngĩ aĩ kati ka andũ,
nĩĩĩ na mbere ya kwĩtava mũno.
Mũkũũli wĩtũ nĩwĩthithanĩie na
kwenda kwĩtũ na ũtheu wĩtũ, tondũ
nĩwĩthĩie mũtavi, aathimba kwa ĩse
nguvo nzau, nĩ kwo aooke na
nguvo ya kwĩũkĩana na wĩa na
metho. Nĩ mwĩao wĩtũ kĩla kĩndũ.
Nĩ mũtethya wĩtũ kwa ũtheu wĩtũ,
“makyũngũ-inĩ mothe ta ĩtũ;” ĩndĩ
ta ũla ũtana na kĩthĩno mũoyo wake
nĩwathũũkĩte ũũku; nĩwavithĩte
metho na mathĩna ma mũoyo

nthĩ-inĩ ya kĩthĩno. Ũthayũ wake
nĩwotũmĩie kwĩtava kĩthito na
kĩheo. Nĩwavoyĩte ũtawanyu na
ũkethyo kwa kwĩthĩa na ĩse. Na
ĩngũndũ Mũkũũli wa andũ, Mwana
wa Ngai, wone kwenda kwa
kwĩtava, nĩ ata andũ aũkũmũkũmũ,
andũ a kĩthĩno, methĩawa na mbere
ya kwona kwenda kwa kwĩtava na
ũkethi!

Ĩse wĩtũ wa mbĩũ nĩwethete
kwĩtũheana ũthayũ wa vata wake.
Nĩ ngĩvo yĩtũ kwĩvoya mũno
mũĩ-inĩ wa wendo ũtakwĩa. Nĩ
kĩtũngĩo ata tũtavaga tũnini! Ngai
nĩĩĩ na mbere na nĩwendete

kwĩigua tava ya vata ya mũndũ
ũaũkũmũkũmũ mũno wa aana
make, nao rĩngĩ nĩkwonekana
ũtũngĩo mũno kwa ĩtũ kwa
kwĩmanyĩsya kwenda kwĩtũ kwa
Ngai. Athĩkĩa a mbĩũ nĩmekwĩtĩkĩa
ata andũ aũkũmũkũmũ, ala
methĩawa na mbere ya makyũngũ,
ĩngũndũ ngoro ya Ngai ya wendo
ũtakwĩa nĩyathete kwao, na nĩĩ na
mbere ya kwĩheana mũno kuũ wa
kĩla mangaĩta no makaw'ĩa, nao
rĩngĩ matavaga tũnini na methĩawa
na ũtĩkĩo mũnini? Athĩkĩa
nĩmendete kwĩinama mbere ya
Ngai; nĩmendete kwĩthĩa naye.
Mewona kwĩthĩa na Ngai ta

ũkethyo wao mũnene; nao rĩngĩ
aana a nthĩ, ala methĩawa na
kwenda nene kwa ũtethyo ũla Ngai
wene angĩheana, meoneka
methĩawa na ũtawanyu wa
kwĩtambya vata wa ũtheru wa
Mũoyo wake, ũtawanyu wa kwĩthĩa
naye.

Ūtuku wa ũũku nĩwavũngĩa ala
matakwĩtava. Makyũngũ ma ũũku
ala methĩwa na mbere ya kwĩtũtha
nĩmamatethya kwĩthĩa na kĩthĩno;
na vyothe ũu nĩ tondũ matatũmĩa
kĩheo kĩa Ngai waheanĩie kwa
kwĩtava. Nĩ kĩndũ kĩũ aana a Ngai
methĩawa na mbere ya kwĩtava,

ĩngũndũ kwĩtava nĩ kĩthũkũ kĩa
kĩthũkũ-inĩ kya ũtĩkĩo kĩa
kwĩthũkũka kĩthũku kĩa mbĩũ, kũla
kĩthatĩkĩte na vata wa nguvo yothe
ya Ngai? Vata wa kwĩtava na
kwĩvitha na kwona, nĩtwĩ na thayũ
wa kwĩthĩa na ũtheu na kwĩtiganĩa
na nzĩa ĩa. Mũtũa nĩwethimba tene
na tene kwĩtũma nzĩa ya kĩthĩno kĩa
ũthayũ, nĩ kwo twĩte kĩheo kya
kwĩtava na ũtĩkĩo nĩ kwo twĩthĩe na
ũtugi na nguvo ya kwĩũkia
makyũngũ.

Nĩ na kĩthito kĩngĩ kĩa tũngĩtĩkĩa atĩ
Ngai nĩakwĩigua na kwĩtũkĩa tava
yĩtũ. Kĩmwe kya mbere kya kũu nĩ

atĩ twone kwenda kwĩtũ kwa
ũtethyo wa Yesũ. Nĩetwĩthĩe,
“Nĩngĩthithĩka mũĩ kwa ũla ũkĩ na
njala, na mũĩ mũnene kwa nthĩ
ĩtheu.” Isaya 44:3. Ala ala aĩ na njala
na ũthũ wa ũthayũ, ala ala mendete
Ngai, nĩmatĩkĩe atĩ makakũthĩwa.
Ngoro nĩsĩthĩawa na mbere ya
kwĩthũkũka kwa nguvo ya Mũoyo,
ĩngĩ kĩheo kya Ngai nĩkĩatĩkĩwa.

Kwenda kwĩtũ kũnene nĩkwo
kĩthito kītũ na nĩkītũtethya mũno.
Ĩndĩ Mwathani nĩatũkũthuũĩwa nĩ
kwo atũhe kũu. Ekuuga, “Tavai, na
mũkĩheanĩwa.” Na “ũla ũtanaa
Mwana wake wene, ĩndĩ

nĩwamũheanĩie tondũ wa ĩtũ
mothe, nĩ ata ndakamũheana o rĩngĩ
vata vyothe kwa vata?” Mathayo
7:7; Aloma 8:32.

Ĩngũndũ twĩ na kwenda kwa ũũku
ngoro-inĩ, ĩngũndũ twĩ na kĩthĩno
kĩla twamanyĩ, Mwathani
ndakatũigua; ĩndĩ tava ya mũndũ
ũthĩnĩte, ũnyenyethete, nĩyĩtĩkĩwa
tene. ĩngũndũ kĩthĩno kyothe
kĩlamanyĩka kĩkĩthya, tũngĩtĩkĩa atĩ
Ngai nĩakatũkĩa tava yĩtũ. Ũthayũ
wĩtũ wene ndũkĩtũheana kĩheo
mbere ya Ngai; nĩ ũthayũ wa Yesũ
ũkatũkwĩthĩa, mũthangĩ wake

ũkatũtherya; nao rĩngũ nĩtwĩ na wĩa
wa kwĩthya kĩthito kya kwĩtĩkĩwa.

Kĩndũ kĩngĩ kya kwĩtava kwa
nguvo nĩ ũtĩkĩo. “Ũla ũthĩa kwa
Ngai nĩathĩawa na mbere ya
kwĩtĩkĩa atĩ nĩĩ, na atĩ nĩwe ũheana
kĩheo kwa ala mamũthuũa na
ũkethi.” Aibulania 11:6. Yesũ
nĩwamwĩie atĩkĩa make, “Kĩla
kĩndũ kĩa mwendaa ĩngĩ mũtava,
tĩkĩiai atĩ nĩmwakĩvoya, na
mũkakĩthĩwa.” Mako 11:24.
Nĩtwĩtĩkĩa kĩthito kyake?

Ũtĩkĩo nĩ mũnene na ũtakwĩa, na nĩ
mũtĩkĩa ũla waũthie. ĩngũndũ

tũkatĩkĩwa kĩa kĩndũ kĩa
twatavĩte, ĩngũndũ twatava,
nĩtwĩthĩa na mbere ya kwĩtĩkĩa atĩ
Mwathani nĩatũigua na nĩakatũkĩa
tava yĩtũ. Tũli na mũthemba mũno
na tũtavona mũno, nĩtwĩthĩa na
mbere ya kwĩtava kĩndũ kĩngĩ kĩa
kũtũheana vata, na ĩse wĩtũ wa
mbĩũ kwa wendo nĩakatũkĩa tava
yĩtũ kwa kwĩtũheana kĩa
kĩngĩtũtethya mũno—kĩa
kĩngĩtũheana vata mũno ĩngũndũ
twonanĩa na kĩtho kĩa Ngai
twakĩona maũndũ mothe ta
makwĩthĩa. ĩngũndũ tava yĩtũ
ĩonekana ta ĩtĩtĩkĩtwo, nĩtwĩthĩa na
mbere ya kwĩthithana na ũtĩkĩo;

tondũ mũthenya wa kwĩtũkĩwa
nĩũkooka vata, na nĩtũkavoya vata
ũla twendete mũno. Īndĩ kwĩtawa
atĩ tava nĩkĩtũkĩwa o ta ũla
twendete na kĩla kĩndũ kĩla
twatavĩte, nĩ kwĩĩthĩa. Ngai nĩ
mũũgĩ mũno nginya atakĩthia, na nĩ
mũseo mũno nginya atakĩthia
kĩndũ kĩla kĩseo kwa ala methĩa na
nzĩa ĩa. Tondũ ũu mũkatĩa kwĩtĩkĩa
Yesũ, o na ĩngũndũ mũtavona
kĩtũkĩo kya tava yanyu tene. Tĩkĩĩai
ũtĩkĩo wake ũthĩte, “Tavai, na
mũkĩheanĩwa.”

Īngũndũ tũkĩthia na kwĩtĩkĩa kwĩtũ
na ũtĩa, no kwĩthimba kwĩthya kĩla

kĩndũ kĩa tũtavona kĩtheu, mbere
ya kwĩthĩa na ũtĩkĩo, maũndũ
nĩmakatũngĩka mũno. Īndũ
ĩngũndũ tũkĩthĩa kwa Ngai, na
kwĩwona tũli aũkũmũkũmũ na twĩ
na kwenda, ta kũla tũli vata, na kwa
ũnyenyetheo na ũtĩkĩo
kwĩmanyĩsya kwenda kwĩtũ kwa
Yesũ ũla ũvanyi wake ndũkĩtua, ũla
wona kĩa kĩndũ kĩa kĩvathũko, na
ũla ũtũa vyothe kwa kwenda na
kĩthito kyake, nĩĩĩ na nguvo na
nĩakwĩtũkĩa kwĩtũ, na nĩakĩtũheana
ũtheru ngoro-inĩ. Kwa kwĩtava kwa
vata nĩtwĩthĩa na ũtawanyu na
ũvanyi wa ũla ũtakwĩa. Tũngĩvya
kwĩthĩa na kĩonanyĩso kĩa nguvo

ĩngũndũ atĩ mwĩanano wa Mũkũũli
wĩtũ nĩwĩthinamĩte kwa ĩtũ kwa
ũthayũ na wendo, ĩndĩ nĩ vata o
rĩngĩ. Tũngĩvya kwĩthĩa na ũtavya
kwĩthĩa na moko make, ĩndĩ moko
make nĩmaĩ kwa ĩtũ kwa wendo na
ũthayũ.

Ĩngũndũ tũkĩthĩa kwĩtava ũthayũ
na vata kwa Ngai, nĩtwĩthĩa na
mbere ya kwĩthĩa na mũoyo wa
wendo na kũneeta ngoro yĩtũ. Nĩ
ata tũngĩtava, “Tũneete kĩthĩno kītũ,
ta ũla tũneetĩe ala maĩ na kĩthĩno
kwa ĩtũ,” nao rĩngũ tũkĩthĩa na
mũoyo wa kwĩtiganĩa na kũneeta?
Mathayo 6:12. ĩngũndũ twendete atĩ

tava yītū nīkītūkīwa, nītwīthīa na
mbere ya kwītiganīa na andū angī o
ta ũla twendete kwītiganīwa.

Kwīthithana na kwītava nīkūthīa
kīthito kya kwīvoya. Nītwīthīa na
mbere ya kwītava tene ĩngūndū
twendete kūkūra ũtīkĩo-inĩ na
ūkethi-inĩ. Nītwīthīa na mbere ya
kwīthīa “na ũkethi wa kwītava,” na
“kwīthithana na kwītava, na
kwīvitha nao na ũtheya.” Aloma
12:12; Akolose 4:2. Petero
nīawatethya atīkīa makwīthīe “na
ūvinyu, na makwīvitha na
kwītava.” 1 Petero 4:7. Paulo
nīawatūmīie, “Kīla kīndū kwa tava

na kwĩtava na ũtheya, manyĩsyai
kwenda kwanyu kwa Ngai.” Afilipi
4:6. “Ĩndĩ inywĩ aendete,” Yuda
ekuuga, “kwĩtava Mũoyo
Mũtheru-inĩ, kwĩvithanĩa
mwoyo-inĩ wa wendo wa Ngai.”
Yuda 20, 21. Kwĩtava kwa tene nĩ
ũtawanyu wa mũoyo na Ngai
ũtavanyĩka, nĩ kwo wĩthĩvo kuma
kwa Ngai ũthithĩke mwoyo-inĩ
wĩtũ; na kuma kwa wĩthĩvo wĩtũ,
ũtheru na ũthayũ nĩwĩthimũkĩe
kwa Ngai.

Nĩkwĩthĩa na kwenda kwa
kwĩthimba kwĩtava-inĩ;
ndũkĩtiganĩa na kĩndũ nĩ kwo

kĩkũthia. Thimba na nguvo yaku
yothe kwĩvitha nzĩa ãa ya ũtawanyu
kati ka Yesũ na mũoyo waku.

Thimba kĩa kĩthũku kĩa ũngĩthĩa
na kĩaheo kya kwĩthĩa kũla kwĩtava
kwĩthĩawa. Ala ala mendete vata
kwĩthĩa na ũtawanyu na Ngai
nĩmakoneka kĩthũku-inĩ kya
kwĩtava, methĩawa na ũtĩkĩo wa
kwĩka wĩa wao na kwenda na
kwĩtĩa kwĩvoya vata wothe ũla
mangĩvya. Makathimba kĩa
kĩthũku kĩa kĩngĩmatũmĩa kwĩthĩa
kũla mangĩvoya mũtherya wa
ũtheru kuma mbĩũ-inĩ.

Nĩtwĩtava nyũmba-inĩ ya
kĩvathũko, na vata mũno,
tũkatiganĩa na kwĩtava kwa kĩaĩtĩ,
tondũ kũu nĩkyo wĩthĩvo wa mũoyo.
Nĩ kĩndũ kĩtavya kwĩthĩa atĩ mũoyo
nĩũkakũra ĩngũndũ kwĩtava
nĩkũtiganĩtwo. Kwĩtava kwa
nyũmba no kwa andũ mothe wene
nĩkũtheu. Kĩthũku-inĩ, ngoro
nĩsĩthũkũke mbere ya ĩtho ya Ngai.
Kwĩtava kwa kĩaĩtĩ nĩkũiguoneka nĩ
Ngai wene ũiguana kwĩtava.
Ndwaĩ kĩtho kĩa kwenda kwĩtũ kĩa
kwĩvoya mũtũkũ wa tava ũu.
Kwĩtava kwa kĩaĩtĩ-inĩ, mũoyo nĩwĩ
na mbere ya kwĩtiganĩwa na nguvo
ĩla ĩrĩ kũmũvũngĩa, nĩwĩ na mbere

ya kwĩtiganĩwa na ũkethi. Na
ũtawanyu, nao ũkethi,
nĩwũthavoya Ngai. Mũtheo na
ũthayũ nĩwũkathĩa kuma kwa Yesũ
ũla wona kĩsĩtĩ, ũla kĩtho kyake
nĩkĩthũkũkĩte kwĩigua tava
ĩthithĩkĩte ngoro-inĩ. Kwa ũtĩkĩo wa
ũtawanyu na ũtheu, mũoyo
nĩwĩthĩa na Ngai na nĩwĩvooa
mũtherya wa ũtheru wa Ngai nĩ
kwo wĩkũre na wĩthĩe na nguvo ya
kwĩũkĩana na Nthenya. Ngai nĩ
ĩtũnyũ yĩtũ ya nguvo.

Ĩtave kĩthũku-inĩ kĩaku, na ĩngũndũ
ũkĩthia wĩa waku wa mũthenya,
tũmĩa ngoro yaku ĩtũmũkĩe kwa

Ngai mũno. Ũũ nĩwo Enoki
watambĩte na Ngai. Tava ĩno ĩsĩtĩ
nĩithithĩka ta kĩndũ kĩa ngũvo nene
mbere ya kĩthĩno kĩa ũthayũ.
Nthenya ndangĩvya kwĩtũũkia ũla
ngoro yake ĩthithanĩie na Ngai o ũu.

Ndwaĩ mũthenya no kĩthũku kĩa
kwĩtava kũtethaa. Ndwaĩ kĩndũ
kĩngĩtũma kwĩthimba kwĩtũmũkĩa
ngoro yĩtũ kwa mũoyo wa kwĩtava
kwa ũkethi. Kati ka andũ aingĩ
nzĩanĩ, kati ka wĩa, tũngĩtũma tava
yĩtũ ĩthĩe kwa Ngai na kwĩtava ũtũa
wa Ngai, ta Nehemia ĩngũndũ
wĩtavĩte mbere ya Mwathani
Atasasta. Kĩthũku kya kwĩtava

nĩkĩonekana kũla kwothe tũthĩte.
Nĩtwĩthĩa na mbere ya kwĩthũkũka
mwanya wa ngoro tene na tene na
kwĩtũma kwĩtawa kwĩtũ kũthĩe, nĩ
kwo Yesũ aooke na akwĩthĩe ta
mũgeni wa mbĩũ ngoro-inĩ.

O na ĩngũndũ kũkwĩthĩa na mbeũ
ĩũkĩte, ĩthũkĩte kũvũngĩa ĩtũ,
nditwĩthĩa na mbere ya kwĩvoya
mbeũ ĩyo, ĩndĩ nĩtwĩthĩa na mbere
ya kwĩthĩa mbeũ-inĩ ĩtheru ya mbĩũ.
Nĩtwĩthĩa na mbere ya kwĩthĩa na
mwanya kwa ũwĩño ũthatheu na
ũwĩño ũthatakatifu kwa kwĩtũmũkĩa
mũoyo mbere ya Ngai kwa kwĩtava
kwa vata. Ala ala ngoro yao

ĩthũkũkĩte kwĩvoya ũtethyo na vata
wa Ngai nĩmakathĩa na mbeũ ĩtheru
ya mbĩũ na kwĩthĩa na ũtawanyu
wa tene na mbĩũ.

Nĩtwĩthĩa na kwenda kwona Yesũ
na kwĩmanyĩa mũno vata wa
maũndũ ma tene. Ũtheu wa ũtheru
nĩwothavoya kwĩthĩa ngoro-inĩ ya
aana a Ngai; na nĩ kwo kũu kĩthĩke,
nĩtwĩthĩa na mbere ya kwĩtava
kũvumbulwa kwa Ngai kwa
maũndũ ma mbĩũ.

Ngoro nĩsĩthavoywe na
kwĩtũmũkĩa, nĩ kwo Ngai atũhe
mbeũ ya mbĩũ. Tũngĩthĩa na Yesũ o

ũu, atĩ kĩla metho matetavĩte, ũwĩĩo
wĩtũ nĩũkathimũkĩa kwa Yesũ o ta
ũũa ũkĩthimũkĩa kwa ĩtava.

Voya kwenda kwaku, ũkethyo
waku, ũthĩna waku, kwĩtũngĩa
kwaku, na ũtĩa waku mbere ya
Ngai. Ndũngĩvya kũmũtũngĩa;
ndũngĩvya kũmũtheya. Ũla ũtava
nzovo sya mũtwe waku nĩĩa na
mbere ya kwenda kwa aana make.

“Mwathani nĩ wa ũthayũ mũno, na
wa ũtheu mũno.” Yakobo 5:11.

Ngoro yake ya wendo nĩyathĩtwo nĩ
ũthĩna wĩtũ na o na ũthĩna wa
kwĩuga. Voya kwa Yesũ kĩla kĩndũ
kĩla kĩtũngĩa ũwĩĩo. Ndwaĩ kĩndũ

kīnene mūno nginya Ngai atakīthia,
tondū nīwe ūvitha nthī, nīwe ūtūa
maūndū mothe ma vathūku. Ndwaĩ
kīndū kīnini mūno kīa ūtawanyu
wītū nginya Ngai atakīwona.
Ndwaĩ kīthūku kīa wīthīvo wītū
kītuku mūno nginya Ngai
atakīsoma; ndwaĩ kītūngō kītethaa
mūno nginya Ngai atakīthia. Ndwaĩ
kīthīno kīngīthīa kwa mūndū
mūnini mūno wa aana make, no
kwītūngīa kūthīna mūoyo, no
ūkethyo ūkītethya, no tava ya vata
īthithīka kuma kwa kaanū, īla īse
wītū wa mbīū ndakīwona, no
ndakīthia na mbere yake tene.
“Nīwe ūthoo ngoro īthetwo, na

ũvoo tha.” Zabuli 147:3. Ũtawanyu
kati ka Ngai na mũoyo wothe nĩ
mũseo na mũtheu ta ãngũndũ
ndwaĩ mũoyo ũngĩ nthĩ-inĩ wa
kwĩheana kwĩtũngĩa kwake, ndwaĩ
mũoyo ũngĩ waheanĩie Mwana
wake mwendete.

Yesũ ekuuga, “Mũkĩtava kwa ãtawa
lyakwa: na ngũũga atĩ
ndĩngũkũtavĩa ĩse tondũ wa ĩnyu:
tondũ ĩse mwene nĩwendete.”

“Nĩngũthuũite inywĩ: ... nĩ kwo kĩa
kĩndũ kĩa mũkĩtava kwa ĩse kwa
ĩtawa lyakwa, nĩakamũheana.”

Yohana 16:26, 27; 15:16. Īndĩ
kwĩtava kwa ãtawa lya Yesũ nĩ

kĩndũ kīnene kuũ wa kwĩuga ĩtawa
ĩyo mbere na mũthia wa tava. Nĩ
kwĩtava na ũwĩĩo na mũoyo wa
Yesũ, ĩngũndũ tũkĩtĩkĩa ũtĩkĩo
wake, na kwĩtĩkĩa ũtugi wake, na
kwĩka wĩa wake.

Ngai ndendete atĩ mũndũ wĩtũ
nĩathĩe ta mũtethya wa kĩthũku no
mũndũ wa kĩthũku na kwĩtiganĩa
na nthĩ nĩ kwo akĩheane mwene
kwa wĩa wa kwĩtava. Wĩthĩvo
nĩũthĩawa ta wĩthĩvo wa
Kristo—kati ka kĩma na andũ aingĩ.
Ũla ũtavaga wene nĩakathĩa na
mbere ya kwĩtava, no tava yake
ĩkathĩa ĩla ĩthĩte. ĩngũndũ andũ

makĩitiganĩa na wĩthĩvo wa andũ,
na kwĩtiganĩa na wĩa wa Kĩristũ na
kwĩvitha mũthamba; ĩngũndũ
makĩtiganĩa na kwĩthimba wĩa kwa
Mũtũa, ũla wathimĩte wĩa mũseo
tondũ wao, nĩmakathiĩa kĩndũ kĩa
kĩtũmĩa kwĩtava na matakathiĩa na
mbere ya kwĩheana mwene. Tava
yao nĩĩkathiĩa ya kwĩenda na ya ĩtũ
wene. Matangĩvya kwĩtava tondũ
wa kwenda kwa andũ no
kwĩvumba ũtũa wa Kristo, na
kwĩtava nguvo ya kwĩthimba wĩa.

Nĩtwĩthiĩa vata ĩngũndũ tũkatiganĩa
na kĩheo kya kwĩthiĩa na mbere ya
kwĩthiĩa na mwĩanano nĩ kwo

twĩkũre na kwĩtethya wĩa-inĩ wa
Ngai. Vata wa kĩthito kyake
nĩwĩthiĩa ũkethi na ũthayũ
ũwĩĩo-inĩ wĩtũ. Ngoro yĩtũ
nĩyĩtiganĩa na ũtheru na kwĩũkĩwa
nĩ nguvo yake ya ũtheru, na
nĩtwĩthiĩa mũoyo-inĩ. Kwĩthĩa na
mwĩanano na akristũ angĩ,
nĩtwĩthiĩa mũno tondũ wa
kũtethanĩa. Ũla ũkwĩthĩa na mbere
ya kwĩthĩa na andũ angĩ, ti
ũthithanĩie na kĩthũku kĩa Ngai
aendete. Kwĩkũra kwa ũtawanyu
na andũ angĩ nĩkwo kwĩtũtũmĩa
tũthĩe na ũthayũ na andũ angĩ na
nĩkwo kwĩtũheana nguvo na
kwĩtũkũra wĩa-inĩ wa Ngai.

Īngũndũ akristũ mangĩthĩa na
mwĩanano, makĩuga ũndũ wa
wendo wa Ngai na vata wa ũthayũ
wa kwĩkũũa, ngoro yao wene
nĩĩkaĩtherũo na nĩmakwĩtethya.

Nĩtwĩthĩa na mbere ya kwĩmanyĩa
mũno ĩse wĩtũ wa mbĩũ mũthenya
na mũthenya, na kwĩvoya ũkethi
mũnau wa ũtugi wake; tũthyũ
nĩtũkakwenda kwĩuga wendo
wake; na ĩngũndũ tũkĩka ũũ, ngoro
yĩtũ wene nĩĩkaĩtherũo na
kwĩthewasya. Īngũndũ tũngĩw'ĩa na
kwĩuga mũno ũndũ wa Yesũ, na
tũkĩtiganĩa na ĩtũ wene, nĩtũkathĩa
na kwĩthĩa naye mũno.

Ĩngũndũ tũngĩw'ĩa Ngai ta
tũngĩwona nguvo yake ya
kwĩtũvitha, nĩtũkathĩa na mbere ya
kwĩthĩa naye ũwĩĩo-inĩ wĩtũ tene na
tene na kwĩtawanya kwĩuga ũndũ
wake na kũmũtheya. Nĩtwĩuga
maũndũ ma nthĩ tondũ nĩtwendete;
nĩtwĩuga ũndũ wa mũtethya wĩtũ
tondũ nĩtwendete; ũkethyo na
ũthĩna wĩtũ nĩwĩthithanĩie nao. Nao
rĩngũ nĩtwĩ na mbere nene ya
kwĩthĩa na wendo kwa Ngai kuũ
wa kwenda mũtethya wĩtũ wa nthĩ;
nĩkĩthĩawa kĩndũ kĩa kĩvathũko
kwĩtũma Yesũ aĩ wa mbere
ũwĩĩo-inĩ wĩtũ wothe, na kwĩuga

ũseo wake na kwĩuga nguvo yake.
Kĩheo kīnene kīla atũheanīe
nĩkītũmītwo nĩ kwo kītũvoye ũwĩio
na wendo wītũ m

12 — Ũndũ wa Kwĩka na Makasa

Andũ aingĩ, mũno ala aũnĩ
mũoyo-inĩ wa Kĩristũ, nthĩnĩ ãngĩ
nĩmatũngĩka na ũwĩo wa kwĩtĩkĩa.
Baibolunĩ kwĩ na maũndũ maingĩ
matangĩvya kwĩthya, no
kwĩmanyĩa, na Nthenya nĩatũmĩa
mau makũ kũtethya ũtĩkĩo wao
kwa Ndĩandĩko ta kũvumbulwa
kwa Ngai. Nĩmayũya,
“Ningĩmanyĩa ata nzĩa ĩa? Ĩngũndũ
Baibolu nĩ kĩthito kya Ngai vata,
ningĩtiganĩwa ata na makasa na
ũtũngĩo ũyũ?”

Ngai ndatũtawa kwĩtĩkĩa, vata na
kwĩheana kĩonanyĩso kĩtheu kĩa

kwītūmĩa ūtĩkĩo wītũ. Kwĩthĩa
kwake, mũoyo wake, vata wa
kĩthito kyake, vyothe
nĩvĩthithanĩtwo na ūtethyo ūla
ūtũga na ūvanyi wītũ; na ūtethyo
ũyũ nĩ mũingĩ. Īndĩ Ngai
ndatiganĩie na mbere ya kwītĩkĩa.
Ūtĩkĩo wītũ nĩwothĩa na kĩonanyĩso,
ti kwĩonanyĩsa. Ala ala mendete
kwītĩkĩa nĩmakathĩa na kĩthũku; ala
ala mendete vata kwĩmanyĩa vata
nĩmakavoya kĩonanyĩso kĩingĩ kya
kwītūmĩa ūtĩkĩo wao.

Nĩ kĩndũ kītavya kwĩthĩa atĩ ūvanyi
wa andũ nĩũngĩvya kwĩmanyĩa
wothe mũoyo no wĩa wa ūla

ũtakwĩa. Kwa ũvanyi mũnene
mũno, na ũwĩño mũnene mũno,
kĩvathũko kũu kĩtheru nĩkĩkathĩa na
ũũku tene. “Nĩũngĩvya kwĩthuũa
Ngai kwa kwĩthimba? nĩũngĩvya
kwĩthuũa ũla ũtakwĩa nginya
wothe? Nĩ mũno kuũ wa mbĩũ; nĩ
kĩndũ kũũ ũngĩvya? Nĩ mũno kuũ
wa kĩkundi; nĩ kĩndũ kũũ
ũngĩmanyĩa?” Ayubu 11:7, 8.

Mũtumwa Paulo ekuuga, “Aũ,
ũthayũ wa ũthayũ wa ũũgĩ na
ũmenyo wa Ngai! ata metho make
matavoywa, na nzĩa syake
matavoywa!” Aloma 11:33. Īndĩ o
na “itũ na ũtuku nĩvĩrĩ

kūmūvūngĩa,” “ũthayũ na metho
nĩvo mūtĩ wa kĩthĩno kyake.”

Zabuli 97:2. Tũngĩvya kwĩmanyĩa
kĩthũku kya wĩa wake na ĩtũ, na
mĩtĩkĩo ĩla ĩkĩtũmĩa, nĩ kwo twone
wendo na ũthayũ ũtakwĩa
wĩthithanĩie na nguvo ĩtakwĩa.

Tũngĩvya kwĩmanyĩa kĩthũku kya
kwenda kwake ta kĩla
kĩngĩtūtethya; na ĩkũmba ya kũu,
nĩtwĩthĩa na mbere ya kwĩtĩkĩa
moko ma ũla ũtakwĩa, ngoro
ĩthethisye na wendo.

Kĩthito kya Ngai, ta mũoyo wa ũla
wakĩandĩka, nĩkĩonanyĩsa ũũku ũla
ndũngĩvya kwĩmanyĩwa wothe nĩ

andũ. Kwĩthĩa kwa kĩthĩno nthĩ-inĩ,
kwĩvumbĩka kwa Kristo, kwĩthya
mũnau, kwĩthimũkĩa, na maũndũ
mangĩ maingĩ ala meonanyĩtwo
Baibolunĩ, nĩ ũũku mũnene mũno
nginya ũvanyi wa mũndũ
ndũngĩvya kwĩthya, no kwĩmanyĩa
wothe. Īndĩ ndwaĩ kĩthito kya
kwĩtĩkĩa kĩthito kya Ngai tondũ
tūtavya kwĩmanyĩa ũũku wa wĩa
wake. Nthĩ-inĩ ya kĩvathũko, tũrĩ na
mbere na ũũku ũla tūtavya
kwĩthya. Mĩoyo ĩaũkũmũkũmũ
mũno ĩonanyĩsa kītũngĩo kĩa andũ
a ũũgĩ mũnene matavya kwĩthya.
Kũla kwothe nĩkwonekana maũndũ
ma kītũngĩo kuũ wa ũvanyi wĩtũ.

Nĩtwĩthĩa na mbere ya kwĩtĩkĩa
ĩngũndũ twona atĩ mũoyo-inĩ wa
mũoyo nayo kwĩ na ũũku ũla
tũtavya kwĩthya? Ũtethyo nĩ ũtheu
wa ũvanyi wa mũndũ na ũtheu
wake. Ngai nĩatũheanĩie Baibolunĩ
kĩonanyĩso kĩtheu kya mũoyo wake
wa kĩthĩo kĩnene, na nditwĩtĩkĩa
kĩthito kyake tondũ tũtavya
kwĩmanyĩa ũũku wothe wa wĩa
wake.

Mũtumwa Petero ekuuga atĩ
Baibolunĩ kwĩ na “maũndũ
matethaa kwĩmanyĩwa, ala ala
matamanyĩ na matathayũ
makĩvũnũa ... nginya kwĩthia

kwawene.” 2 Petero 3:16. Ûtetho wa
Ndĩandĩko nĩwathĩte kĩthito kya
andũ ala matatĩkĩa ta kĩtheo kĩa
Baibolu; ĩndĩ kuũ wa kũu,
nĩkĩonanyĩsa kĩonanyĩso kĩnene kya
kwĩvoya kwa Ngai. ĩngũndũ
yatanaa ũndũ wa Ngai ũla tũngĩvya
kwĩmanyĩa ũkethi; ĩngũndũ ũthayũ
wake na ũthayũ wake nĩwonekana
na ũvanyi wa andũ, tũthyũ Baibolu
ndĩkathĩa na kĩonanyĩso kĩa vata kĩa
nguvo ya Ngai. Ŭthayũ na ũũku wa
maũndũ ala meonanyĩtwo nĩwo
ũtũtũmĩa kwĩtĩkĩa atĩ nĩ kĩthito kya
Ngai.

Baibolu nĩyĩvumbulwa vata na
ũtheu, na kwĩtũmĩa kwenda na
kwenda kwa ngoro ya mũndũ, ĩla
yatũngĩite na yakethĩa andũ a
ũvanyi mũnene mũno, nao rĩngũ
nĩyĩtũmĩa ala aũkũmũkũmũ na
matamanyĩ mũno kwona nzĩa ya
wĩthĩvo. Na rĩngũ vata ũyũ
wonanyĩtwo na ũtheu
nĩwĩthithanĩie na maũndũ ma
ngulu mũno, ma mũno mũno, ma
ũtakwĩa kuũ wa ũvanyi wa mũndũ,
nginya tũngĩvya kwĩtĩkĩa tondũ
Ngai nĩwe waũthie. Ũũ mũtĩkĩo wa
kwĩkũũa nĩwonanyĩtwo kwa ĩtũ, nĩ
kwo mũoyo wothe wone nzĩa ya
kwĩthimba kwa kwĩthya kĩthĩno

kwa Ngai na ũtĩkĩo kwa Mwathana
wĩtũ Yesũ Kristo, nĩ kwo wĩthĩwe
kwa nzĩa ĩla Ngai athuũĩte; ĩndĩ
nthĩ-inĩ ya vata ũyũ, ũtheu ũũ
nĩwĩthithanĩie na ũũku ũla nĩ
ũthatĩkĩo wa ũthayũ wake—ũũku
ũla ũtũtũngĩa ũvanyĩ-inĩ wĩtũ, ĩndĩ
ũkĩtũmũkĩa ala methimba vata kwa
ũtĩa na ũtĩkĩo. Ũngĩthimba mũno
Baibolu, nĩũkathĩa na ũtĩkĩo
mũnene atĩ nĩ kĩthito kya Ngai
mwene, na ũvanyĩ wa mũndũ
nĩwĩinama mbere ya ũthayũ wa
kũvumbulwa kwa Ngai.

Kwĩtĩkĩa atĩ tũtavya kwĩmanyĩa
wothe vata wa Baibolu nĩ kwĩtĩkĩa

atĩ ũvanyi wa andũ ndũngĩvya
kwĩvoya ũla ũtakwĩa; atĩ mũndũ,
na ũvanyi wake mũtheu, ndangĩvya
kwĩmanyĩa kwenda kwa ũla
ũmanyĩ vyothe.

Tondũ matavya kwĩmanyĩa ũũku
wake wothe, ũla ũtatĩkĩa na ũla
ũtendete kwĩtĩkĩa nĩmawanĩa
kĩthito kya Ngai; na ti andũ othe ala
mekwĩtawa atĩ nĩmatĩkĩe Baibolu
nĩmathiganĩte na thayũ ũyũ.

Mũtumwa ekuuga, “Vithanĩai,
aũmbanĩtu, ndakathĩe mwoyo-inĩ
mwanyu mũndũ ũũku wa ũtĩkĩo,
wa kwĩtiganĩa na Ngai mwene.”

Aibulania 3:12. Nĩ kĩndũ kĩa vata

kwĩthimba mwĩao wa Baibolu na
kwĩthuũa “maũndũ makuũ ma
Ngai” o ta ũla meonanyĩtwo
Baibolunĩ. 1 Akolinto 2:10.
Ĩngũndũ “maũndũ ma kĩsĩtĩ nĩ ma
Mwathana Ngai wĩtũ,” “maũndũ
ala meonanyĩtwo nĩ ma ĩtũ.”
Kĩthithĩ 29:29. Ĩndĩ nĩ wĩa wa
Nthenya kwĩvũnũa nguvo ya
kwĩthuũa ya ũvanyĩ. Kwĩ na
mwĩtĩkĩo mũthũkũ wĩthithanĩie na
kwĩthuũa vata wa Baibolu, nĩ kwo
andũ mekwĩthĩa na ũtũngĩo na
ũkwathĩo ĩngũndũ matavya
kwĩthya kĩthũku kyothe kya
Ndĩandĩko o ta ũla mendete. Nĩ
kĩndũ kĩa kwĩnyenyethea kwao

kwĩtĩkĩa atĩ matamanyĩ kĩthito kĩa
Mũoyo. Matendete kwĩmwĩthe
ũtĩkĩo nginya Ngai aone kĩthũku
kya kwĩvumbulwa vata kwao.
Mewona atĩ ũvanyi wao wene
nĩwothe wa kwĩmatũmĩa
kwĩmanyĩa Ndĩandĩko, na ĩngũndũ
makathũkĩa kũu, nĩmakĩtiganĩa na
nguvo yake. Nĩ vata atĩ nthĩa nyingĩ
na mwĩao mũingĩ ũla andũ
mekwĩtawa nĩkũvoote Baibolunĩ
ndwaĩ mũtĩ wa mwĩao wake, na
vata, nĩwĩthĩa na mbere na mwĩao
wothe wa Mũoyo. Maũndũ ũu
nĩmathĩte kĩthito kya kwĩtĩkĩa na
ũtũngĩo kwa andũ aingĩ.

Matakwoneka, ãndĩ, nĩ kĩthito kya
mũndũ, ãndĩ ti kya Ngai.

Ingũndũ kĩvathũko kĩa andũ
nĩkĩngĩvya kwĩtua kwĩmanyĩa
wothe Ngai na wĩa wake, tũthyũ,
nĩngĩthĩa na mbere iyo, ndwĩkathĩa
na kwĩvumbulwa kwa vata, no
kwĩkũra ũmenyo-inĩ, no kwĩkũra
kwa ũvanyi no ngoro. Ngai
ndwĩkathĩa wa ngulu; na mũndũ,
nĩngĩthĩa na mbere ya kwĩmanyĩa
na kwĩtua, nĩngĩtiganĩa na kwĩthia
mbere. Tũtheye Ngai tondũ ti ũũ.
Ngai nĩ wa tene; mwoyo-inĩ wake
nĩ “ũthayũ wotha wa ũũgĩ na
ũmenyo.” Akolose 2:3. Na kwa tene

na tene, andũ nĩmakathĩa na mbere
ya kwĩthuũa, na kwĩmanyĩa, na
rĩngũ matakathĩa ũthayũ wa ũũgĩ
wake, na ũseo wake, na nguvo
yake.

Ngai nĩwendete atĩ o na wĩthĩvo
ũyũ, vata wa kĩthito kyake
nĩũkavumbulwa tene na tene kwa
andũ make. Nĩ nzĩa ĩmwe wene ĩla
ũmenyo ũyũ ũngĩvoya. Tũngĩvya
kwĩtua kwĩmanyĩa kĩthito kya Ngai
kwa ũtheru wa Mũoyo ũla kĩthito
kĩheanĩtwo nake. “Maũndũ ma
Ngai ndamanyĩ mũndũ, ĩndĩ
Mũoyo wa Ngai;” “tondũ Mũoyo
nĩwethuũa maũndũ mothe, vata,

maũndũ makuũ ma Ngai.” 1
Akolintho 2:11, 10. Na ũtĩkĩo wa
Mũkũũli kwa atĩkĩa make nĩ ũũ,
“Ĩngũndũ Yesũ, Mũoyo wa vata,
aooka, nĩakamũtũa kwa vata
wothe.... Tondũ nĩakavoya kĩa
ngoro yakwa, na akĩkĩonanyĩsa kwa
ĩnyu.” Yohana 16:13, 14.

Ngai nĩwendete mũndũ atũmĩe
ũvanyi wake; na kwĩsoma Baibolu
nĩkũkũtũa na kũtũmũkĩa ũvanyi ta
kĩsoma kĩngĩ kītavya kwĩka. Īndĩ
nĩtwĩthĩa na mbere ya kwĩvitha
kwĩheana ũthayũ kwa ũvanyi, ũla
ũthĩte na ũtheu wa andũ. Īngũndũ
tũtendete atĩ Ndĩandĩko ĩtathĩa na

ūtuku ũwĩĩo-inĩ wītũ, nginya vata
ũtheu mũno ndũkonekana,
nĩtwĩthĩa na mbere ya kwĩthĩa na
ũnyenyetheo na ũtĩkĩo ta kĩaana
kĩnini, kĩthete kwĩmanyĩa, na
kwĩtava ũtethyo wa Mũoyo
Mũtheru. Kwĩwona nguvo na ũũgĩ
wa Ngai, na ũtheu wītũ wa
kwĩmanyĩa ũthayũ wake,
nĩkũtũtũmĩa tũthĩe na ũnyenyetheo,
na nĩtwĩthĩa na mbere ya
kwĩthũkũka kĩthito kyake, ta
tũngĩthĩa mbere yake, na ũtĩa.
Ĩngũndũ tũthĩa kwa Baibolu,
ũvanyi nĩwothĩa na mbere ya
kwĩtĩkĩa nguvo ĩla ĩrĩ ngulu, na

ngoro na ũvanyi nĩvĩiname mbere
ya ũla MŪNENE.

Kwĩ na maũndũ maingĩ monekana
matethaa no matuku, ala Ngai
nĩakamathya na kwĩmathya kwa ala
ala methimba vata o ũu. Īndĩ vata
wa ũtũa wa Mũoyo Mũtheru,
nĩtũkathĩa na mbere ya kwĩvũnũa
Ndĩandĩko no kwĩthia na
mũthemba. Kwĩ na kwĩsoma
Baibolu kũingĩ kũtethaa vata na
nthĩnĩ nyingĩ nĩkũthũka. Īngũndũ
kĩthito kya Ngai kĩthũkũkĩtwo vata
wa ũtĩa na vata wa tava; ĩngũndũ
ũwĩo na wendo ndũthithanĩie na
Ngai, no kwĩthĩa na kwenda kwake,

ũwĩño nĩwĩthĩa na ũtuku na makasa;
na o na kwĩsoma Baibolu wene,
kwĩtĩkĩa nĩkũkũra. Nthenya nĩwe
ũvoya ũtũa wa ũwĩño, na nĩwe
ũheana ũthya ũtavya kwĩthĩa.
Mũthenya na mũthenya ĩngũndũ
andũ matakwiĩthimba kwa kĩthito
na wĩa kwĩthĩa na ũtawanyu na
Ngai, tũthyũ, o na mangĩthĩa na
ũmenyo mũingĩ, nĩmathĩa na mbere
ya kwĩthia na mũthemba
kwĩmanyĩa Ndĩandĩko, na ti ũthayũ
kwĩtĩkĩa ũthya wao. Ala ala
methimba Ndĩandĩko nĩ kwo mone
ũtawanyu, matana kwona kwa
mũoyo. Na kĩtho kĩvũnũkĩte,
makawona kĩthito kĩingĩ kya

kwĩtĩkĩa na ũtĩkĩo maũndũ-inĩ ala
me vata na matheu.

O na mangĩkĩthĩa, kĩthito kya vata
kya kwĩtĩkĩa na ũtĩkĩo, nthĩnĩ
nyingĩ, nĩ wendo wa kĩthĩno.

Mwĩao na kĩtiganĩo kya kĩthito kya
Ngai nĩkĩtĩkĩwa nĩ ngoro ya
mwĩtĩkĩo na ya wendo wa kĩthĩno,
na ala ala matendete kwĩvitha
kwenda kwake methĩawa na mbere
ya kwĩtĩkĩa nguvo yake. Nĩ kwo
twĩtue vata, nĩtwĩthĩa na kwenda
kwa vata kwĩmanyĩa vata na
kwenda kwa ngoro kwĩvitha. Na
andũ othe ala methĩa na mũoyo ũyũ
kwĩsoma Baibolu nĩmakavoya

kĩonanyĩso kĩingĩ atĩ nĩ kĩthito kya Ngai, na nĩmangĩvoya kwĩmanyĩa vata wake ũla ũkavathya ũũgĩ wa wĩthĩvo.

Kristo nĩeũthie, “Ĩngũndũ mũndũ ũkĩkwenda kwĩka kwenda kwake, nĩakamanyĩa mwĩao.” Yohana 7:17. Kũmũa kwĩtĩkĩa na kwĩthimba maũndũ ala ũtamanyĩ, vitha ũtheru ũla ũkũtherya rĩngĩ, na nĩũkavoya ũtheru mũnene. Kwa ũtugi wa Kristo, ĩka kĩla wĩa ũla wonanyĩtwo kwa ũwĩño waku, na nĩũkathĩa na nguvo ya kwĩmanyĩa na kwĩka ala ũrĩ na mbere rĩngĩ.

Kwĩ na kionanyĩso kĩa kithũkũkĩte
kwa andũ othe,—ala a ũvanyi
mũnene mũno, na ala matamanyĩ
mũno,—kionanyĩso kya ũkethi.
Ngai nĩatũtawa tũkwĩthimba wene
vata wa kithito kyake, vata wa
ũtĩkĩo wake. Nĩatũĩĩa tũ “anathĩe na
twone atĩ Mwathani nĩ mũseo.”
Zabuli 34:8. Kũmũa kwĩtĩkĩa kithito
kya mũndũ ũngĩ, nĩtwĩthĩa na
mbere ya kwĩthimba wene. Ekuuga,
“Tavai, na mũkĩvoya.” Yohana
16:24. Ũtĩkĩo wake nĩũkethĩwa.
Ndũkathũkĩte; ndũngĩvya
kwĩthũkĩa. Na ĩngũndũ tũthĩa na
Yesũ, na kwĩtethya na ũthayũ wa
wendo wake, kwĩtĩkĩa kwĩtũ na

ūtuku nĩkũkathiĩa ũtheru-inĩ wa
kwĩthĩa naye.

Mũtumwa Paulo ekuuga atĩ Ngai
“nĩwatũkũũite kuma nguvo-inĩ ya
ūtuku, na nĩwatũtũmĩte ũtũa-inĩ wa
Mwana wake mwendete.” Akolose
1:13. Na kĩla mũndũ ũthĩte kuma
kũkua-inĩ nginya wĩthĩvo-inĩ nĩĩaĩ na
mbere ya “kwĩka kĩonanyĩso atĩ
Ngai nĩ mũtĩkĩa.” Yohana 3:33.
Nĩangĩtethya, “Nĩnethĩawa na
kwenda ũtethyo, na
nĩndwamũvoya kwa Yesũ. Kĩla
kwenda nĩkĩthethisye, njala ya
mũoyo wakwa nĩyathĩwe; na rĩngĩ
Baibolu nĩ kĩvumbulwa kwa Yesũ

Kristo kwa ngoro yakwa. Ũkĩũya
kĩndũ kĩũ ngĩtĩkĩa Yesũ? Tondũ nĩ
Mũkũũli wa Ngai kwa ngoro
yakwa. Kĩndũ kĩũ ngĩtĩkĩa Baibolu?
Tondũ nĩndwavoya atĩ nĩ mũgongo
wa Ngai kwa mũoyo wakwa.”

Tũngĩvya kwĩthĩa na ũtethyo
mwoyo-inĩ wĩtũ atĩ Baibolu nĩ ya
vata, atĩ Kristo nĩ Mwana wa Ngai.
Nĩtwamanyĩ atĩ tũtatambĩte na ĩkalĩ
ĩvumbĩtwo na ũũgĩ.

Petero nĩwatethya aũmbanĩtu make
“makũre ũtugi-inĩ, na ũmenyo-inĩ
wa Mwathana na Mũkũũli wĩtũ
Yesũ Kristo.” 2 Petero 3:18. Īngũndũ
andũ a Ngai methĩa na mbere ya

kūkūra ũtugi-inĩ, nĩmakathĩa na
mbere ya kwĩvoya kwona kūtheu
kwa kĩthito kyake. Nĩmakawona
ũtheru mũnau na ũtheu wa vata
wake mũtheru. Kĩu nĩkĩthĩte
ĩkalĩ-inĩ ya kanisa nthĩnĩ syothe, na
ũũ nĩkwĩkathĩa nginya mũthia.
“Nzĩa ya mũthayũ nĩ ta ũtheru wa
ĩtavathũkũ, ũkĩthera mũno nginya
mũthenya wothe.” Mĩthĩ 4:18.

Kwa ũtĩkĩo tũngĩtĩkĩa mũthia na
kwĩvoya kĩheo kya Ngai kya
kwĩkūra kwa ũvanyi, nguvo ya
andũ ĩthithanĩie na ya Ngai, na
nguvo yothe ya mũoyo ĩthithanĩie
na Mũvoya wa ũtheru. Tũngĩtethya

atĩ kĩla kĩndũ kĩla kītūtũngĩte
wĩa-inĩ wa Ngai nĩkĩkathĩa kĩtheu,
maũndũ matethaa kwĩmanyĩwa
nĩmakaona ũthya; na kũla ũvanyi
wītũ mũtheu wavonye kwītũngĩa
na kwenda kũthũka, nītũkawona
ūtawanyu mũtheu mũno na mũseo.
“Rĩngĩ nĩtwona kwa kĩthũku
kĩtavonanyĩka; ĩndĩ rĩngũ tũkathĩa
na mbere; rĩngĩ nĩndũmanyĩ
kĩthũku; ĩndĩ rĩngũ nĩngamanyĩ o ta
ũla ngamanyĩtwo.” 1 Akolintho
13:12.

13 — Kũkena na Mwathani

Aana a Ngai nĩmatĩtawa kwĩthĩa ala meonanyĩsa Kristo, na kwĩonanyĩsa ũseo na ũthayũ wa Mwathani. Ta ũla Yesũ wativumbulĩie mũoyo wa vata wa ĩse, tondũ ũu nĩtwĩthĩa na mbere ya kwĩonanyĩsa Kristo kwa nthĩ ĩla ĩtamũmanyĩ wendo wake wa ũthayũ na ũtheu. “Ta ũla ũwanĩte nthĩ-inĩ, nanyu nĩngũmatũma nthĩ-inĩ,” Yesũ ekuuga. “Ngoro yakwa mwoyo-inĩ mwao, na ngoro yaku mwoyo-inĩ mwakwa; ... nĩ kwo nthĩ ĩmanyĩe atĩ nĩwanyanĩte.” Yohana 17:18, 23. Mũtumwa Paulo ekuuga kwa atĩkĩa

a Yesũ, “Nĩmwĩthĩte ta ĩandĩko ya
Kristo ĩonekana,” “ĩmanyĩka na
ĩsometwo nĩ andũ othe.” 2

Akolintho 3:3, 2. Kwa kĩla mũndũ
wa aana make, Yesũ nĩatũma
ĩandĩko nthĩ-inĩ. Ũngĩthĩa ũtambĩte
Kristo, nĩatũma ĩandĩko mwoyo-inĩ
waku kwa mbĩ yaku, kĩthũku-inĩ,
nzĩanĩ, kũla ũthĩte. Yesũ, ũthithanĩie
mwoyo-inĩ waku, nĩwendete
kwĩuga na ngoro ya ala
matamũmanyĩ. Ĩngũndũ matasoma
Baibolu, no matigua mũgongo
ũkĩmatũa nthũkũ syake; matawona
wendo wa Ngai kwa wĩa wake. Ĩndĩ
ĩngũndũ nĩwe mũonanyĩsi wa vata
wa Yesũ, nĩwe ũngĩvatũa

makwĩmanyĩa kĩthũku kya ũseo
wake na makwĩtĩkĩa kũmũenda na
kũmũtavya.

Akristũ nĩmatĩtawa andũ a ũtheru
nzĩanĩ ya kwĩthia mbĩũ.

Nĩmathĩawa na mbere ya
kwĩonanyĩsa nthĩ-inĩ ũtheru ũla
ũtherya kuma kwa Kristo. Wĩthĩvo
wao na mũoyo wao nĩũthĩawa na
mũoyo ũla kwao andũ angĩ
makavoya kwona Kristo na wĩa
wake.

Ĩngũndũ nĩtwĩonanyĩsa Kristo vata,
nĩtũkatũma wĩa wake wonekane
mũseo, ta ũla wĩ vata. Akristũ ala

makĩvooa ũthĩna na ũtuku
ngoro-inĩ, na kwĩũmba na kwĩteta,
nĩmaheana kĩonanyĩso kĩa
mũthemba kya Ngai na wĩthĩvo wa
Kĩristũ. Maheana ũwĩño atĩ Ngai
ndendete aana make methĩe na
ũkethyo, na ũũ nĩmaũkĩa ũtethyo
wa mũthemba kwa ĩse wĩtũ wa
mbĩũ.

Nthenya nĩeketha ĩngũndũ
angĩvoya aana a Ngai kwĩthia
ũtĩkĩo na ũkwathĩo. Nĩendete
kwona tũtamwĩtĩkĩa Ngai,
tũkwĩtĩkĩa kwenda kwake na nguvo
yake ya kwĩtũkũũa. Nĩendete
tũkwĩwona atĩ Mwathani

nĩakatũthũka kwa wĩa wake. Wĩa
wa Nthenya nĩ wa kwĩonanyĩsa
Mwathani ta ũtana ũthayũ na
ũtheu. Nĩwavũnũa vata kwa Yesũ.
Nĩwethethisya ũwĩio na ũwĩio wa
mũthemba kwa Ngai; na kũmũa
kwĩthĩa na vata kwa ĩse wĩtũ wa
mbĩũ, tũthithanĩa mũno ũwĩio wĩtũ
na ũvũnũi wa Nthenya na kwĩthĩa
na mbere ya kwĩthya Ngai kwa ũtĩa
na kwĩũmba. Nthenya nĩethimba
tene na tene kwĩtũma wĩthĩvo wa
ũtugi ũthĩe wa ũthĩna. Nĩendete
wonekane ta wĩa mũseo na
mũtethaa; na ĩngũndũ Mkristũ
nĩwe wonanyĩsa ũwĩio ũyũ wa

ūtugi, nīwe, kwa ūtīkīo wake,
ūkītethya ūthūku wa Nthenya.

Andū aingī, makītambya nzīanī ya
wīthīvo, mekwīthīa na metho na
makethyo na ūkwathīo, na ngoro
yao nīyīthethisye na ūthīna na
ūkzwathīo. Īngūndū naī Europe,
mūtumia ūmwe ūthīte ūū, na aī na
ūthīna mūnene, nīwanyandīkīe,
akītava kīthito kīa kwītethya. Ūtukū
ūla twathiīte kwīsoma īandīko yake
nīndwīotoīte atī nīndī kīvandīnī kya
kīūa, na mūndū ūmwe wonekana ta
mwene kīvandīko nīwathiīte na
ngoro yakwa nzīanī. Nīndwaī kīūa
na kwītawanya ngūvo yako,

ĩngũndũ mĩtumia ũyũ, ũla
watambĩte na ngoro yakwa,
nĩwaneng'asye ũwĩĩo wakwa kwa
ngũa ĩngĩ ĩla ĩmũtũngĩa nzĩa. Kũu
nĩathĩte akĩũmba na kwĩthĩna.

Ndaatambĩte nzĩanĩ, kwĩtambya
mũtũa, ĩndĩ nĩatambĩte kati ka ngũa
na mĩĩva. “Aaa,” nĩaũmbĩte, “ti
ũthĩna ata kĩvandĩko kĩkĩ kĩtheu
kĩthũkĩtwo nĩ mĩĩva?” Tũthyũ
mũtũa ekuuga, “Tiganĩa na mĩĩva,
tondũ nĩyakũthũka wene. Vooa
maua, kĩlĩli, na maua ma ngũvo
nzau.”

Nĩkwĩthĩa na kĩthũku kĩtheu
ũkethi-inĩ waku? Nĩkwĩthĩa na

mũthenya mũseo ãngũndũ ngoro
yaku yatethĩte na ũkethyo kwa
kwĩtũkĩa Mũoyo wa Ngai? ãngũndũ
ũtĩkĩa nthũkũ sya wĩthĩvo waku,
ndũkavoya nthũkũ nzau? Nĩ ũtĩkĩo
wa Ngai, ta maua ma ngũvo nzau,
matakũkũra nzĩanĩ yaku kũla
kwothe? Ndũkendete atĩ ũtheu na
ũseo wao nĩwothethisya ngoro
yaku na ũkethyo?

Mĩiva na ngũa nĩĩkũthũka na
kũkũthĩna; na ãngũndũ ũkĩvooa kũu
wene, na kĩonanyĩsa kwa andũ
angĩ, nĩ ũtiganĩa na ũseo wa Ngai
wene, na kwĩtũma ala ũthithanĩie
nao matatambye nzĩanĩ ya wĩthĩvo?

Ti ũũgĩ kwĩvooa vata maũndũ
mataseo ma wĩthĩvo wa
tene,—ũũku na ũkwathĩo
wake—kwĩuga na kwĩũmba nginya
tũkathĩwa na ũkwathĩo mũno.

Mũoyo ũkwathĩtwo nĩwothethisye
na ũtuku, na kwĩthia ũtheru wa
Ngai kuma ngoro-inĩ yake wene na
kwĩheana kĩthĩno nzĩanĩ ya andũ
angĩ.

Tũtheye Ngai tondũ wa mbũa nzau
ĩla atũonanyĩie. Nĩtwĩthĩa na mbere
ya kwĩvooa ũtĩkĩo wa wendo wake,
nĩ kwo tũmwone mũthenya na
mũthenya: Mwana wa Ngai

kwĩtiganĩa na kĩthĩno kya ĩse,
kwĩvika ũthayũ wake na ũthayũ wa
mũndũ, nĩ kwo akĩkũũa mũndũ
kuma nguvo-inĩ ya Nthenya;
kwĩtũũkia kwake tondũ wa ĩtũ,
kwĩthũkũka mbĩũ kwa andũ,
kwĩonanyĩsa andũ kĩthũku kĩa kĩa
ũthayũ wa Ngai wonanyĩka;
kĩvathũko kĩa andũ kītũmũkītwo
kuma kĩthĩno-inĩ, na kwĩthimũkĩa
na Ngai ũtakwĩa, na kwĩthia na
mbere ya kĩthio kya Ngai kwa
ũtĩkĩo kwa Mũkũũli wĩtũ,
kwĩvĩkītwo na ũthayũ wa Kristo, na
kwĩtũmũkĩwa kwa kĩthĩno
kyake—kĩu nĩkyo mbũa nzau ĩla
Ngai endete tũkwĩw'ĩa.

Īngũndũ twoneka twĩtikĩa wendo
wa Ngai na kwĩtikĩa ũtikĩo wake,
nĩtwĩthya Ngai na kwĩthĩna Mũoyo
wake Mũtheru. Mũtumia
nĩkũkwĩwona ata ĩngũndũ aana
make makĩũmba tene na tene, o ta
atĩ ndakwĩka mũseo kwao, ĩngũndũ
wĩa wake wothe nĩ wa kwĩmatethya
na kwĩmaheana ũtawanyu? Tũthyũ
ĩngũndũ mangĩtikĩa wendo wake;
nĩkwakathĩa ngoro. Mũtũa
nĩkũkwĩwona ata ĩngũndũ aana
make makĩmũtikĩa o ũu? Na ĩse
wĩtũ wa mbĩũ nĩatũwona ata
ĩngũndũ tũkwĩtikĩa wendo wake,
ũla wamũtũmĩe kwĩheana Mwana

wake wene nĩ kwo tũthĩe na
wĩthĩvo? Mũtumwa eandĩka, “Ũla
ũtanaa Mwana wake wene, ĩndĩ
nĩwamũheanĩie tondũ wa ĩtũ
mothe, nĩ ata ndakamũheana o rĩngĩ
vata vyothe kwa vata?” Aloma 8:32.
Na rĩngũ, andũ aingĩ, kwa mau
mao, ĩngũndũ ti kwa kĩthito,
nĩmekuuga, “Mwathani ndendete
kĩu kwa ngoro yakwa. ĩngũndũ
nĩwendete andũ angĩ, ĩndĩ ndendete
ngoro yakwa.”

Vyothe ũu nĩvĩthũka mũoyo waku
wene; tondũ kĩa kĩthito kya
kwĩtĩkĩa kĩa ũuga nĩkĩtawa
Nthenya; nĩkĩkũtũa ũtendency wa

kwĩtĩkĩa, na nĩkĩthĩna athĩkĩa ala
makũtethya. Īngũndũ Nthenya
akũtethya, ndũkĩuga kĩthito kya
kwĩtĩkĩa no ũtuku. Ũngĩthuũa
kwĩthũkũka mwanja kwa ũtethyo
wake, ũwĩño waku nĩwũkathethisye
na kwĩtĩkĩa na kwĩũmba. Ũngĩuga
mĩthia yaku, kĩa kwĩtĩkĩa kĩa
ũonanyĩsa ti kĩkũthũka wene, ĩndĩ
nĩ mũbemba ũkakũra na ũkavoota
mau wĩthĩvo-inĩ wa andũ angĩ, na
nĩkĩngĩvya kwĩthĩa na mbere ya
kwĩthia nguvo ya kĩthito kyaku.
Wene ũngĩvya kwĩkũũa kuma
makyũngũ-inĩ na kuma kĩthũku-inĩ
kya Nthenya, ĩndĩ andũ angĩ ala
matethĩtwo nĩ nguvo yaku

mangĩvya matavya kwĩtiganĩa na
ũtĩkĩo ũla wamethethisye. Nĩ kĩndũ
kĩa vata ata tũkĩuga kũu kĩa
kĩkĩheana nguvo na wĩthĩvo wa
mũoyo!

Athĩkĩa nĩmaithete kwĩigua ũkwata
ũla ũkĩheana kwa nthĩ tondũ wa
Mũtũa waku wa mbĩũ. Kwĩanĩa
kwaku nĩkũthĩe kwa Yesũ ũla ũthĩe
na mbere ya kwĩkũtethya mbere ya
ĩse. Ũngĩvoya moko wa mũtethya
waku, tũmĩa kwĩtheya Ngai kwa
kaanũ kaku na ngoro-inĩ yaku. Kũu
nĩkĩkatũa ũwĩño wake kwa Yesũ.

Andũ othe nĩmawĩ na metho;
ũthĩna mũtethaa kwĩvitha,
makyũngũ matethaa kwĩũkia.
Ndũkĩuga ũthĩna waku kwa andũ
aũmbanĩte nao, ĩndĩ voya vyothe
kwa Ngai kwa tava. Īka kĩthito atĩ
ndũkĩuga kĩthito kĩmwe kya
kwĩtĩkĩa no ũkwathĩo. Ũngĩvoya
mũno kwĩtũma wĩthĩvo wa andũ
angĩ ũthĩe mũseo na kwĩkũra
kwetho kwao, kwa kĩthito kya
ũtĩkĩo na ũkethyo.

Kwĩ na mũoyo mũingĩ ũthĩnĩtwo
mũno nĩ makyũngũ, wĩthĩa na
mbere ya kwĩthia mũoyo kwa
kwĩthimba na ĩtũ wene na nguvo ya

ũũku. Ndũkathĩne mũndũ o ũu
mũthĩna-inĩ wake mũseo. Mũtethye
kwa kĩthito kya ũkethi na ũtĩkĩo
kĩla kĩngĩmũtethya nzĩanĩ yake. Ũũ
ũtheru wa Kristo nĩũngĩtherya
kuma kwa ĩtũ. “Ndwaĩ mũndũ wĩtũ
ũthĩa tondũ wa ĩtũ wene.” Aloma
14:7. Kwa nguvo yĩtũ ĩla tũtamanyĩ,
andũ angĩ nĩmangĩtethyawa na
kwĩkũrwa, no mangĩthĩnawa, na
kwĩtiganĩwa na Kristo na vata.

Andũ aingĩ nĩmewĩ na ũwĩĩo wa
mũthemba wa wĩthĩvo na mũoyo
wa Kristo. Mewona atĩ ndaĩ na
ũkethyi na ũtheu, atĩ aĩ mũkũũ,
mũtethaa, na vata wa ũkethyo.

Nthĩnĩ nyingĩ ũkethi wothe wa
ũtugi nĩwothethisye na ũwĩño ũyũ
wa ũthĩna.

Nĩkwĩugĩtwo mũno atĩ Yesũ
nĩwathĩite, ĩndĩ ndaĩ na mũthenya
ũmwe wonanyĩtwo na kĩtheo.

Mũkũũli wĩtũ nĩvata aĩ Mũndũ wa
ũthĩna, na aĩ na ũmenyo wa ũthĩna,
tondũ nĩwathũkũkĩte ngoro yake
kwa ũthĩna wothe wa andũ. ĩndĩ o
na wĩthĩvo wake nĩwaĩ wa
kwĩheana mwene na wothe na
ũthĩna na kwĩtũngĩa, mũoyo wake
ndwathũkĩte. Mwĩanano wake
ndwaĩ na kĩonanyĩso kya ũthĩna na
kwĩũmba, ĩndĩ nĩwaĩ wa ũtawanyu

na ũthayũ. Ngoro yake nĩyathĩte
kĩvoya kya wĩthĩvo, na kũla kwothe
aathĩte nĩathithanĩie na ũtawanyu
na ũthayũ, ũkethyo na ũtawanyu.

Mũkũũli wĩtũ nĩwaĩ na ũkethi
mũnene na wĩa mũseo, ĩndĩ ndaĩ na
ũthĩna no kwĩthĩa na mũoyo
mũthĩna. Wĩthĩvo wa alala ala
mamwĩga nĩwũkathĩa na kwenda
kũnene; nĩmakathĩa na kwĩwona
kwa wĩa wao wene. Ũtheu
nĩũkatiganĩwa; ndwĩkathĩa na
ũkethyo mũnene, na kwĩthĩa na
mũthemba; ĩndĩ ũtugi wa Yesũ
nĩwũheana ũtawanyu ta mũĩ.
Ndũkũthia ũtheru wa ũkethyo;

ndūkūtiganĩa na ũtheu no kwĩthia
mwĩanano mūseo. Kristo ndookĩte
kwĩtethyawa ĩndĩ kwĩtethya; na
ĩngũndũ wendo wake ũtũa
ngoro-inĩ, nĩtũkathĩa na mbere ya
kwĩmũga.

Ĩngũndũ tũkĩvitha ũwĩño wĩtũ
maũndũ mataseo na matathayũ ma
andũ angĩ, nĩtũkakwona kītavya
kwĩenda ta Kristo watendete; ĩndũ
ĩngũndũ ũwĩño wĩtũ ũthana na
wendo na ũthayũ wa Kristo kwa
ĩtũ, mũoyo ũla ũmwe nĩwũthithĩka
kwa andũ angĩ. Nĩtwĩthĩa na mbere
ya kwĩenda na kwĩthĩa na kĩthĩo
kĩmwe, o na metho na ũtheu ũla

tūtavya kwĩthia. Ũnyenyetheo na
kwĩtikĩa ĩtũ wene nĩkũthĩwa na
mbere ya kwĩkũra, na ũtugi na
ũthayũ na metho ma andũ angĩ. Kĩu
nĩkĩkũa kwĩenda kwothe na
kwĩtũma tũthĩe na ngoro nene na
kwĩheana.

Mũvandi wa zabuli ekuuga, “Tĩkĩa
Mwathani, na ĩka ũseo; tũthyũ
ũkathĩa nthĩ-inĩ, na vata
nĩũkakũthĩwa.” Zabuli 37:3. “Tĩkĩa
Mwathani.” Mũthenya na
mũthenya nĩwĩ na mūtũkũ wake,
kwĩtũngĩa na maũndũ; na ĩngũndũ
tũkũtũkana nĩtwĩ na mbere ata ya
kwĩuga mathĩna na makyũngũ

mĩtũ. Kwĩtũngĩa kũingĩ kũkũthĩa,
ũtĩa mũingĩ nĩkwĩtũmĩwa, mũtũkũ
wa kwĩtũngĩa nĩkwonanyĩwa,
nginya mũndũ angĩwona atĩ ndwaĩ
Mũkũũli wa ũthayũ na wendo
ũthete kwĩigua tava yĩtũ yothe na
kwĩthĩa ũtethyo wĩtũ mũthenya na
mũthenya wa kwenda.

Andũ angĩ nĩmekwĩtĩa tene, na
kwĩvoya kwĩtũngĩa. Mũthenya na
mũthenya nĩmavũngĩtwo na
kĩonanyĩso kya wendo wa Ngai;
mũthenya na mũthenya nĩmeketha
ũthayũ wa wĩa wake; ĩndĩ
nĩmatiganĩa na vata ũyũ wa rĩngĩ.
Ũwĩo wao nĩwothithanĩe tene na

tene na kīndũ kīla matendete kīla
makwītīa nīkīngooka; no ūtethyo
ūmwe ūngĩthīa na vata, o na ūnini,
nīwo ūtūma metho mao matawona
maūndũ maingĩ ala metawa
kwĩtheya. Ūtethyo ūla makūtūkana
nao, kūmūa kwĩmatūa kwa Ngai,
mūvoya wene wa ūtethyo wao,
nīwūmatiganīa na Yesũ tondũ
nīwūmūkīa kwītūngīa na kwĩūmba.

Nītwīka ūseo kwĩthīa na ūtīkĩo o
ūu? Kīndũ kīū twĩthīa na mbere ya
kwĩthīa na ūtīkĩo na kwītīkīa? Yesũ
nī mūtethya wītū; mbīū yothe
nīyĩthithanīe na ūseo wītū.

Nditwītīkīa kwītūngīa na kwītūngīa

kwa wĩthĩvo wa mũthenya na
mũthenya nĩkũthĩna ũwĩĩo na
kwĩthia mwĩanano. Īngũndũ tũkĩka
ũũ, nĩtũkathĩa na kĩndũ tene na tene
kĩa kwĩthĩna na kwĩtũngĩa.
Nditwĩtũmĩa kwĩtũngĩa kũla
kũtũthĩna na kũtũtheya, ĩndĩ
kũtũtethya kwĩvitha metho.

Ũngĩthĩa na ũtũngĩa wĩa-inĩ; ũtĩkĩo
waku nĩũngĩthia ũtuku na ũtuku,
na ũngĩthĩa na thayũ wa kwĩthiĩwa
na vata; ĩndĩ ndũkathĩnwe; heana
kwĩtũngĩa kwaku kwa Ngai, na thĩa
na ũtawanyu na ũtheu. Tava ũũgĩ
wa kwĩtũa maũndũ maku kwa
ũvanyĩ, na ũũ kĩthia kwĩthiĩwa na

ũthĩna. Īka vyothe vya nguvo yaku
kwa ũndũ wa kwĩtũma mau maseo
methĩke. Yesũ nĩetwĩthĩe ũtethyo
wake, ĩndĩ ti vata wa kwĩthimba
kwĩtũ. Īngũndũ, ũkĩtĩkĩa Mũtethya
wĩtũ, ũkĩka vyothe vya nguvo yaku,
tĩkĩa mau na ũkethyo.

Ti kwenda kwa Ngai atĩ andũ make
makathĩnwe nĩ kwĩtũngĩa. Īndĩ
Mwathani wĩtũ ndatũthĩa.
Ndakũuga kwa ĩtũ, “Mũkatĩa;
ndwaĩ thayũ nzĩanĩ yanyu.”
Nĩamanyĩ atĩ kwĩ na metho na
thayũ, na nĩatũkĩa na ũtheu.
Ndendete kwĩvoya andũ make
kuma nthĩ-inĩ ya kĩthĩno na ũũku,

ĩndĩ nĩkwĩonanyĩsa kĩthũku kĩa
kĩtavya kwĩthũka. Tava yake ya
atĩkĩa make nĩ ĩno, “Ndĩtava atĩ
ũmavoye kuma nthĩ-inĩ, ĩndĩ atĩ
ũmavithe na ũũku.” “Nthĩ-inĩ,”
ekuuga, “mũkathĩa na mathĩna: ĩndĩ
thĩai na ũkethi; nĩndĩũkĩte nthĩ.”
Yohana 17:15; 16:33.

Kwa kwĩanyĩa kwake kĩma-inĩ,
Kristo nĩwamanyĩsye atĩkĩa make
mwĩao wa vata wa kwenda kwĩtĩkĩa
Ngai. Mwĩao ũyũ nĩwathĩte wa
kwĩtethya aana a Ngai nthĩnĩ
syothe, na nĩwookĩte nthĩnĩ yĩtũ
ĩthethisye na mwĩao na ũtawanyu.
Mũkũũli nĩwathithanĩie atĩkĩa make

na nyũnĩ ĩla yĩũmba nyĩmbo yako
ya kwĩtheya, vata wa kwĩtũngĩa,
tondũ “matamĩa, matakũvua.” Na
rĩngũ ĩse mũnene nĩatethya kwenda
kwao. Mũkũũli nĩayũya, “Inywĩ ti
mũseo mũno kuũ wao?” Mathayo
6:26. Mũtethya mũnene wa mũndũ
na nyamũ nĩathũkũka moko make
na nĩaheana vata kwa kĩvathũko
kyothe. Nyũnĩ ya mbĩũ ti nthĩ-inĩ ya
kwona kwake. Ndakĩthithya ĩo kwa
kaanũ kao, ĩndĩ nĩaheana kwenda
kwao. Nĩsĩthĩwa na mbere ya
kwĩvooa mĩbemba ĩla yamũthanĩe.
Nĩsĩthĩwa na mbere ya kwĩthea
kĩndũ kya kĩũũ kĩa kĩnini.
Nĩsĩthĩwa na mbere ya kwĩoosa

aana kao. Nĩsĩthiĩa na nyĩmbo kwa
wĩa wao, tondũ “Ĩse wanyu wa
mbĩũ nĩwe ũzĩthya.” Na “inywi ti
mũseo mũno kuũ wao?” Inywĩ, ta
andũ a ũvanyi, andũ a mũoyo, ti
mũseo mũno kuũ wa nyũnĩ ya
mbĩũ? Nĩ ũla wavumbĩte wĩthĩvo
wĩtũ, na ũla ũvitha wĩthĩvo wĩtũ, na
ũla watũmbĩte na mwĩanano wake
mwene, ndakamũtethya kwenda
kwĩtũ ĩngũndũ tũkamũtĩkĩa?

Kristo nĩwathithanĩie atĩkĩa make
na kĩũa kya kĩvandĩni, kĩkũra na
ũingĩ na kĩtherya na ũtheu ũla ĩse
wa mbĩũ waheanĩie, ta kionanyĩso
kya wendo wake kwa mũndũ.

Ekuuga, “Tĩkĩa kĩa kya kĩvandĩni,
kĩkũra ata.” Ũtheu na ũnyenyetheo
wa kĩa kũ kĩa kĩvathũko
nĩkũkĩtua ũthayũ wa Solomoni.
Mĩviko ĩtheu mũno ĩvumbĩtwo na
ũvanyi wa andũ ndĩngĩvya
kwĩanĩsya na ũtheu na ũthayũ wa
kĩvathũko kĩa Ngai. Yesũ nĩayũya,
“Ĩngũndũ Ngai ũũ ĩvika nyeki ya
kĩvandĩni, ĩla ĩthĩte rĩngũ na
ĩkathithĩwa kĩthũku-inĩ, nĩ ata
ndakamũvika mũno inywĩ, inywĩ a
ũtĩkĩo mũnini?” Mathayo 6:28, 30.
Ĩngũndũ Ngai, Mũvumba mũseo,
nĩaheana kũaũka kũaũkũmũkũmũ
ala makwĩa mũthenya ũmwe, mau
mao matheu na ma mũthemba, nĩ

ata mũno nĩakwĩvitha ala avumbĩte
na mwĩanano wake? Mwĩao ũyũ
wa Kristo nĩ wũkĩtũa kwĩtũngĩa, na
ũtũngĩa, na kwĩtĩkĩa kwa ngoro
ĩtatĩkĩa.

Mwathani nĩwendete aana make
othe methĩe na ũkethyo, ũtawanyu,
na kwĩvitha. Yesũ ekuuga,
“Ŭtawanyu wakwa nĩngũmũheana:
ti ta ũla nthĩ iheana, ngoro yakwa
nĩyo iheana. Mũkatiganĩa na
kwĩtũngĩa ngoro, na mũkatiga
ũtĩa.” “Maũndũ ũu
nĩngũmawandĩka kwa ĩnyu, nĩ kwo
ũkethyo wakwa ũthĩe mwoyo-inĩ

mwanyu, na ũkethyo wanyu ũthĩe
wothe.” Yohana 14:27; 15:11.

Ũkethyo ũthuũĩtwo kwa kwenda
kwa ĩtũ wene, vata wa nzĩa ya wĩa,
nĩ ũkethyo ũtathayũ, na ũkethyo
ũkathiĩa; nĩwũthiĩa, na mũoyo
nĩwũthethisye na ũthĩna; ĩndĩ kwĩ
na ũkethyo na ũtawanyu wĩa-inĩ wa
Ngai; Mkristũ ndatiganĩwa na
kwĩtambya nzĩa ĩtamilyĩka;
ndatiganĩwa na kwĩthĩna na
ũkwathĩo. Ĩngũndũ tũtavoya
ũkethyo wa wĩthĩvo ũyũ, tũngĩthĩa
na ũkethyo kwa kwona wĩthĩvo
ũkooka.

Īndĩ o vava, akristũ nĩmangĩvoya
ũkethyo wa kwĩthĩa na Kristo;
nĩmangĩvoya ũtheru wa wendo
wake, ũtawanyu wa tene wa
kwĩthĩa naye. Kĩla nthĩ ya wĩthĩvo
nĩingĩtūtũa na Yesũ, nĩingĩtũheana
ũkethi mũnene wa wendo wake, na
nĩingĩtūtũa nthĩ ĩmwe na nyũmba
ya ũtawanyu. Tũthyũ mũkatiganĩa
na ũtĩkĩo wĩtũ